

Broedvogels van Aalten, Rekken en Winterswijk

Broedvogels van Aalten, Rekken en Winterswijk

Inventarisatie 2017

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-rapport 2017-31

Versie	Datum
Concept Eindrapport	1 november 2017

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G

2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A

1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging en beknopte beschrijving van het onderzoeksgebied	5
2	Methode	8
2.1	Broedvogelinventarisatie.....	8
2.2	Weersomstandigheden in 2017	9
2.3	Foutendiscussie	10
3	Resultaten Aalten	12
3.1	Vastgestelde soorten	12
3.2	Hoofdgroepen en Rode Lijst	12
3.3	Niet-broedvogels	13
3.4	Vergelijking met eerdere inventarisaties	13
3.5	Soortbesprekingen	16
4	Resultaten Rekken	20
4.1	Vastgestelde soorten	20
4.2	Hoofdgroepen en Rode Lijst	20
4.3	Niet-broedvogels	21
4.4	Vergelijking met eerdere inventarisaties	21
4.5	Soortbesprekingen	21
5	Resultaten Winterswijk	25
5.1	Vastgestelde soorten	25
5.2	Hoofdgroepen en Rode Lijst	25
5.3	Niet-broedvogels	26
5.4	Vergelijking met eerdere inventarisaties	26
5.5	Soortbesprekingen	28
6	Conclusies	31
7	Aanbevolen en geraadpleegde literatuur	33
8	Bijlagen	35

Aalten (177 ha)

Het Aaltens Goor is een groot, laag gelegen uniek elzenhagenlandschap met zeer kleine weilanden. Hierdoor is een zeer grote lengte aan elzenhagen en houtwallen aanwezig. Ten noorden van het hoofdgebied van dit object ligt nog een kleine opstand van gemengd loofbos (voornamelijk populier) met een rijke ondergroei. Ook is hier een kapvlakte aanwezig.

Rekken (37 ha)

Dit object bestaat uit twee deelgebieden, het meer noordoostelijk gelegen De Breken en het meer zuidwestelijk gelegen Pannekuilen.

In het centrale deel van deelgebied De Breken ligt een nat grasland met een gevarieerde begroeiing. Aan de westzijde is een rietzoom en een strook loofbos aanwezig (eik/haagbeuk). In het oosten ligt wat sparrenbos en aan de zuidzijde bevindt zich een gevarieerde begroeiing bestaande uit heide en gemengd loofbos. De noordzijde wordt gevormd door een nat heidegebied met Veenpluis en opslag van wilg, berk en els.

Deelgebied Pannekuilen betreft een afgeplagde voormalig landbouwgebied met opslag van berken en dennen. Ook zijn opstanden van gemengd bos aanwezig, met een groot aandeel van Grove den. Langs de zuidwestrand ligt een gemengd bos van berken en Grove den. In het grasland is hier een nieuwe plas gegraven.

Winterswijk (51 ha)

Het object Winterswijk bestaat uit een enkele kleinere deelgebieden.

Ten noorden van Winterswijk ligt Meddo, een gebied bestaande uit drie nog lage en jonge loofbosopstanden, gedeeltelijk met een rijke ondergroei. Daarnaast liggen hier twee schraalgraslanden die omringd worden door een houtwal.

Zuidwestelijk van Winterswijk ligt 't Goor, grotendeels schraalgrasland met enkele jonge loofopstanden met een uitbundige

Het Aaltens Goor bestaat uit elzenhagenland met kleine weilanden.

Loofbos in Willinks Weust.

ondergroei. Langs de zuidwestrand ligt een houtwal met daarin een enkele rij loofbomen.

Ten zuiden van Winterswijk ligt deelgebied 't Rot. het betreft een eiken-beukenbos met veel varens in de ondergroei. Lokaal zijn enkele naaldbomen aanwezig. Aan de westzijde ligt een strook met lage begroeiing bestaande uit bramen, zegge en riet.

Deelgebied Willinks Weust tot slot ligt ten oosten van Winterswijk en betreft een gevarieerd loofbos met bestaande uit Zomereik, Haagbeuk, Vogelkers en Gewone es. Enkele schraalgraslanden omringen het geheel.

2 Methode

2.1 Broedvogelinventarisatie

Het doel van het broedvogelonderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezige soorten, hun relatieve aantallen en hun verspreiding (namen volgens BIJLSMA *ET AL.*, 2001). Het is uitgevoerd conform de landelijk gebruikelijke methodiek zoals uitgebreid beschreven in de 'Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek' (VAN DIJK & BOELE, 2011 en VERGEER *ET AL.*, 2016).

De SNL-methodiek voor broedvogels (vijf bezoekerondes) komt hiermee overeen. Tussen de verschillende bezoekerondes lagen minimaal 10 dagen. Er zijn geen nachtrondes uitgevoerd omdat het in het kader van de SNL niet nodig is nachtelijke karteringen uit te voeren.

In totaal zijn in de periode april t/m juni vijf bezoeken uitgevoerd. De bezoeken vonden plaats vanaf zonsopgang tot in de middag. Er werd geen gebruik gemaakt van geluidsopnames.

De bezoekdatums, de bestede tijd en de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken in de objecten Aalten, Rekken en Winterswijk staan vermeld in Tabel 1. De veldbezoeken zijn uitgevoerd door Steven Wytema. De bestede tijd bedraagt voor de objecten Aalten, Rekken en Winterswijk respectievelijk 6, 11,4 en

Tabel 1.

Bezoekdatums, bestede tijd en weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken van de broedvogelinventarisatie in de objecten Aalten, Rekken en Winterswijk in 2017.

Bezoek	Datum	Begin	Eind	Duur	Weersomstandigheden (Bewolking/Wind/ Temp. in °C)
	Aalten				
1	6 april	11:15	13:15	02:00	8/8 / NW3 / 10
2	18 april	06:00	09:00	03:00	7/8 / NO3 / 4
2	20 april	06:00	08:00	02:00	0/8 / NW1 / -2
3	2 mei	08:30	11:30	03:00	8/8 / O3 / 9
4	30 mei	05:00	09:30	04:30	7/8 / W3 / 18
5	13 juni	07:45	10:45	03:00	7/8 / w3 / 18
Totaal	17:30 uur				
	Rekken				
1	5 april	15:00	16:00	01:00	8/8 / ZW3 / 11
2	20 april	08:30	10:00	01:30	1/8 / ZW1 / 7
3	4 mei	07:30	09:00	01:30	6/8 / NO2 / 8
4	1 juni	06:30	08:00	01:30	4/8 / ZW2 / 17
5	12 juni	04:45	06:15	01:30	7/8 / W5 / 14
Totaal	7 uur				
	Winterswijk				
1	6 april	06:30	10:45	04:15	8/8 / NW3 / 9
2	18 april	09:30	13:30	04:00	7/8 / NO3 / 7
3	2 mei	05:30	08:00	02:30	8/8 / O2 / 8
3	4 mei	06:15	07:15	01:00	6/8 / NO2 / 8
4	29 mei	04:45	05:45	01:00	4/8 / ZW2 / 17
4	30 mei	10:00	11:00	01:00	7/8 / W3 / 23
5	13 juni	04:45	07:15	02:30	1/8 / W1 / 18
Totaal	16:15 uur				

Tabel 2.
*Algemene vogelsoorten
 die niet zijn geïnventari-
 seerd in 2017.*

Fazant	Winterkoning	Tijftjaf	Vink
Stadsduif	Heggenmus	Fitis	Gaai
Houtduif	Roodborst	Pimpelmees	Ekster
Gierzwaluw	Merel	Koolmees	

19,1 minuten per ha. Over het algemeen is een half uur voor zonsopgang begonnen met de inventarisatie. Een enkele keer is ook later op de ochtend gestart.

De route werd zo gekozen dat alle delen van het terrein goed geteld konden worden. Per bezoek werd op een ander deel van de route begonnen zodat de verschillende terreindelen op andere tijdstippen ten opzichte van zonsopgang zijn bezocht. Later in het jaar werd de route waar nodig fijnmaziger omdat meer zangvogels aanwezig waren.

Het weer beïnvloedt de activiteit van vogels. Bij harde wind, neerslag, lage en ook hoge temperaturen zijn vogels minder actief. Geprobeerd is dergelijke omstandigheden tijdens de veldbezoeken zoveel mogelijk te vermijden. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden over het algemeen gunstig (zie Tabel 1).

Bij de inventarisatie zijn 15 soorten niet geteld (zie Tabel 2). Het betreft vooral algemene bos- en struweelvogels.

Na het digitaliseren van alle geldige waarnemingen zijn deze geclusterd tot territoria met behulp van een door Van der Goes en Groot ontwikkeld clusterprogramma dat werkt met de SOVON-criteria (VAN DIJK & BOELE, 2011 en VERGEER *ET AL*, 2016). Op basis van nieuwe inzichten, met name met betrekking tot de fusieafstand, is de landelijke methode enigszins aangepast (VAN DIJK *ET AL*, 2013). Hierbij is aangesloten.

Na de automatische clustering zijn de resultaten vervolgens gecontroleerd en indien nodig aangepast.

Resultaat van de clustering is per soort een stippenkaart met alle aangetroffen broedvogelterritoria.

2.2 Weersomstandigheden in 2017

Het verloop van de winter heeft, met name bij standvogels, invloed op de populatie in het voorjaar. Ook droogte of juist natte omstandigheden kunnen de stand van bepaalde soorten beïnvloeden. Hieronder volgt daarom een beknopte impressie van de voorafgaande winter en de weersomstandigheden gedurende het broedseizoen van 2017.

In haar geheel was de winter 2016-2017 aan de zachte kant en verliep droog en zonnig. December was een zachte, zonnige en rustige maand. Januari was de koudste sinds 2010. De tweede helft van januari was sprake van licht winters weer. Eind januari werd het

wisselvallig en zacht, dit weertype hield de eerste week van februari aan. Daarna waren er enkele winterse, koude dagen. Vanaf half februari was het weer zacht. De winter verliep droog en zonnig, met name december. In februari viel de normale hoeveelheid neerslag en deze maand was wat aan de sombere kant.

De lente van 2017 verliep in grote lijnen zeer zacht, zeer droog en zeer zonnig. Met ruim een graad boven het langjarige gemiddelde was de lente de op vier na zachtste ooit. Vooral maart en mei verliepen warm. In april was het vrij koud onder invloed van noordelijke stromingen, met name in de tweede helft van die maand. Mei was, met bijna twee graden warmer dan normaal, een extreem warme maand. Alle afzonderlijke lentemaanden waren te droog, vooral april en mei.

Juni verliep zeer warm, zonnig met een normale hoeveelheid neerslag. Het betrof de warmste juni in ruim een eeuw, met bijna 2,5 graden warmer dan normaal. Een lagedrukgebied zorgde op 6 juni voor een zomerstorm langs de westkust en lagere temperaturen. Vanaf 10 juni was het rustig zomerweer. De laatste week van de maand verliep wisselvallig.

2.3 Foutendiscussie

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden goed, over het algemeen licht tot zwaar bewolkt, weinig wind en geen bijzonder lage of hoge temperaturen (zie Tabel 1).

Het inventariseren van bosvogels vanaf paden kan ertoe leiden dat vogels in het centrum van bospercelen worden gemist, zeker soorten waarvan het gedrag en de roep onopvallend zijn. Enkele territoria van deze soorten in het midden van de percelen kunnen daarom onopgemerkt zijn gebleven. In grote bospercelen zijn bij twijfel insteken gemaakt.

Bloeiende Bosanemoon in het vroege voorjaar in Willinks Weust.

In de geïnterviewde gebieden waren voldoende paden en wegen aanwezig het gebied goed te kunnen tellen. Bij twijfel zijn insteken gemaakt.

Bij deze inventarisatie is het voorkomen van vrijwel alle soorten broedvogels onderzocht. Vanwege het beperkte aantal bezoeken is het mogelijk dat soorten gemist zijn, met name soorten die vroeg in het voorjaar of juist laat in het broedseizoen hun belangrijkste activiteitenpiek laten zien. Vanwege de koude aprilmaand liep de activiteit van vroege soorten in 2017 mogelijk langer door dan normaal. Een extra bezoek in maart had in dat geval nauwelijks aanvullende waarnemingen opgeleverd. Late soorten die mogelijk onderteld kunnen worden zijn Wespandief, enkele pioniervogels en zwaluwen. Deze soorten komen naar verwachting vrijwel niet voor in gebied (zie echter ook opmerking §3.3). Vanwege het ontbreken van echte nachtbezoeken kunnen ook nacht-actieve soorten als uilen onderteld zijn.

3 Resultaten Aalten

3.1 Vastgestelde soorten

In totaal zijn van 29 soorten 319 territoria vastgesteld (zie Tabel 3). De verspreidingskaarten van de vastgestelde broedvogels zijn te vinden in Bijlage 1.

De in de verspreidingskaarten weergegeven territoriumstippen liggen meestal op de locatie van de waarneming met de hoogste broedzekerheidscode binnen de datumgrenzen. Indien nodig is een correctie toegepast, bijvoorbeeld bij uitloop van kuikens over grote afstand. Vaak is sprake van meerdere waarnemingen die samen een territorium vormen. De stip geeft meestal niet de locatie van een eventueel nest aan. Het gebied rondom de territoriumstip dat voldoet aan de eisen die de desbetreffende soort aan zijn leefgebied stelt is onderdeel van het territorium. De grootte van het territorium hangt af van de soort en de kwaliteit van het leefgebied.

3.2 Hoofdgroepen en Rode Lijst

De vastgestelde broedvogels zijn hieronder gerangschikt naar ecologische hoofdgroep (zie Tabel 4). Hierbij zijn de hoofdecotopen zoals onderscheiden door SIERDSEMA (1995) als uitgangspunt genomen.

Het object Aalten is vooral van belang voor bos- en struweelvogels. Relatief talrijk zijn Grote lijster, Spotvogel, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Goudvink en Geelgors. Vooral het relatief talrijke voorkomen van bijzondere soorten als Groene specht, Nachtegaal en Wielewaal geeft de kwaliteit van het gebied aan.

Van de 29 vastgestelde soorten broedvogels komen er vijf voor op de 'Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels' (VAN BEUSEKOM ET AL, 2005). Het betreft Koekoek (kwetsbaar), Groene specht (kwetsbaar),

Tabel 3.

*Aantal territoria van broedvogels in het object Aalten in 2017. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst.*

Soort	Aantal	Soort	Aantal
Wilde eend	1	Braamsluiper	1
Buizerd	2	Grasmus	35
Kievit	1	Tuinfluiter	36
Holenduif	1	Zwartkop	82
Koekoek*	1	Staartmees	6
Groene specht*	2	Glanskop	1
Grote bonte specht	6	Boomklever	1
Boompieper	20	Boomkruiper	14
Nachtegaal*	4	Wielewaal*	5
Gekraagde roodstaart	3	Zwarte kraai	5
Zanglijster	19	Spreeuw	7
Grote lijster	5	Goudvink	8
Bosrietzanger	15	Appelvink	1
Kleine karekiet	12	Geelgors	21
Spotvogel*	4		
Aantal soorten	29	Aantal territoria	319

Nachtegaal (kwetsbaar), Spotvogel (gevoelig) en Wielewaal (kwetsbaar).

3.3 Niet-broedvogels

Van enkele soorten voldeden de verzamelde waarnemingen niet aan de criteria voor het vaststellen van een geldig territorium. Het betreft Wespandief (territoriale vogel op 30 mei, foto bij nest in aug waarneming.nl), Havik (eenmaal een territoriale vogel), Meerkoet (eenmaal een paar) en Bonte vliegenvanger (zingerde vogel op 18 april).

3.4 Vergelijking met eerdere inventarisaties

Van het hele object Aalten zijn oude gegevens beschikbaar.

De laatste keer dat het Aaltens Goor werd geïnventariseerd op broedvogels was in 2010 (ARFMAN, 2011). De digitale gegevens zijn door Staatsbosbeheer ter beschikking gesteld. Daarnaast zijn ook digitale gegevens van het gebied beschikbaar van de jaren 1985, 1989, 1994 en 1996.

Van het noordelijk deelgebied zijn alleen gegevens beschikbaar van de jaren 1996 en 2006.

In 2010 werd 20 minuten per ha besteed in het Aaltens Goor, zijn drie avond/nachtbezoeken afgelegd en elf bezoeken in de vroege ochtend. In 2017 werd 6 minuten per ha besteed en werden alleen vijf bezoeken in de vroege ochtend afgelegd. Waarschijnlijk is bij de eerdere inventarisaties ook volgens de BMP-methode gekarteerd en zijn meer bezoeken afgelegd dan in 2017.

De inventarisaties werden uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering (VAN DIJK, 1996, 2004) die grotendeels overeen komt met de in 2017 gehanteerde methode (VAN DIJK & BOELE, 2011).

Tabel 4.

Indeling van de in het object Aalten in 2017 vastgestelde broedvogelterritoria in ecologische hoofdgroepen (NS = aantal soorten, NT = aantal territoria).

De resultaten uit de jaren 1985 t/m 2010 zijn naar verwachting redelijk vergelijkbaar omdat in alle jaren volgens de BMP-methode is geïnventariseerd. Wel zijn in het verleden (veel) meer bezoeken uitgevoerd en zijn er ook nachtbezoeken geweest. Dat Dat is

Groep	Soorten	NS	NT
Watervogels	Wilde eend.	1	1
Moerasvogels	Koekoek en Kleine karekiet.	2	13
Weidevogels	Kievit.	1	1
Vogels van struwelen en jong bos	Nachtegaal, Zanglijster, Bosrietzanger, Spotvogel, Braamsluiper, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Staartmees en Goudvink.	10	210
Vogels van opgaand bos en bosranden	Buizerd, Holenduif, Groene specht, Grote bonte specht, Boompieper, Gekraagde roodstaart, Grote lijster, Glanskop, Boomklever, Boomkruiper, Wielewaal, Zwarte kraai, Spreeuw, Appelvink en Geelgors.	15	94
	Totaal	29	319

waarschijnlijk de reden waarom het aantal territoria voor een aantal soorten hoger is uitgevallen.

Een overzicht waarin de resultaten van eerdere broedvogelinventarisaties in het Aaltens Goor worden vergeleken met die van 2017 is te vinden in Tabel 5.

Tabel 5.

*Vergelijking van het aantal territoria in het Aaltens Goor van deze inventarisatie (2017) met die in 1985, 89, 94, 96, 2006 en 2010. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst.*

Bij een vergelijking van de resultaten van broedvogelinventarisaties uit verschillende jaren is het goed om te beseffen dat veranderingen in het aantal vastgestelde territoria te maken kunnen hebben met jaarinvloeden (zoals het weer en de voedselsituatie), landschappelijke veranderingen en de landelijke trend. Daarnaast kunnen waarnemersinvloeden optreden wanneer door verschillende mensen is geïnventariseerd.

Naam / Jaar	1985	1989	1994	2006	2010	2017	Naam / Jaar	1985	1989	1994	2006	2010	2017
Knobbelzwaan		1					Grote lijster		1		2	5	4
Grauwe gans				1			Sprinkhaanzanger	1	1		2	1	
Wilde eend	42	29	26	21	?	1	Bosrietzanger	105	106	59	48	32	15
Wespendief					1		Kleine karekiet	36	88	48	35	32	12
Havik				1	1		Spotvogel*	6	5	1	25	21	4
Buizerd	2	1	2	5	5	2	Braamsluiper	4	5	3	2	2	1
Torenvalk	1	1	1	1	1		Grasmus	51	78	64	50	56	35
Boomvalk*					1		Tuinfluiter	88	94	79	87	69	32
Patrijs*	2						Zwartkop	10	21	57	106	100	72
Waterral					3		Vuurgoudhaan				1		
Waterhoen	16	32	16	4	6		Grauwe vliegenvanger*	1	1	3	14	9	
Meerkoet	1		2	1	11		Bonte vliegenvanger	2				1	
Kievit						1	Staartmees	4	4	4	8	12	6
Houtsnip				3	3		Glanskop				2		1
Wulp	1	1					Matkop*	7	12	9	3	3	
Holenduif	2	3	6	7	5	1	Boomklever					1	
Zomertortel*	15	15	30	10	11		Boomkruiper	8	5	7	13	15	12
Koekoek*	4	4	4	8	5	1	Wielewaal*	2	3	5	4	5	3
Bosuil					3		Grauwe klauwier*			1			
Ransuil*		2		1	1		Kauw		1	3	16	10	
Groene specht*	1		1	4	3	2	Zwarte kraai		7	6	17	11	5
Zwarte specht		1	1	1			Spreeuw	2	12	19	26		7
Grote bonte specht	3	4	7	7	9	5	Ringmus*				3	2	
Kleine bonte specht	1	2	2	3	4		Groenling					1	
Boompieper	1	7		16	28	20	Kneu*	1					
Witte kwikstaart					3		Goudvink				3	5	8
Nachtegaal*	3	2	8	32	17	4	Appelvink				4	4	
Gekraagde roodstaart	12	20	20	1	8	3	Geelgors	14	13	34	60	59	21
Kramsvogel					1		Rietgors	9	5	4	3	5	
Zanglijster	13	19	28	45	35	16							
Aantal soorten	35	36	33	44	47	27	Aantal territoria	471	606	560	706	626	294

Sinds het jaar 1985 is het aantal soorten broedvogels in het gebied geleidelijk toegenomen tot 47 in 2010. In 2017 werden slechts 27 soorten vastgesteld. In de jaren 1985-2010 werden gemiddeld 594 territoria vastgesteld, tegen slechts 294 in 2017. Het lage aantal territoria in 2017 zal deels te maken hebben met de andere manier van inventariseren in het verleden.

Rode Lijst-soorten die sinds 1985 uit het gebied verdwenen zijn als broedvogel zijn Boomvalk (2010), Patrijs (1985), Zomertortel (1985-2010), Ransuil (1989, 2006 en 2010), Grauwe vliegenvanger (1985-2010), Matkop (1985-2010), Grauwe klauwier (1994), Ringmus (2006 en 2010) en Kneu (1985).

Andere soorten die verdwenen zijn uit het gebied als broedvogel zijn Knobbelzwaan (1989), Grauwe gans (2006), Wespandief (2010, later in 2017 wel nestvondst), Havik (2006 en 2010), Torenavalk (1985-2010), Waterral (2010), Waterhoen (1985-2010), Meerkoet (1985, 1994-2010), Houtsnip (2006 en 2010), Wulp (1985 en 1989), Bosuil (2010), Zwarte specht (1985-2006), Kleine bonte specht (1985-2010), Witte kwikstaart (2010), Kramsvogel (2010), Sprinkhaanzanger (1985, 189, 2006 en 2010), Vuurgoudhaan (2006), Bonte vliegenvanger (2010), Boomklever (2010), Kauw (1989-2010), Groenling (2010), Appelvink (2006 en 2010) en Rietgors (1985-2010).

Het aantal territoria van watervogels is sterk afgenomen, van gemiddeld 27 in de jaren 1985-2010 tot slechts één in 2017. In iets mindere mate nam ook het aantal territoria van moerasvogels af, van gemiddeld 74 in de jaren 1985-2010 tot 14 in 2017.

Het gemiddelde aantal vastgestelde territoria in de jaren 1985-2010 ten opzichte van de gegevens van 2017 van vogels van opgaand bos en bosranden nam in mindere mate af (min 35%) dan van vogels van struwelen en jong bos (min 46%).

Een overzicht waarin de resultaten van eerdere broedvogelinventarisaties in het noordelijk deelgebied worden vergeleken met die van 2017 is te vinden in Tabel 6.

Tabel 6.

*Vergelijking van het aantal territoria in het noordelijk deelgebied van het object Aalten van deze inventarisatie (2017) met die in 1996 en 2006. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst.*

Naam / Jaar	1996	2006	2017	Naam / Jaar	1996	2006	2017	Naam / Jaar	1996	2006	2017
Buizerd	1	1		Gekraagde Roodstaart		2		Glanskop		1	
Houtsnip		1		Zanglijster	1	8	3	Matkop*	2	1	
Holenduif		1		Grote lijster	1		1	Boomklever			1
Zomertortel*	3	1		Bosrietzanger		1		Boomkruiper	1	1	2
Koekoek*	1	1		Spotvogel*		1		Wielewaal*	1	2	2
Groene Specht*		2		Tuinfluiter	2	10	4	Zwarte Kraai	1	2	
Grote bonte specht	2	3	1	Zwartkop	3	14	10	Spreeuw		14	
Kleine Bonte Specht		2		Gr. Vliegenvanger*	3	3		Ringmus*		1	
Nachtegaal*	1	1		Staartmees	2			Appelvink		1	1
				Aantal soorten	15	24	9	Aantal territoria	25	75	25

Zowel het aantal vastgestelde soorten als het aantal territoria varieert behoorlijk tussen de drie onderzochte jaren. In 2006 werden meer soorten en meer territoria vastgesteld dan in 1996 en 2017.

Rode Lijst-soorten die niet in 2017 maar bij eerdere inventarisaties wel in dit gebied werden vastgesteld zijn Zomertortel (1996 en 2006), Koekoek (1996 en 2006), Groene specht (2006), Nachtegaal (1996 en 2006), Spotvogel (2006), Grauwe vliegenvanger (1996 en 2006), Matkop (1996 en 2006) en Ringmus (2006).

Overige soorten die in het verleden wel maar niet in 2017 zijn vastgesteld als broedvogel in het noordelijk deelgebied zijn Buizerd (1996 en 2006), Houtsnip (2006), Holenduif (2006), Kleine bonte specht (2006), Gekraagde roodstaart (2006), Bosrietzanger (2006), Staartmees (1996), Glanskop (2006) en Spreeuw (2006).

De Boomklever is de enige soorten die alleen in 2017 werd vastgesteld in het noordelijk deelgebied.

3.5 Soortbesprekingen

Per vogelsoort wordt hieronder de verspreiding en de ontwikkeling van het aantal territoria in het object Aalten nader toegelicht. Alle Rode-Lijstsoorten worden besproken. Verder zijn alleen die soorten in de soortbespreking opgenomen, waarover nadere bijzonderheden te vermelden zijn.

Indien van toepassing wordt in onderstaande soortbesprekingen de ontwikkeling van de broedvogelstand vergeleken met de landelijke aantalsontwikkeling sinds 1990 (BOELE *ET AL.*, 2017). Hierbij worden de volgende categorieën onderscheiden:

- ♣ sterke afname, significante afname van meer dan 5% per jaar
- ♣ matige afname, significante afname van minder dan 5% per jaar
- ♣ stabiel, geen significante toe- of afname
- ♣ matige toename, significante toename van minder dan 5% per jaar
- ♣ sterke toename, significante toename van meer dan 5% per jaar

Ook wordt onderscheid gemaakt in de aantalsontwikkeling op lange termijn (sinds 1990) en die op korte termijn (sinds 2005). Soms wordt ook de indexwaarde van 2015 vermeld (indexwaarde 1990 is 100).

Achter elke soort is het aantal vastgestelde territoria in het hele object vermeld en of het een Rode-Lijstsoort betreft.

Wilde eend (1)

In het Aaltens Goor werd één territorium van de Wilde eend vastgesteld. In 2010 is de soort mogelijk niet geteld. In de jaren daarvoor konden tientallen territoria genoteerd worden. Door het hogere aantal bezoeken bij de inventarisaties in het verleden is de kans op het vaststellen van een geldig territorium wel groter. Toch is het duidelijk dat deze soort vrijwel uit het gebied is verdwenen. De

afname in het Aaltens Goor is veel groter dan de landelijk afname. Waarschijnlijk is er dan ook sprake van een lokale oorzaak voor de afname van de Wilde eend.

Zowel op lange als op korte termijn laat de landelijke trend van de Wilde eend een matige afname zien.

Wespendief (1)

De waarnemingen die verzameld werden tijdens de vijf bezoeken waren niet voldoende voor een geldig territorium. Het ging hierbij om territoriale vogel op 30 mei in het Aaltens Goor. Later in het jaar werd een foto bij een nest gemaakt (zie ook 3.3). Conclusie is dat er wel degelijk met zekerheid een territorium aanwezig was in 2017. Het enige andere jaar waarin een territorium werd vastgesteld in het Aaltens Goor was 2010.

Er kan momenteel voor deze soort geen betrouwbare trend worden berekend in Nederland.

Koekoek (1, Rode Lijst: kwetsbaar)

Alleen in het Aaltens Goor werd een territorium vastgesteld. In het verleden waren hier 4 tot 8 territoria aanwezig. Hoewel bij eerdere inventarisaties meer bezoeken werden afgelegd is het duidelijk dat de soort is afgenomen.

De landelijke trend op lange termijn van deze nestparasiet laat een matige afname zien, die op korte termijn juist een matige toename. De indexwaarde voor 2015 staat op 83. Door Sovon en VBN was 2017 uitgeroepen tot het jaar van de Koekoek.

Groene specht (2, Rode Lijst: kwetsbaar)

In 2017 werden twee territoria in het Aaltens Goor vastgesteld. In het verleden was sprake van nul tot vier territoria. Het is duidelijk dat de stand van deze soort in het gebied aan schommelingen onderhevig is.

De Koekoek is afgenomen in het Aaltens Goor.

Hoewel de Groene specht vooralsnog op de Rode Lijst staat is de landelijke index sinds 1990 ruim verdrievoudigd. De trend op lange termijn laat een matige toename zien, die op korte termijn is stabiel.

Boompieper (20)

Alleen in de zuidelijk deel van het Aaltens Goor werden territoria van de Boompieper vastgesteld. In 2010 was sprake van 28 territoria. In de jaren daarvoor lag het aantal territoria (veel) lager.

Zowel op lange als op korte termijn laat de stand van Boompieper in Nederland een matige toename zien. Sinds 1990 is de stand bijna verdubbeld.

Nachtegaal (4, Rode Lijst: kwetsbaar)

Van de vier territoria van de Nachtegaal in het Aaltens Goor lagen er drie aan de rand van het gebied. In 2006 en 2010 werden veel meer territoria vastgesteld.

Bij drie geldige bezoeken of meer zijn twee waarnemingen nodig voor een geldig territorium bij deze soort. In 2017 voldeden de waarnemingen op vijf locaties niet aan deze criteria. Bij meer bezoeken, zoals in eerdere jaren, was dat mogelijk wel het geval geweest. In het noordelijk deelgebied is in zowel 1996 als 2006 een territorium vastgesteld, maar niet in 2017.

Sinds 1990 is de landelijke stand stabiel. Op korte termijn is sprake van een matige afname. De indexwaarde voor 2015 staat op 98.

Spotvogel (4, Rode Lijst: gevoelig)

Er werden vier territoria vastgesteld, waarvan drie in het noorden van het gebied. In 2006 en 2010 werden ruim vijf maal zoveel territoria vastgesteld. Het aantal territoria van 2017 komt meer overeen met dat van de jaren 1985-1994 toen gemiddeld ook vier territoria genoteerd konden worden.

De trend op lange termijn laat een matige afname zien, die op korte termijn is stabiel. De indexwaarde voor 2015 staat op 60.

Zwartkop (82)

De Zwartkop is de talrijkste soort in het object Aalten. Ook voor deze soort geldt dat het aantal territoria in 2006 en 2010 hoger lag, zij het minder dan bij veel andere soorten. In 2017 waren 72 territoria in het Aaltens Goor aanwezig, tegen gemiddeld 29 in de jaren 1985-1994. Duidelijk is dat de soort is toegenomen vergeleken met de jaren negentig van de vorige eeuw.

De landelijke trend van de Zwartkop laat een matige toename zien, zowel op lange als op korte termijn, met een ruime verdubbeling van de stand sinds 1990.

Wielewaal (5, Rode Lijst: kwetsbaar)

In het noorden van het Aaltens Goor werden drie territoria vastgesteld terwijl in het noordelijk deelgebied nog twee territoria

Vergeleken met de jaren 2006 en 2010 is de Geelgors sterk afgenomen.

aanwezig waren. De stand vertoont lichte schommelingen in het gebied, maar lijkt redelijk stabiel.

De lange-termijn-trend van deze schitterende Rode Lijst-soort laat een matige afname zien. Recent is de trend stabiel. De indexwaarde voor 2015 staat op 76.

Geelgors (21)

De Geelgors komt in relatief hoge dichtheden voor in het Aaltens Goor. De stand is desondanks maar een derde van die in de jaren 2006 en 2010. In de jaren 1985-1994 werden gemiddeld 20 territoria vastgesteld. Vergeleken met begin jaren negentig lijkt de stand stabiel.

De landelijke trend van Geelgors is op lange termijn matig positief. Op. Sinds 2005 is sprake van een stabiele trend. De indexwaarde voor 2015 staat op 165.

4 Resultaten Rekken

4.1 Vastgestelde soorten

In totaal zijn van 34 soorten 139 territoria vastgesteld (zie Tabel 3). De verspreidingskaarten van de vastgestelde broedvogels zijn te vinden in Bijlage 1.

De in de verspreidingskaarten weergegeven territoriumstippen liggen meestal op de locatie van de waarneming met de hoogste broedzekerheidscode binnen de datumgrenzen. Indien nodig is een correctie toegepast, bijvoorbeeld bij uitloop van kuikens over grote afstand. Vaak is sprake van meerdere waarnemingen die samen een territorium vormen. De stip geeft meestal niet de locatie van een eventueel nest aan. Het gebied rondom de territoriumstip dat voldoet aan de eisen die de desbetreffende soort aan zijn leefgebied stelt is onderdeel van het territorium. De grootte van het territorium hangt af van de soort en de kwaliteit van het leefgebied.

4.2 Hoofdgroepen en Rode Lijst

De vastgestelde broedvogels zijn hieronder gerangschikt naar ecologische hoofdgroep (zie Tabel 4). Hierbij zijn de hoofdecotopen zoals onderscheiden door SIERDSEMA (1995) als uitgangspunt genomen.

Het object Rekken is vooral van belang voor vogels van opgaand bos en bosranden en in mindere mate voor vogels van struwelen en jong bos. Relatief talrijk zijn Boompieper en Gekraagde roodstaart.

Vooral het voorkomen van maar liefst vijf soorten spechten in dit relatief kleine gebied (37 ha), waaronder de meer bijzondere soorten Zwarte specht en Middelste bonte specht geeft de kwaliteit van het gebied aan.

Tabel 7.
Aantal territoria van
broedvogels in het
object Rekken in 2017.
Soorten met een * staan
vermeld op de Rode
Lijst.

Soort	Aantal	Soort	Aantal
Dodaars	1	Tuinfluitier	9
Havik	1	Zwartkop	24
Buizerd	1	Grauwe vliegenvanger*	2
Kievit	6	Bonte vliegenvanger	3
Holenduif	2	Staartmees	4
Groene specht*	2	Glanskop	2
Zwarte specht	1	Matkop*	1
Grote bonte specht	5	Kuifmees	1
Middelste bonte specht	1	Boomklever	6
Kleine bonte specht	1	Boomkruiper	10
Boompieper	13	Wielewaal*	2
Gekraagde roodstaart	9	Zwarte kraai	1
Zanglijster	7	Spreeuw	3
Grote lijster	5	Goudvink	3
Bosrietzanger	1	Appelvink	3
Spotvogel*	1	Geelgors	2
Grasmus	5	Rietgors	1
Aantal soorten	34	Aantal territoria	139

Van de 34 vastgestelde soorten broedvogels komen er vijf voor op de 'Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels' (VAN BEUSEKOM *ET AL*, 2005). Het betreft Groene specht (kwetsbaar), Spotvogel (gevoelig), Grauwe vliegenvanger (gevoelig), Matkop (gevoelig) en Wielewaal (kwetsbaar).

4.3 Niet-broedvogels

Van enkele soorten voldeden de verzamelde waarnemingen niet aan de criteria voor het vaststellen van een geldig territorium. Het betreft Grauwe gans (paar in 2e helft april), Nijlgans (paar in 2e helft april), Wilde eend (enkele losse paren), Kuifeend (paar begin mei), Meerkoet (eenmaal een paar), Kleine plevier (eenmaal een paar), Kauw (paar na de datumgrens) en Groenling (baltzend paar voor de datumgrens).

4.4 Vergelijking met eerdere inventarisaties

Van het object Rekken zijn geen oude broedvogelgegevens bekend. Er kan dan ook geen vergelijking gemaakt worden tussen de resultaten van deze inventarisaties en de situatie in het verleden.

Bij een vergelijking van de resultaten van broedvogelinventarisaties uit verschillende jaren is het goed om te beseffen dat veranderingen in het aantal vastgestelde territoria te maken kunnen hebben met jaarinvloeden (zoals het weer en de voedselsituatie), landschappelijke veranderingen en de landelijke trend. Daarnaast kunnen waarnemersinvloeden optreden wanneer door verschillende mensen is geïnventariseerd.

4.5 Soortbesprekingen

Tabel 8.
Indeling van de in het object Rekken in 2017 vastgestelde broedvogelterritoria in ecologische hoofdgroepen (NS = aantal soorten, NT = aantal territoria).

Per vogelsoort wordt hieronder de verspreiding en de ontwikkeling van het aantal territoria in het object Rekken nader toegelicht. Alle Rode-Lijstsoorten worden besproken. Verder zijn alleen die soorten in de soortbespreking opgenomen, waarover nadere bijzonderheden te vermelden zijn.

Groep	Soorten	NS	NT
Watervogels	Dodaars.	1	1
Moerasvogels	Rietgors.	1	1
Weidevogels	Kievit.	1	6
Vogels van struwelen en jong bos	Zanglijster, Bosrietzanger, Spotvogel, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Staartmees, Matkop en Goudvink.	9	55
Vogels van opgaand bos en bosranden	Havik, Buizerd, Holenduif, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht, Middelste bonte specht, Kleine bonte specht, Boompieper, Gekraagde roodstaart, Grote lijster, Grauwe vliegenvanger, Bonte vliegenvanger, Glanskop, Kuifmees, Boomklever, Boomkruiper, Wielewaal, Zwarte kraai, Spreeuw, Appelvink en Geelgors.	22	76
Totaal		34	139

Indien van toepassing wordt in onderstaande soortbesprekingen de ontwikkeling van de broedvogelstand vergeleken met de landelijke aantalsontwikkeling sinds 1990 (BOELE *ET AL.*, 2017). Hierbij worden de volgende categorieën onderscheiden:

- ♣ sterke afname, significante afname van meer dan 5% per jaar
- ♣ matige afname, significante afname van minder dan 5% per jaar
- ♣ stabiel, geen significante toe- of afname
- ♣ matige toename, significante toename van minder dan 5% per jaar
- ♣ sterke toename, significante toename van meer dan 5% per jaar

Ook wordt onderscheid gemaakt in de aantalsontwikkeling op lange termijn (sinds 1990) en die op korte termijn (sinds 2005). Soms wordt ook de indexwaarde van 2015 vermeld (indexwaarde 1990 is 100).

Achter elke soort is het aantal vastgestelde territoria vermeld en of het een Rode-Lijstsoort betreft.

Dodaars (1)

In deelgebied Pannekuilen was in de nieuw gegraven plas een territorium van Dodaars aanwezig.

De lange-termijn-trend van Dodaars vertoont een matige toename. Sinds 2005 is sprake van een matige afname.

Havik (1)

In deelgebied De Breken is een territorium van de Havik vastgesteld. Tweemaal werd hier een territoriale vogel waargenomen.

Na een toename in de jaren '80 en begin jaren '90 laat de landelijke trend sinds 1990 een matige toename zien. Sinds 2005 is de stand stabiel.

Kievit (6)

Zowel in deelgebied Pannekuilen (4) als in deelgebied De Breken (2) zijn territoria van de Kievit vastgesteld. In beide gebieden was sprake van nest-indicatieve waarnemingen.

De landelijke trend van deze in Nederland wijd verbreide weidevogel laat een matige afname zien. Het indexcijfer voor 2015 staat op 60.

De Kievit staat (nog) niet op de Nederlandse Rode Lijst maar wel op de Europese Rode Lijst (BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015), en wel in de categorie 'Kwetsbaar'.

Groene specht (2, Rode Lijst: kwetsbaar)

Zowel in deelgebied Pannekuilen als in deelgebied De Breken is een territorium van de Groene specht vastgesteld, in beide deelgebieden gebaseerd op meerdere waarnemingen.

Hoewel de Groene specht vooralsnog op de Rode Lijst staat is de landelijke index sinds 1990 ruim verdrievoudigd. De trend op lange termijn laat een matige toename zien, die op korte termijn is stabiel.

Zwarte specht (1)

In deelgebied Pannekuilen kon een territorium van de Zwarte specht vastgesteld. Binnen de gebiedsgrenzen werd een nest-indicatieve waarneming gedaan.

Zowel op lange als op korte termijn laat de landelijke stand van onze grootste specht een matige afname zien.

Middelste bonte specht (1)

In deelgebied De Breken werd eind mei een nest-indicatieve waarneming gedaan van een Middelste bonte specht, voldoende voor een geldig territorium.

Pas sinds kort broedt de Middelste bonte specht weer in substantiële aantallen in Nederland. Het eerst werd Zuid Limburg gekoloniseerd. Tegenwoordig kan de soort overal in Oost en Zuid Nederland in geschikt habitat worden aangetroffen. Zowel de trend op lange als op korte termijn laten dan ook een sterke toename zien.

Boompieper (13)

In beide deelgebieden komt de soort redelijk algemeen voor.

Zowel op lange als op korte termijn laat de stand van Boompieper in Nederland een matige toename zien. Sinds 1990 is de stand bijna verdubbeld.

Gekraagde roodstaart (9)

Acht van de negen territoria van de Gekraagde roodstaart werden aangetroffen in de Pannekuilen.

De Boompieper komt redelijk algemeen voor in De Breken en Pannekuilen.

De landelijke trend op lange termijn van dit fraaie vogeltje is stabiel, die op korte termijn laat een sterke toename zien. De indexwaarde voor 2015 staat op 120.

Spotvogel (1, Rode Lijst: gevoelig)

Het enige territorium van de Spotvogel bevond zich in deelgebied De Breken. Tweemaal werd hier een zingende vogel waargenomen.

De trend op lange termijn laat een matige afname zien, die op korte termijn is stabiel. De indexwaarde voor 2015 staat op 60.

Zwartkop (24)

Zoals in meer objecten is ook in het object Rekken de Zwartkop de talrijkste van de geïnventariseerde soorten. De 24 territoria liggen verspreid over beide deelgebieden. De landelijke trend van de Zwartkop laat een matige toename zien, zowel op lange als op korte termijn, met een ruime verdubbeling van de stand sinds 1990.

Grauwe vliegenvanger (2, Rode Lijst: gevoelig)

In beide deelgebieden werd een territorium van deze weinig opvallende soort vastgesteld. Op beide locaties werd tweemaal een zingende vogel opgemerkt.

Sinds 1990 is de landelijke trend van de Grauwe vliegenvanger matig negatief. Recent is de stand gestabiliseerd. De indexwaarde voor 2015 staat op 68.

Matkop (1, Rode Lijst: gevoelig)

Alleen in deelgebied De Breken is een territorium van deze mees vastgesteld.

De landelijke trend van de Matkop laat al lange tijd een matige afname zien. Sinds 1990 is de stand ruim gehalveerd. Klimaatverandering, en dan met name de zachtere winters, heeft mogelijk een negatieve invloed op de Matkop (zie VAN BEUSEKOM *ET AL.*, 2005).

Wielewaal (2, Rode Lijst: kwetsbaar)

Aan de noordzijde van Pannekuilen waren twee territoria aanwezig. De vogels werden op 12 juni zingend waargenomen.

De lange-termijn-trend van deze schitterende Rode Lijst-soort laat een matige afname zien. Recent is de trend stabiel. De indexwaarde voor 2015 staat op 76.

Goudvink (3)

In het object zijn drie territoria vastgesteld, twee in deelgebied Pannekuilen en één in deelgebied De Breken.

De landelijke trend van de Goudvink laat een matige toename zien, zowel op lange als op korte termijn. De indexwaarde voor 2015 staat op 145.

De soort verschijnt langzaam maar zeker op steeds meer plaatsen in het westen van het land als broedvogel.

5 Resultaten Winterswijk

5.1 Vastgestelde soorten

In totaal zijn van 36 soorten 229 territoria vastgesteld (zie Tabel 3). De verspreidingskaarten van de vastgestelde broedvogels zijn te vinden in Bijlage 1.

De in de verspreidingskaarten weergegeven territoriumstippen liggen meestal op de locatie van de waarneming met de hoogste broed-zekerheidscode binnen de datumgrenzen. Indien nodig is een correctie toegepast, bijvoorbeeld bij uitloop van kuikens over grote afstand. Vaak is sprake van meerdere waarnemingen die samen een territorium vormen. De stip geeft meestal niet de locatie van een eventueel nest aan. Het gebied rondom de territoriumstip dat voldoet aan de eisen die de desbetreffende soort aan zijn leefgebied stelt is onderdeel van het territorium. De grootte van het territorium hangt af van de soort en de kwaliteit van het leefgebied.

5.2 Hoofdgroepen en Rode Lijst

De vastgestelde broedvogels zijn hieronder gerangschikt naar ecologische hoofdgroep (zie Tabel 4). Hierbij zijn de hoofdecotopen zoals onderscheiden door SIERDSEMA (1995) als uitgangspunt genomen.

Het object Winterswijk is vooral van belang voor vogels van opgaand bos en in mindere mate voor vogels van struwelen en jong bos.

Relatief talrijk zijn Groene specht, Middelste bonte specht, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Boomklever, Kortsnavelboomkruiper en Appelvink. Vooral het relatief talrijke voorkomen van bijzondere soorten Oehoe, Middelste bonte specht,

Tabel 9.
Aantal territoria van
broedvogels in het
object Winterswijk in
2017. Soorten met een *
staan vermeld op de
Rode Lijst.

Soort	Aantal	Soort	Aantal
Buizerd	1	Grasmus	5
Waterhoen	1	Tuinfluiter	21
Houtsnip	1	Zwartkop	38
Holenduif	1	Vuurgoudhaan	10
Koekoek*	1	Gauwe vliegenvanger*	1
Oehoe	1	Bonte vliegenvanger	9
Bosuil	1	Staartmees	4
Groene specht*	2	Glanskop	9
Grote bonte specht	16	Zwarte mees	1
Middelste bonte specht	3	Boomklever	17
Kleine bonte specht	1	Kortsnavelboomkruiper*	4
Boompieper	3	Boomkruiper	22
Nachtegaal*	2	Wielewaal*	2
Gekraagde roodstaart	6	Kauw	1
Zanglijster	14	Spreeuw	7
Grote lijster	6	Goudvink	5
Bosrietzanger	1	Appelvink	9
Kleine karekiet	2	Geelgors	1
Aantal soorten	36	Aantal territoria	229

Kortsnavelboomkruiper en Wielewaal geeft de kwaliteit van het gebied aan.

Van de 36 vastgestelde soorten broedvogels komen er zes voor op de 'Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels' (VAN BEUSEKOM ET AL, 2005). Het betreft Koekoek (kwetsbaar), Groene specht (kwetsbaar), Nachtegaal (kwetsbaar), Grauwe vliegenvanger (gevoelig), Kortsnavelboomkruiper (gevoelig) en Wielewaal (kwetsbaar).

5.3 Niet-broedvogels

Van enkele soorten voldeden de verzamelde waarnemingen niet aan de criteria voor het vaststellen van een geldig territorium. Het betreft de Wilde eend (enkele losse paren), Wespandief (losse vogel op 12 juni), Havik (eenmaal een territoriale vogel), Sperwer (eenmaal een territoriale vogel begin april), Meerkoet, Zwarte specht (tweemaal een territoriale vogel) en Zwarte kraai (tweemaal een territoriale vogel).

5.4 Vergelijking met eerdere inventarisaties

Alleen van deelgebied Willinks Weust waren gegevens beschikbaar van een eerdere broedvogelinventarisatie (ARFMAN, 2009).

Een overzicht waarin de resultaten van deze inventarisatie worden vergeleken met die van 2017 is te vinden in Tabel 11.

De inventarisatie werden uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering (VAN DIJK, 2004) die grotendeels overeen komt met de in 2017 gehanteerde methode (VAN DIJK & BOELE, 2011 en VERGEER ET AL, 2016).

De resultaten uit 2009 zijn naar verwachting redelijk vergelijkbaar met die in 2017. Wel werden in 2009 veel meer bezoeken uitgevoerd, namelijk drie avond/nachtbezoeken en acht vroege ochtendbezoeken. Hierdoor kan het aantal territoria hoger zijn uitgevallen. Daarnaast werd in 2009 een groter gebied geteld op broedvogels, inclusief de groeve.

Tabel 10.

Indeling van de in het object Winstervijk in 2017 vastgestelde broedvogelterritoria in ecologische hoofdgroepen (NS = aantal soorten, NT = aantal territoria).

Groep	Soorten	NS	NT
Moerasvogels	Waterhoen, Koekoek en Kleine karekiet.	3	4
Vogels van struwelen en jong bos	Nachtegaal, Zanglijster, Bosrietzanger, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Staartmees en Goudvink.	8	90
Vogels van opgaand bos en bosranden	Buizerd, Houtsnip, Holenduif, Oehoe, Bosuil, Groene specht, Grote bonte specht, Middelste bonte specht, Kleine bonte specht, Boompieper, Gekraagde roodstaart, Grote lijster, Vuurgoudhaan, Grauwe vliegenvanger, Bonte vliegenvanger, Glanskop, Zwarte mees, Boomklever, Kortsnavelboomkruiper, Boomkruiper, Wielewaal, Kauw, Spreeuw, Appelvink en Geelgors.	25	135
Totaal		36	229

Alleen in 2017 werd de Bosuil vastgesteld in Willinks Weust.

Bij een vergelijking van de resultaten van broedvogelinventarisaties uit verschillende jaren is het goed om te beseffen dat veranderingen in het aantal vastgestelde territoria te maken kunnen hebben met jaarinvloeden (zoals het weer en de voedselsituatie), landschappelijke veranderingen en de landelijke trend. Daarnaast kunnen waarnemersinvloeden optreden wanneer door verschillende mensen is geïnventariseerd.

In het in 2017 geïnventariseerde deel van het object Willinks Weust zijn in het totaal 31 soorten broedvogels vastgesteld in de jaren 2009 en 2017, waarvan slechts elf soorten in beide jaren konden worden genoteerd.

Vergeleken met 2009 is het aantal vastgestelde soorten broedvogels in Willinks Weust afgenomen en het aantal territoria toegenomen.

Rode Lijst-soorten die in 2009 wel maar in 2017 niet meer konden worden genoteerd als broedvogel zijn Zomertortel (1), Koekoek (1), Grauwe vliegenvanger (1), Matkop (1) en Wielewaal (1).

Tabel 11.

*Vergelijking van het aantal territoria in deelgebied Willinks Weust van deze inventarisatie (2017) met die in 2009. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst.*

Naam / Jaar	2009	2017	Naam / Jaar	2009	2017	Naam / Jaar	2009	2017
Buizerd	1		Grote lijster	1	4	Zwarte mees	1	
Houtsnip	2		Tuinfluiter	2	1	Boomklever	7	4
Zomertortel*	1		Zwartkop	8	9	Kortsnavelboomkruiper*		1
Koekoek*	1		Vuurgoudhaan		7	Boomkruiper	6	10
Oehoe		1	Gr. vliegenvanger*	1		Wielewaal*	1	
Bosuil		1	Bonte vliegenvanger		2	Zwarte Kraai	1	
Grote bonte specht	3	6	Staatmees	1	2	Groenling	1	
Kleine bonte specht	1		Glanskop	1	2	Goudvink	1	2
Boompieper		1	Matkop*	1		Appelvink	4	6
Gekraagde roodstaart	1	1	Kuifmees	2		Geelgors	1	
Zanglijster	3	6	Aantal soorten	25	18	Aantal territoria	53	66

De enige Rode-Lijstsoort die in 2017 voor het eerste in Willinks Weust als broedvogel is vastgesteld betreft de Kortsnavelboomkruiper (1).

Overige soorten die alleen in 2009 werden vastgesteld zijn Kleine bonte specht (1), Kuifmees (2), Zwarte mees (1), Zwarte kraai (1), Groenling (1) en Geelgors (1).

Soorten die alleen in 2017 werden vastgesteld zijn Oehoe (1), Bosuil (1), Boompieper (1), Vuurgoudhaan (7) en Bonte vliegenvanger (2).

5.5 Soortbesprekingen

Per vogelsoort wordt hieronder de verspreiding en de ontwikkeling van het aantal territoria in het object Winterswijk nader toegelicht. Alle Rode-Lijstsoorten worden besproken. Verder zijn alleen die soorten in de soortbespreking opgenomen, waarover nadere bijzonderheden te vermelden zijn.

Indien van toepassing wordt in onderstaande soortbesprekingen de ontwikkeling van de broedvogelstand vergeleken met de landelijke aantalsontwikkeling sinds 1990 (BOELE *ET AL.*, 2017). Hierbij worden de volgende categorieën onderscheiden:

- ♣ sterke afname, significante afname van meer dan 5% per jaar
- ♣ matige afname, significante afname van minder dan 5% per jaar
- ♣ stabiel, geen significante toe- of afname
- ♣ matige toename, significante toename van minder dan 5% per jaar
- ♣ sterke toename, significante toename van meer dan 5% per jaar

Ook wordt onderscheid gemaakt in de aantalsontwikkeling op lange termijn (sinds 1990) en die op korte termijn (sinds 2005). Soms wordt ook de indexwaarde van 2015 vermeld (indexwaarde 1990 is 100).

Achter elke soort is het aantal vastgestelde territoria vermeld in het hele object en, indien van toepassing, in het object Willinks Weust voor de jaren 2009 en 2017, en of het een Rode-Lijstsoort betreft.

Houtsnip (1: 2, 0)

Alleen in deelgebied is een geldig territorium vastgesteld. Eind mei werd hier een baltsende vogel opgemerkt. In Willinks Weust werden in 2009 twee territoria vastgesteld, tegen geen enkele in 2017. Hierbij moet worden opgemerkt dat in 2009 drie avond/nachtrondes plaatsvinden, de meest geschikte periode om de soort vast te stellen.

In de jaren negentig vertoonde de stand van de Houtsnip grote schommelingen. Momenteel kan geen betrouwbare trend berekend worden.

Koekoek (1: 1, 0, Rode Lijst: kwetsbaar)

Alleen in deelgebied 't Goor is een territorium van Koekoek vastgesteld. In 2009 was dit ook het geval in deelgebied Willinks Weust.

De landelijke trend op lange termijn van deze nestparasiet laat een matige afname zien, die op korte termijn juist een matige toename. De indexwaarde voor 2015 staat op 83. Door Sovon en VBN was 2017 uitgeroepen tot het jaar van de Koekoek.

Oehoe (1: 0, 1)

Nabij de groeve in deelgebied Willinks Weust werd op 12 juni een nest-indicatieve waarneming van onze grootste uil gedaan. Het is al enkele jaren bekend dat de soort in de groeve broedt.

De Oehoe heeft zich recent gevestigd als broedvogel in Nederland. Het eerste broedgeval vond in 1996 in Zuid-Limburg plaats. Sinds de vestiging is de soort sterk toegenomen. In 2015 zijn 18 territoria geteld in heel Nederland.

Bosuil (1: 0, 1)

In juni werd een territoriale Bosuil in Willinks Weust waargenomen. Bij de inventarisatie in 2009 is de soort hier niet vastgesteld.

De landelijke trend van de Bosuil laat sinds 1990 een matige afname zien. Sinds 2005 is sprake van een stabiele trend. De indexwaarde voor 2015 staat op 89.

Groene specht (2, Rode Lijst: kwetsbaar)

Zowel in deelgebied Meddo als in deelgebied 't Rot was een territorium aanwezig.

Hoewel de Groene specht vooralsnog op de Rode Lijst staat is de landelijke index sinds 1990 ruim verdrievoudigd. De trend op lange termijn laat een matige toename zien, die op korte termijn is stabiel.

Middelste bonte specht (3)

In deelgebied 't Rot waren drie territoria aanwezig. Zowel op 6 april als op 30 mei werden drie uitsluitende waarnemingen gedaan.

Pas sinds kort broedt de Middelste bonte specht weer in substantiële aantallen in Nederland. Het eerst werd Zuid Limburg gekoloniseerd. Tegenwoordig kan de soort overal in Oost en Zuid Nederland in geschikt habitat worden aangetroffen. Zowel de trend op lange als op korte termijn laten dan ook een sterke toename zien.

Nachtegaal (2, Rode Lijst: kwetsbaar)

In deelgebied 't Goor en in deelgebied Meddo is een territorium van een Nachtegaal vastgesteld.

Sinds 1990 is de landelijke stand stabiel. Op korte termijn is sprake van een matige afname. De indexwaarde voor 2015 staat op 98.

Vuurgoudhaan (10: 0, 7)

In Willinks Weust waren zeven en in 't Rot drie territoria aanwezig. Opvallend is dat in 2009 geen enkel territorium kon worden genoteerd in Willinks Weust. Mogelijk is de hoge zang van de soort toen niet opgemerkt.

Op landelijk niveau is sprake van een matige toename sinds 1990. De trend op korte termijn is stabiel. De indexwaarde voor 2015 staat op 136.

Grauwe vliegenvanger (1: 1, 0, Rode Lijst: gevoelig)

Alleen in deelgebied Meddo is een territorium vastgesteld. In Willinks Weust was in 2009 ook een territorium aanwezig.

Sinds 1990 is de landelijke trend van de Grauwe vliegenvanger matig negatief. Recent is de stand gestabiliseerd. De indexwaarde voor 2015 staat op 68.

Kortsnavelboomkruiper (4: 0, 1)

In het object werden vier territoria van deze lastig te inventariseren soort vastgesteld, drie in deelgebied 't Rot en één in Willinks Weust. In 2009 is de soort hier niet vastgesteld.

De landelijke stand van de Kortsnavelboomkruiper werd in 2014 geschat op 200-300 paar. Dat betekent dat het object Winterswijk meer dan één procent van de landelijke broedpopulatie herbergt.

Wielewaal (2: 1, 0, Rode Lijst: kwetsbaar)

Zowel in deelgebied Meddo als in 't Goor kon een territorium van de Wielewaal genoteerd worden. In 2009 was ook sprake van een territorium in Willinks Weust.

De lange-termijn-trend van deze schitterende Rode Lijst-soort laat een matige afname zien. Recent is de trend stabiel. De indexwaarde voor 2015 staat op 76.

Appelvink (9: 4, 6)

Er waren negen territoria aanwezig, waarvan zes in Willinks Weust en drie in deelgebied 't Rot. In deelgebied Willinks Weust lijkt de soort toegenomen.

De weinig opvallende Appelvink is tegenwoordig een succesvolle soort in Nederland. Sinds 1990 is sprake van een matige toename. recent is zelfs sprake van een sterke toename. De indexwaarde voor 2015 staat op 216.

6 Conclusies

6.1 Aalten

In 2017 zijn in het object Aalten van 29 soorten broedvogels in het totaal 319 territoria vastgesteld. Daarvan komen er vijf voor op de Rode Lijst (Koekoek, Groene specht, Nachtegaal, Spotvogel en Wielewaal).

- ♣ Zowel het aantal territoria als het aantal soorten is in het Aaltens Goor substantieel afgenomen. Deels kan de afname te maken hebben met de andere manier van inventariseren in het verleden, zoals meer bezoeken en een hogere tijdsbesteding.
- ♣ Het object Aalten is vooral van belang voor bos- en struweelvogels.
- ♣ Watervogels en in mindere mate moerasvogels zijn vrijwel verdwenen uit het gebied.
- ♣ Rode-Lijstsoorten die niet in 2017 maar tijdens eerdere inventarisaties wel zijn vastgesteld als broedvogel in het Aaltens goor zijn Boomvalk, Patrijs, Zomertortel, Ransuil, Grauwe vliegenvanger, Matkop, Grauwe klauwier, Ringmus en Kneu.

6.2 Rekken

In 2017 zijn in het object Rekken van 34 soorten broedvogels in het totaal 139 territoria vastgesteld. Daarvan komen er vijf voor op de Rode Lijst (Groene specht, Spotvogel, Grauwe vliegenvanger, Matkop en Wielewaal).

- ♣ Het object Rekken is vooral van belang voor vogels van opgaand bos en bosranden en in mindere mate voor vogels van struwelen en jong bos. Relatief talrijk zijn Boompieper en Gekraagde roodstaart.
- ♣ Vooral het voorkomen van maar liefst vijf soorten spechten in dit relatief kleine gebied, waaronder de meer bijzondere soorten Zwarte specht en Middelste bonte specht, geeft de kwaliteit van het gebied aan.

6.3 Winterswijk

In 2017 zijn in het object Winterswijk van 36 soorten broedvogels in het totaal 229 territoria vastgesteld. Daarvan komen er zes voor op de Rode Lijst (Koekoek, Groene specht, Nachtegaal, Grauwe vliegenvanger, Kortsnavelboomkruiper en Wielewaal).

- ♣ Het object Winterswijk is vooral van belang voor vogels van opgaand bos en in mindere mate voor vogels van struwelen en jong bos.
- ♣ Vooral het relatief talrijke voorkomen van de relatief bijzondere soorten Oehoe, Middelste bonte specht en Kortsnavelboomkruiper geeft de kwaliteit van het gebied aan.
- ♣ Het object herbergt ruim één procent van de landelijke populatie van de Kortsnavelboomkruiper, een Rode Lijst-soort.
- ♣ Rode-Lijstsoorten die niet in 2017 maar in 2009 wel zijn vastgesteld als broedvogel in deelgebied Willinks Weust zijn Zomertortel, Koekoek, Grauwe vliegenvanger, Matkop en Wielewaal.

7

Aanbevolen en geraadpleegde literatuur

- ARFMAN, G., 2009. *Broedvogels van Willinks Weust 2009*. Giesen & Geurts, Ulft.
- ARFMAN, G., 2011. *Broedvogels van het Aaltense Goor 2010*. Giesen & Geurts, Varsseveld; Staatsbosbeheer, Deventer.
- BEUSEKOM, R. VAN, P. HUIGEN, F. HUSTINGS, K. DE PATER & J. THISSEN (RED.), 2005. *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- BIJLSMA, R.G., F. HUSTINGS & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland*. Haarlem/Utrecht.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2015. *European Red List of Birds*. Luxemburg: Office for official Publications of the European Communities.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJT T. 2016. *Broedvogels in Nederland in 2014*. Sovon-rapport 2016/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJT T. 2017. *Broedvogels in Nederland in 2015*. Sovon-rapport 2017/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MEIJT T. 2017. *Broedvogels in Nederland in 2015*. Sovon-rapport 2017/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DIJK, A.J. VAN & A. BOELE, 2011. *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DIJK, A.J. VAN, 1996. *Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken)*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- DIJK, A.J. VAN, 2004. *Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken)*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- DIJK, A.J. VAN, M. NOBACK, G. TROOST, J.W. VERGEER, H. SIERDSEMA & C. VAN TURNHOUT. 2013. *De introductie van Autocluster in het Broedvogel Monitoring Project*. Limosa 86 (2013): 49-67.
- SIERDSEMA, H., 1995. *Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen*. SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. Staatsbosbeheerrapport 1995-1.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. *Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel*

*Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek
Nederland, Nijmegen.*

8 Bijlagen

Bijlage 1	Verspreidingskaarten broedvogels Aalten
Bijlage 2	Verspreidingskaarten broedvogels Rekken
Bijlage 3	Verspreidingskaarten broedvogels Winterswijk

Bijlage 1 Verspreidingskaarten broedvogels Aalten

Wilde eend	1	Braamsluiper	1
Buizerd	2	Grasmus	35
Kievit	1	Tuinfluit	36
Holenduif	1	Zwartkop	82
Koekoek	1	Staartmees	6
Groene specht	2	Glanskop	1
Grote bonte specht	6	Boomklever	1
Boompieper	20	Boomkruiper	14
Nachtegaal	4	Wielewaal	5
Gekraagde roodstaart	3	Zwarte kraai	5
Zanglijster	19	Spreeuw	7
Grote lijster	5	Goudvink	8
Bosrietzanger	15	Appelvink	1
Kleine karekiet	12	Geelgors	21
Spotvogel	4		

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● **Wilde eend**

1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Buizerd

2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Kievit

1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

1 territorium

● Koekoek
1 territorium

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Groene specht

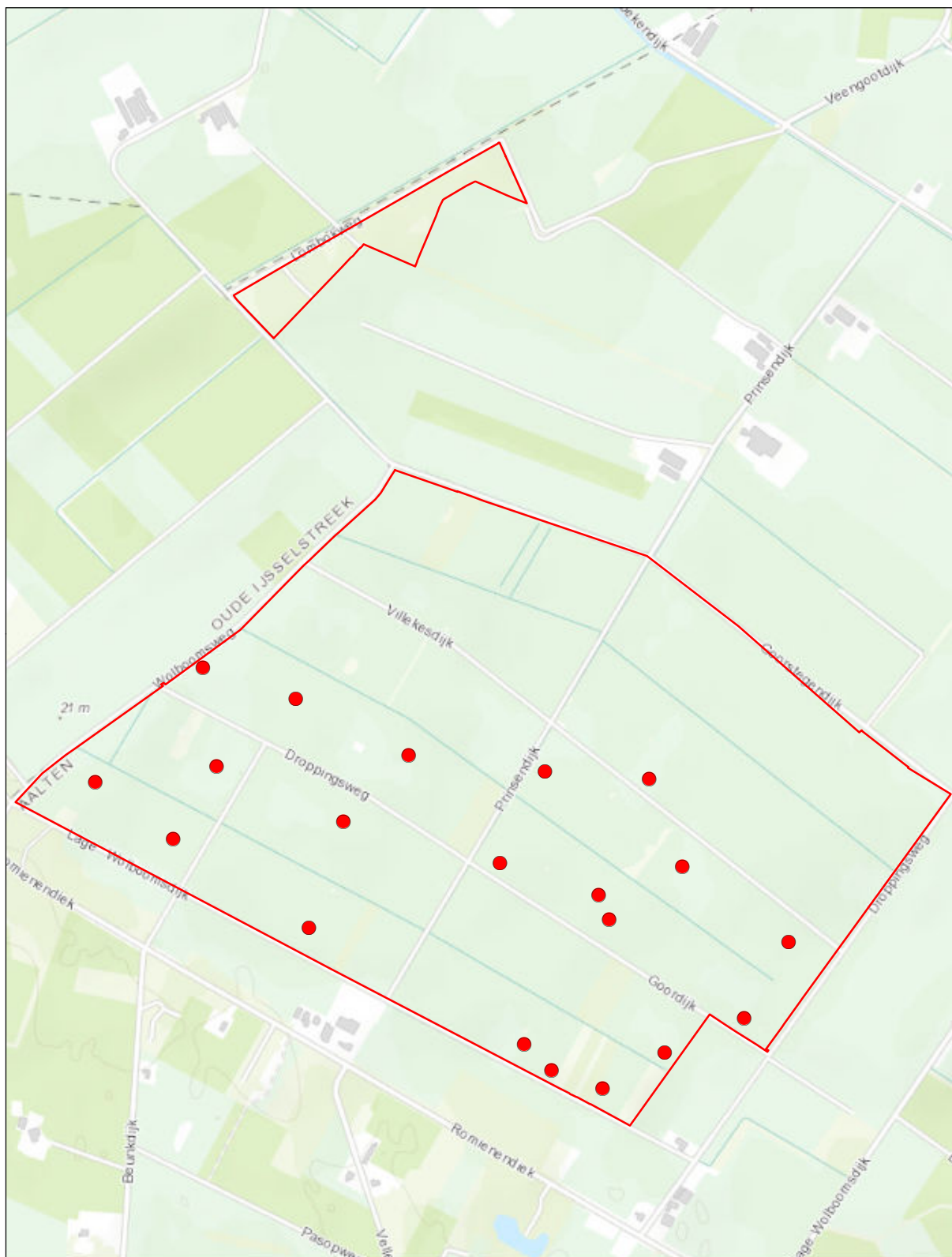
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Boompieper

20 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● **Nachtegaal**

4 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Gekraagde roodstaart

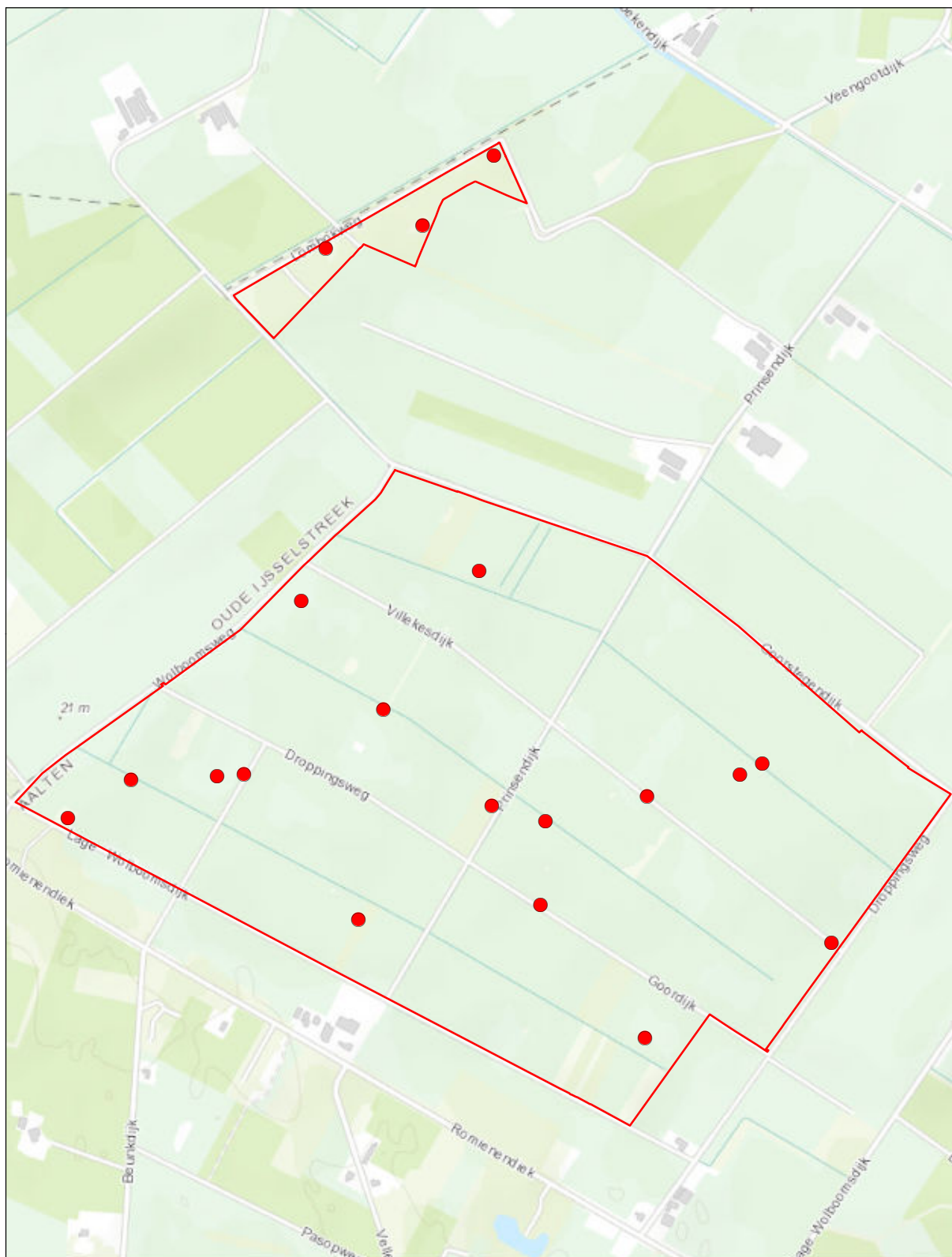
3 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Zanglijster

19 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● **Grote lijster**

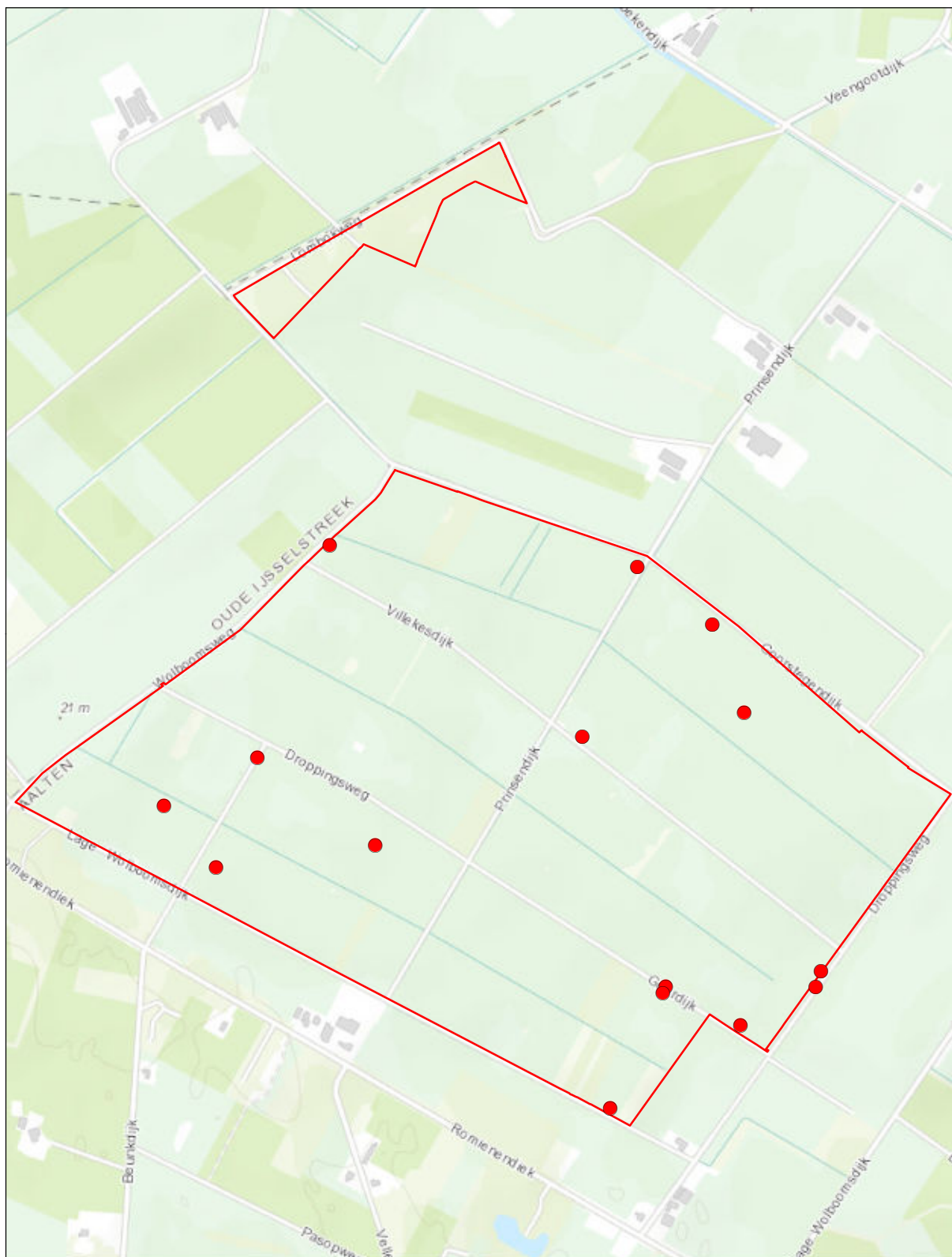
5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● **Bosrietzanger**

15 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Kleine karekiet

12 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Spotvogel

4 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Braamsluiper

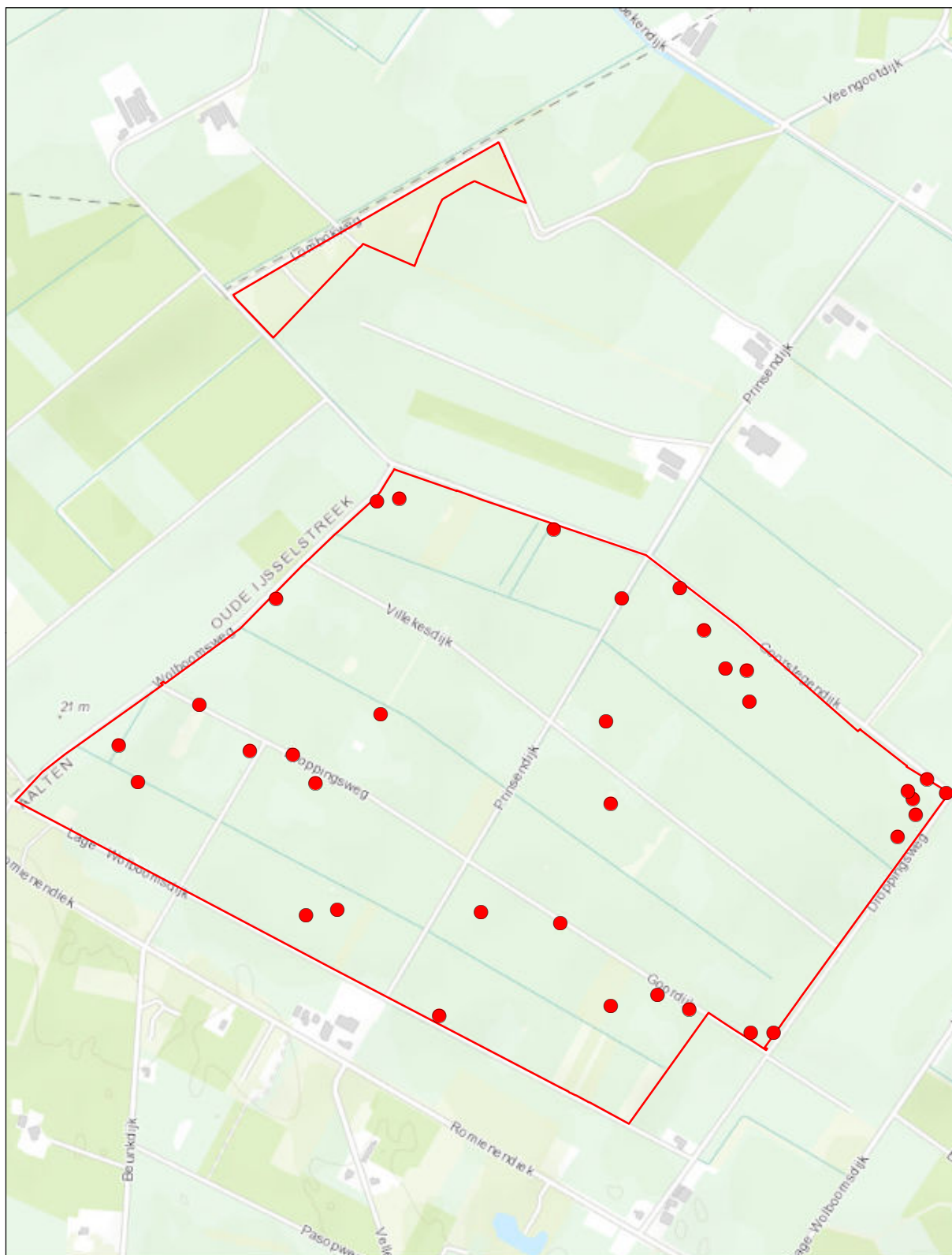
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Grasmus

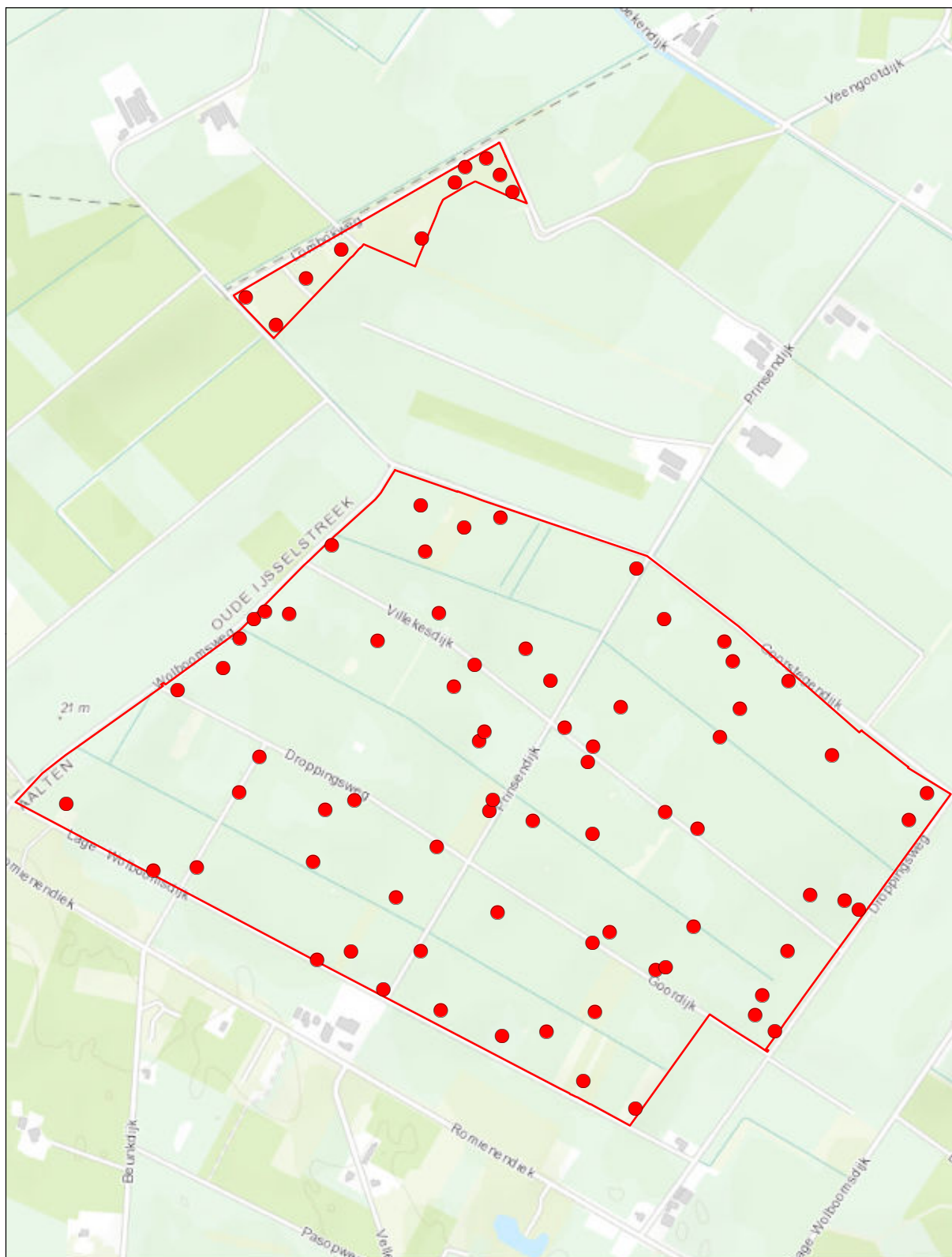
35 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Zwartkop

82 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

6 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

0,

km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Glanskop

1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Boomklever

1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Boomkruiper

14 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Zwarte kraai

5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Spreeuw

7 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Verspreidingskaart 2017

● Goudvink

8 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

0,5

km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Appelvink

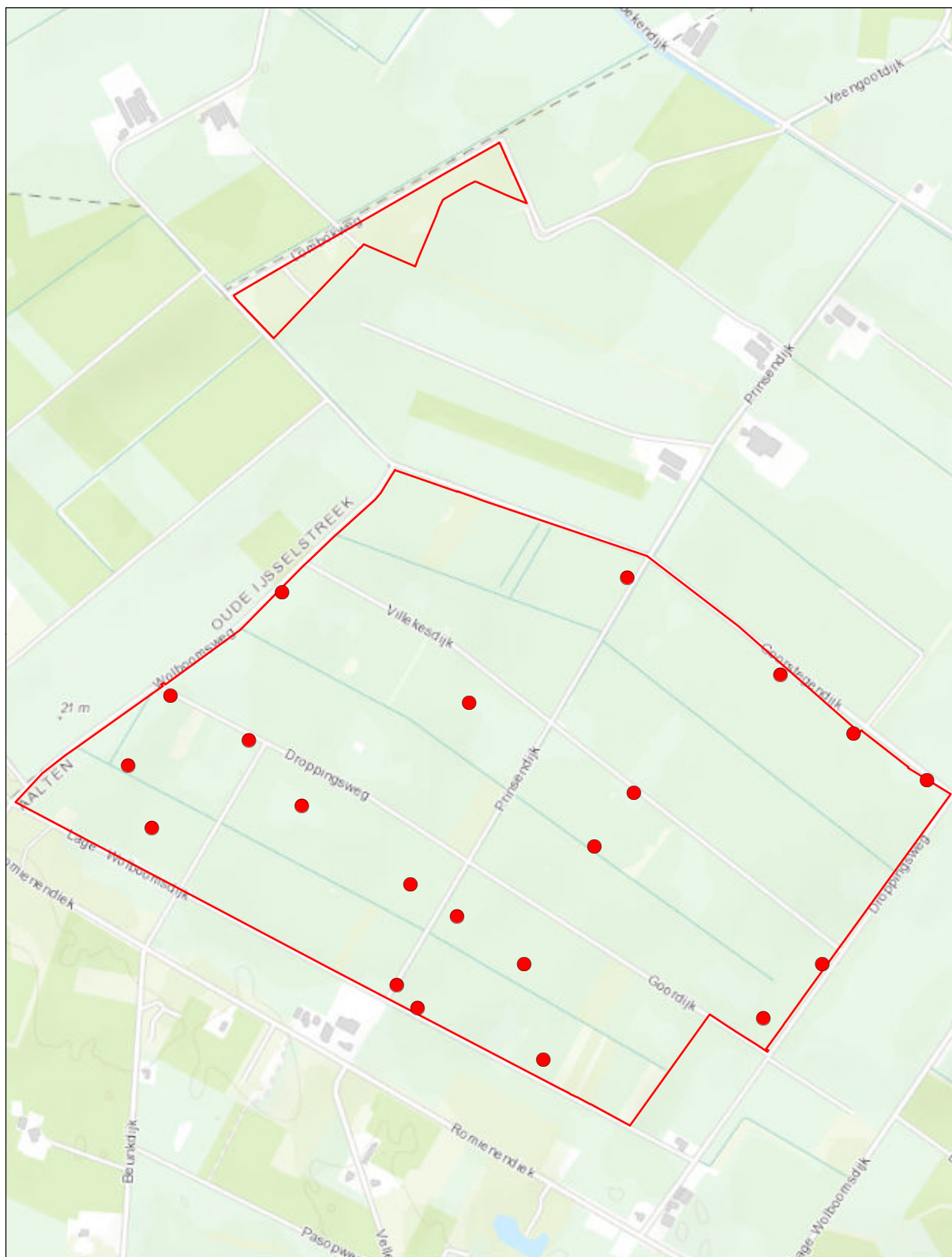
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Aalten

Verspreidingskaart 2017

● Geelgors

21 territoria

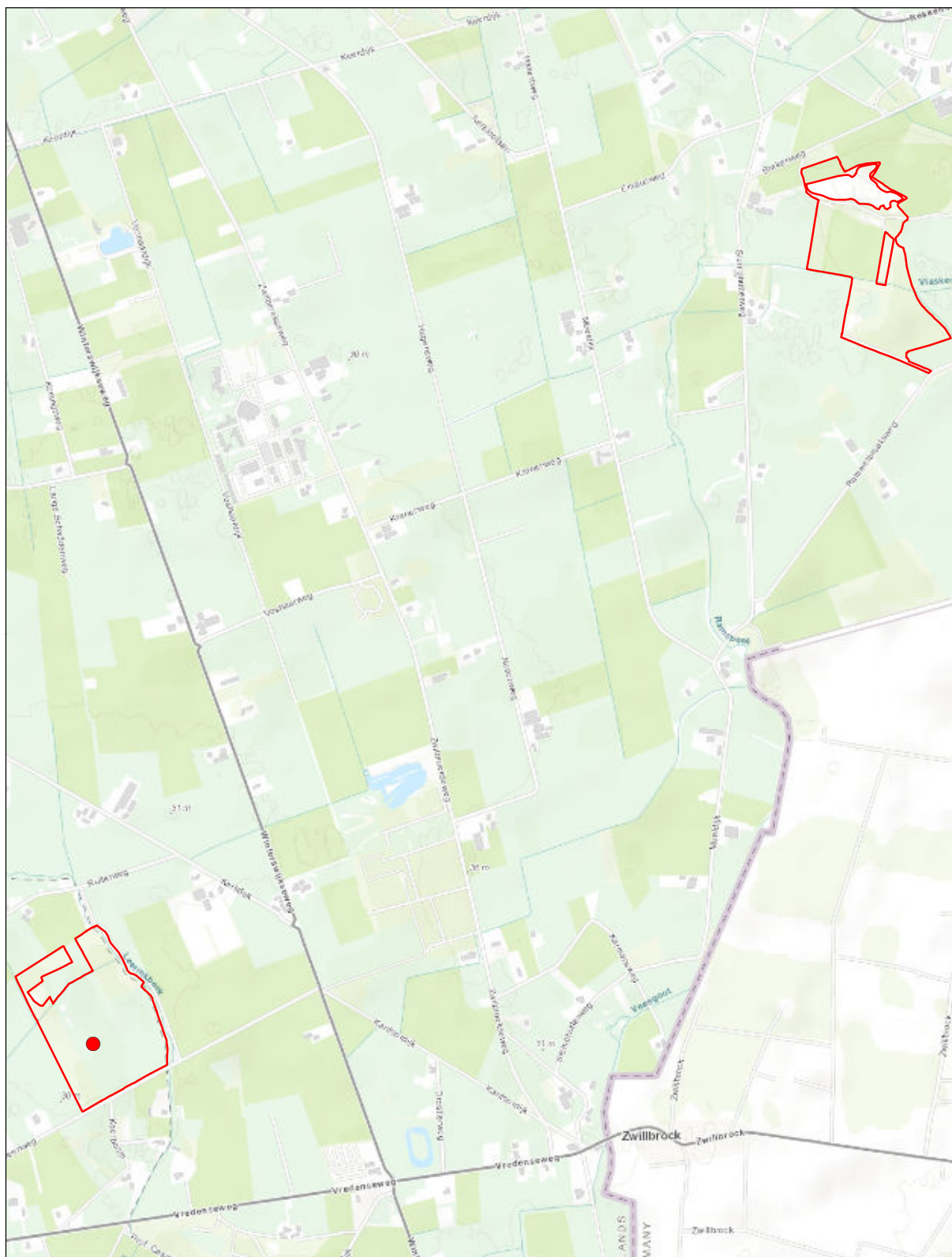
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,5 km

Bijlage 2 Verspreidingskaarten broedvogels Rekken

Dodaars	1	Tuinfluit	9
Havik	1	Zwartkop	24
Buizerd	1	Grauwe vliegenvanger	2
Kievit	6	Bonte vliegenvanger	3
Holenduif	2	Staartmees	4
Groene specht	2	Glanskop	2
Zwarte specht	1	Matkop	1
Grote bonte specht	5	Kuifmees	1
Middelste bonte specht	1	Boomklever	6
Kleine bonte specht	1	Boomkruiper	10
Boompieper	13	Wielewaal	2
Gekraagde roodstaart	9	Zwarte kraai	1
Zanglijster	7	Spreeuw	3
Grote lijster	5	Goudvink	3
Bosrietzanger	1	Appelvink	3
Spotvogel	1	Geelgors	2
Grasmus	5	Rietgors	1

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Dodaars

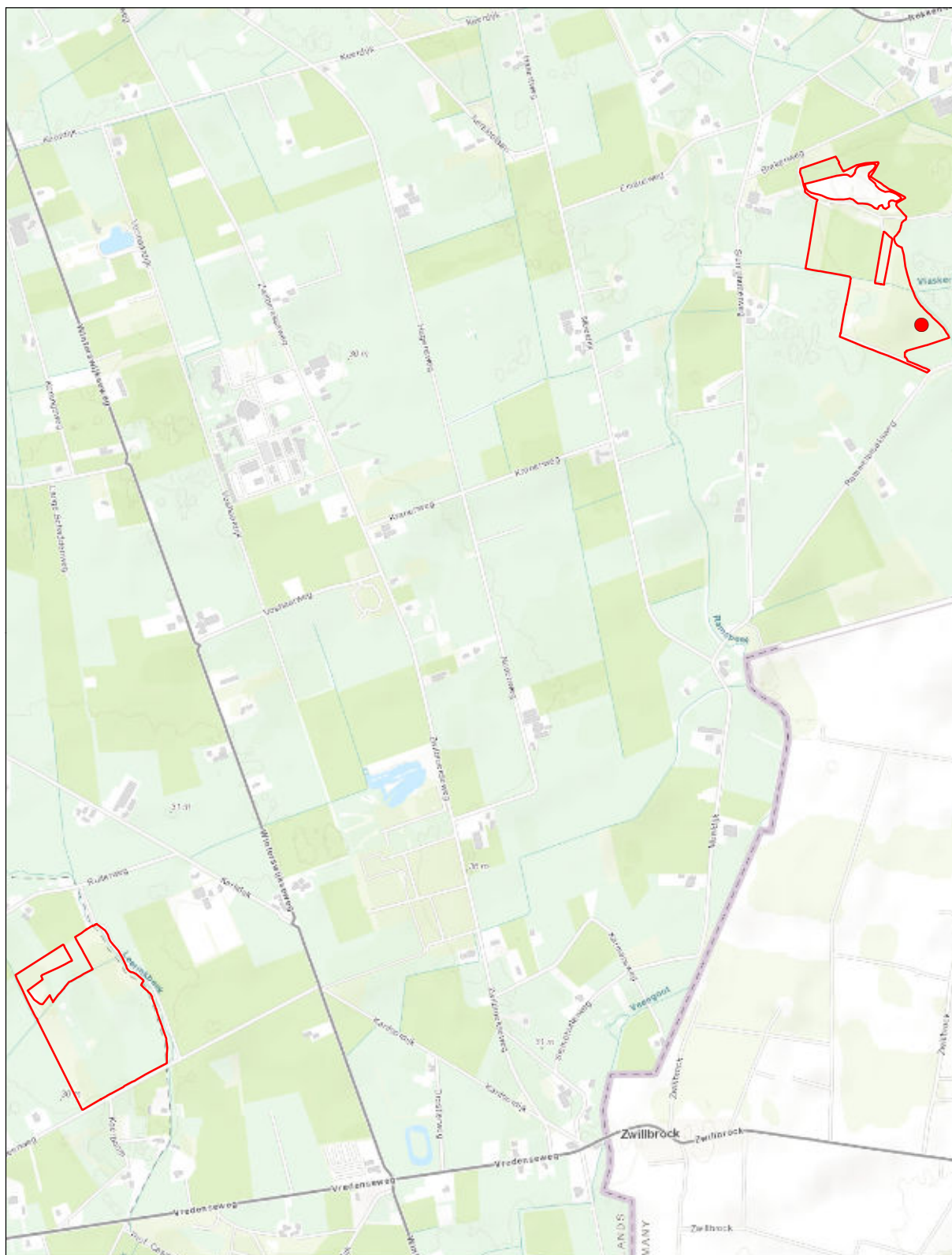
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Havik

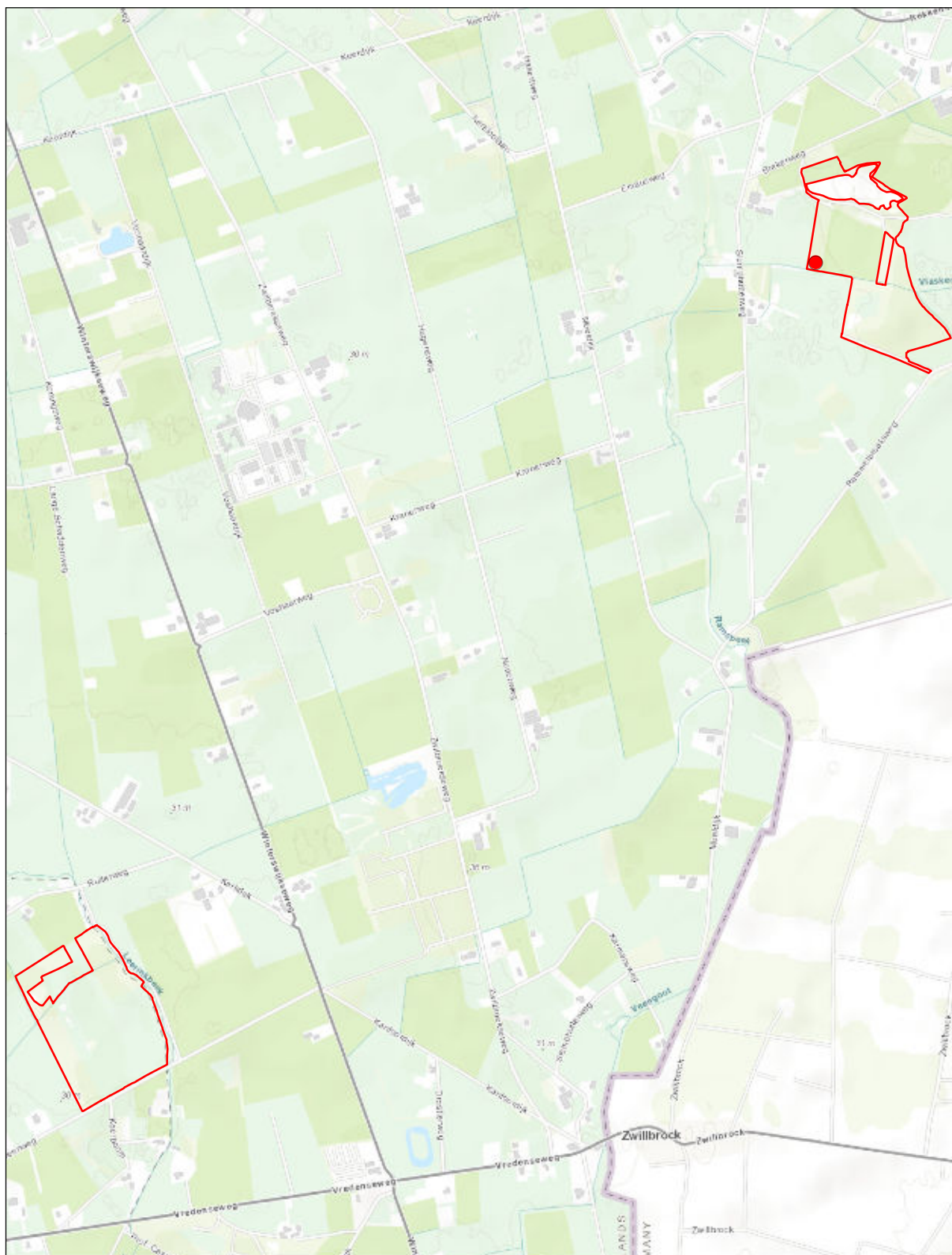
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Buizerd

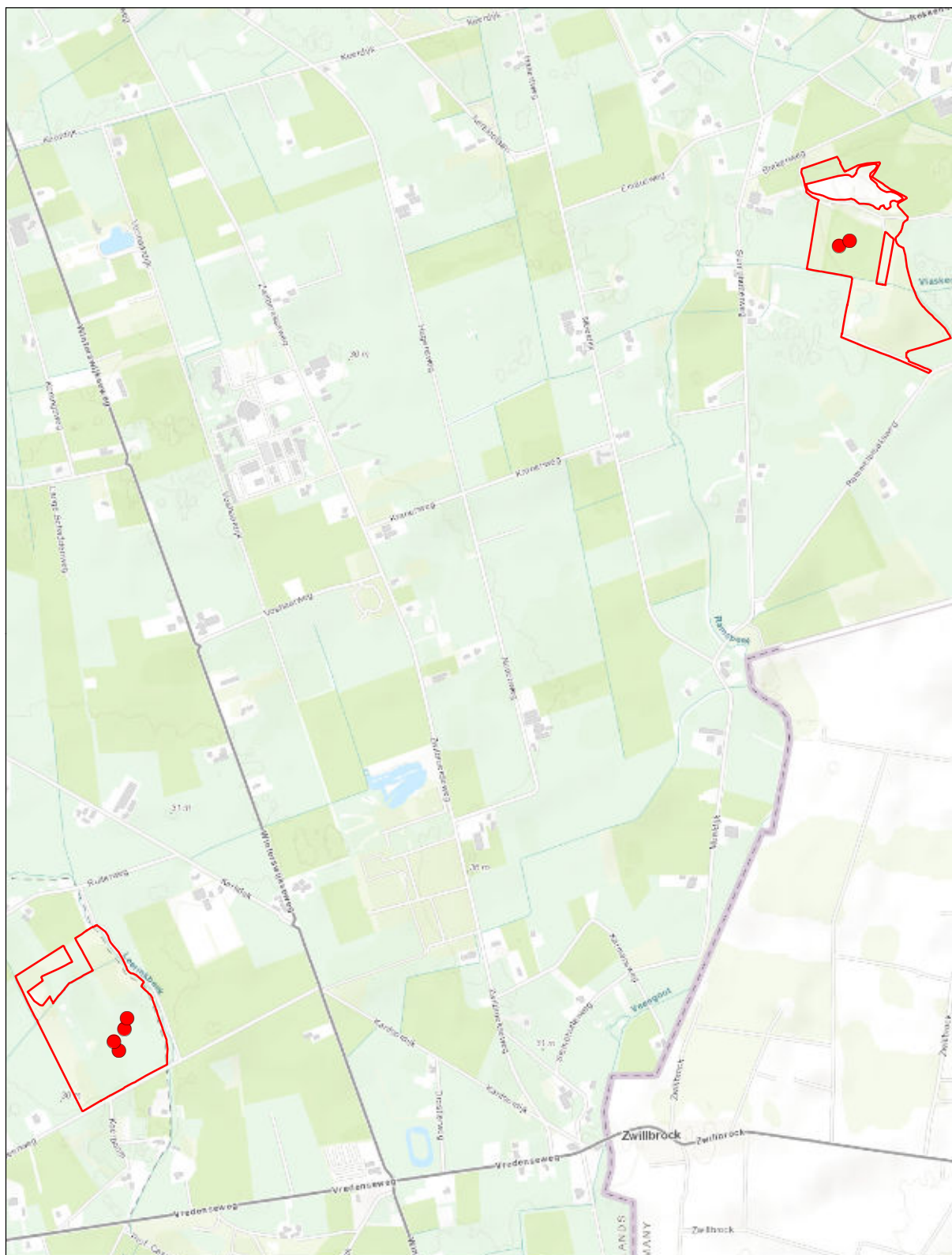
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Kievit

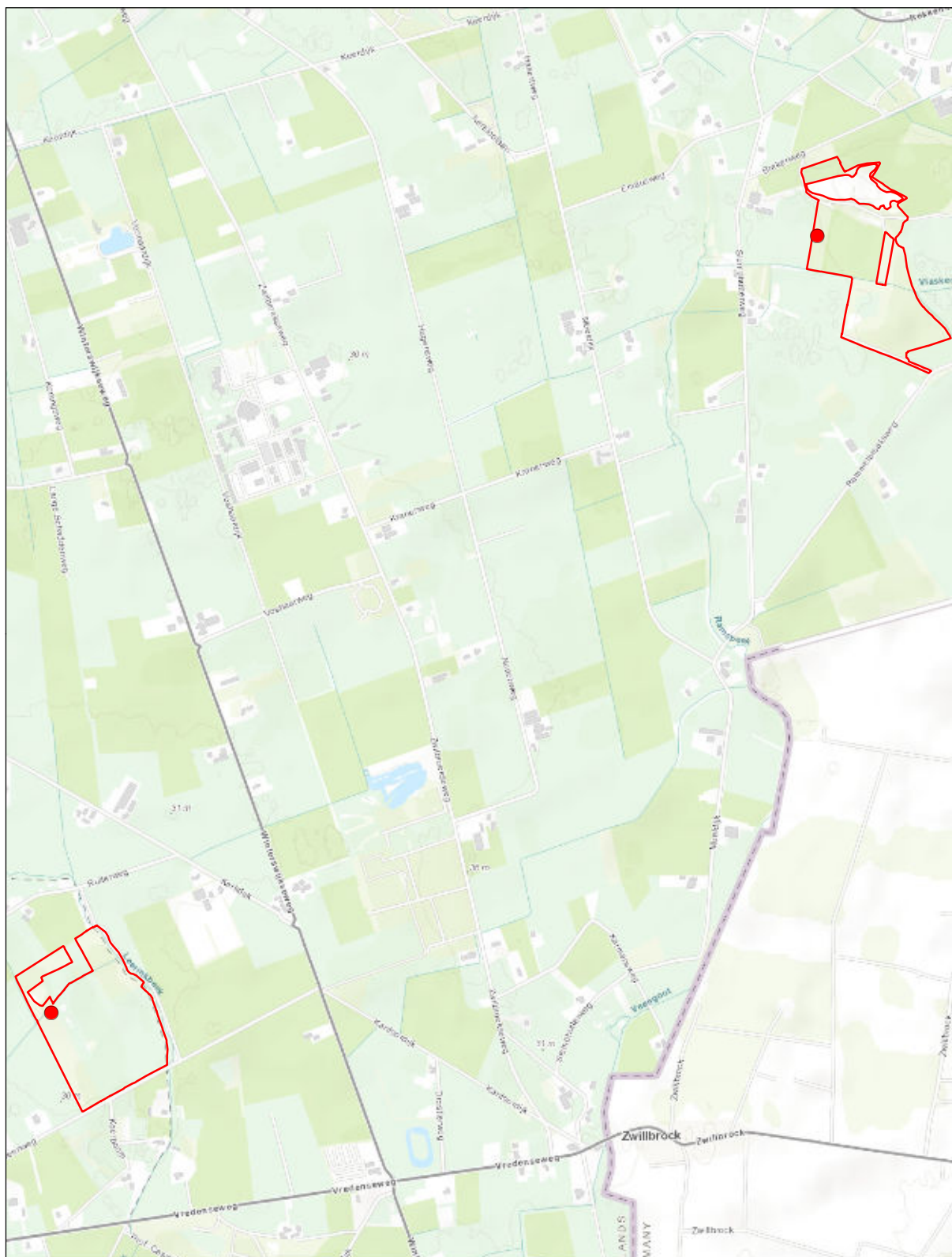
6 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Holenduif

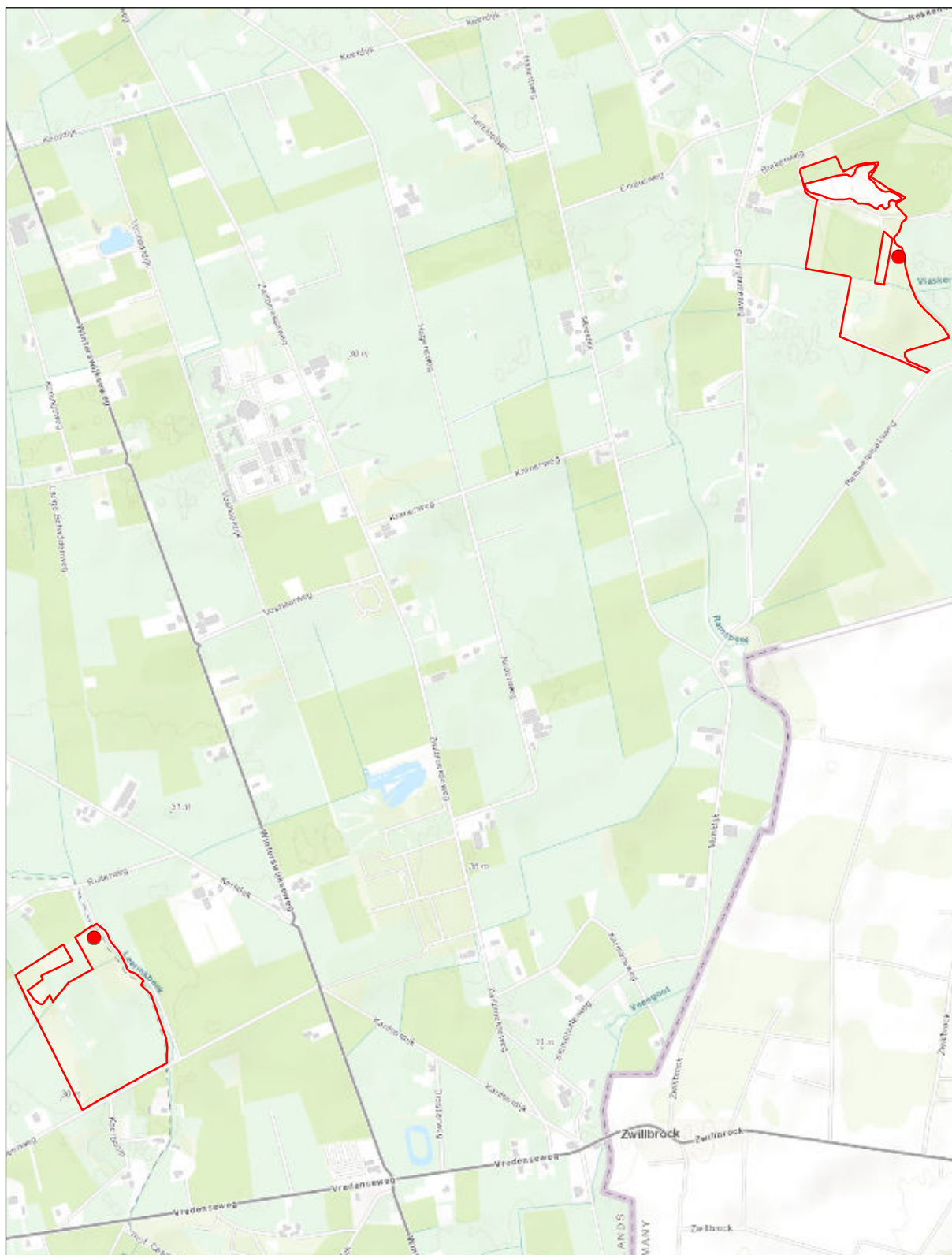
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Groene specht

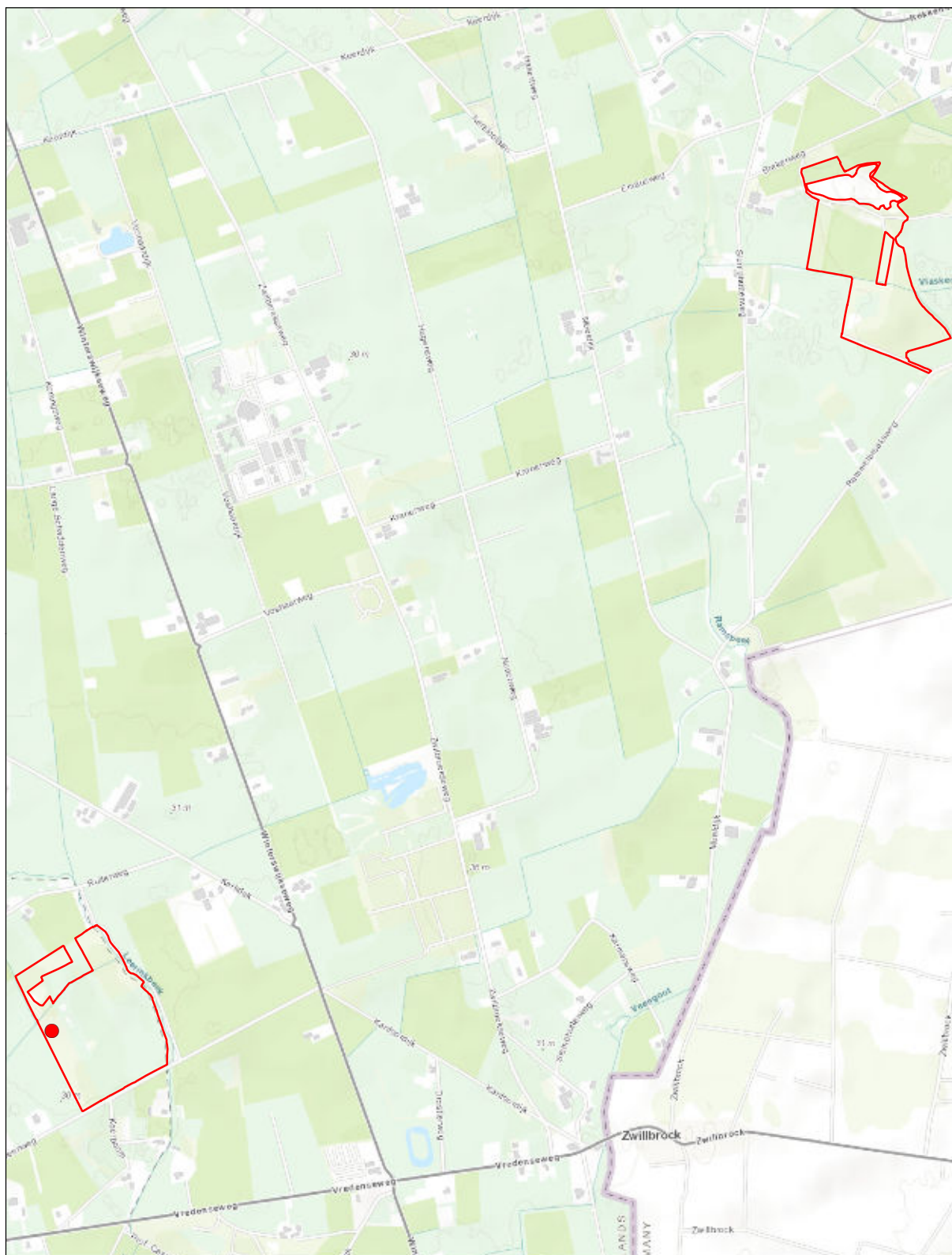
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Zwarte specht

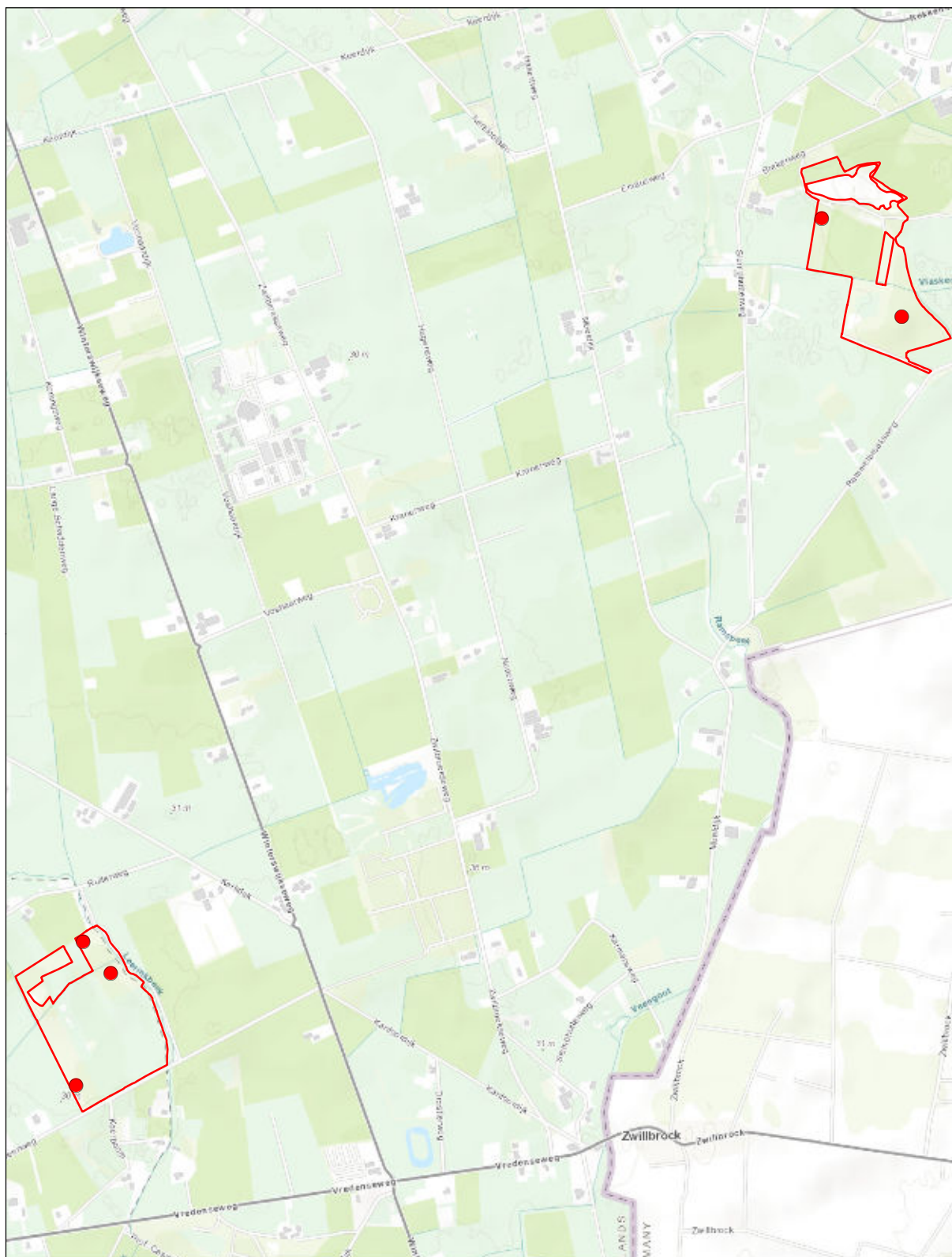
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Grote bonte specht

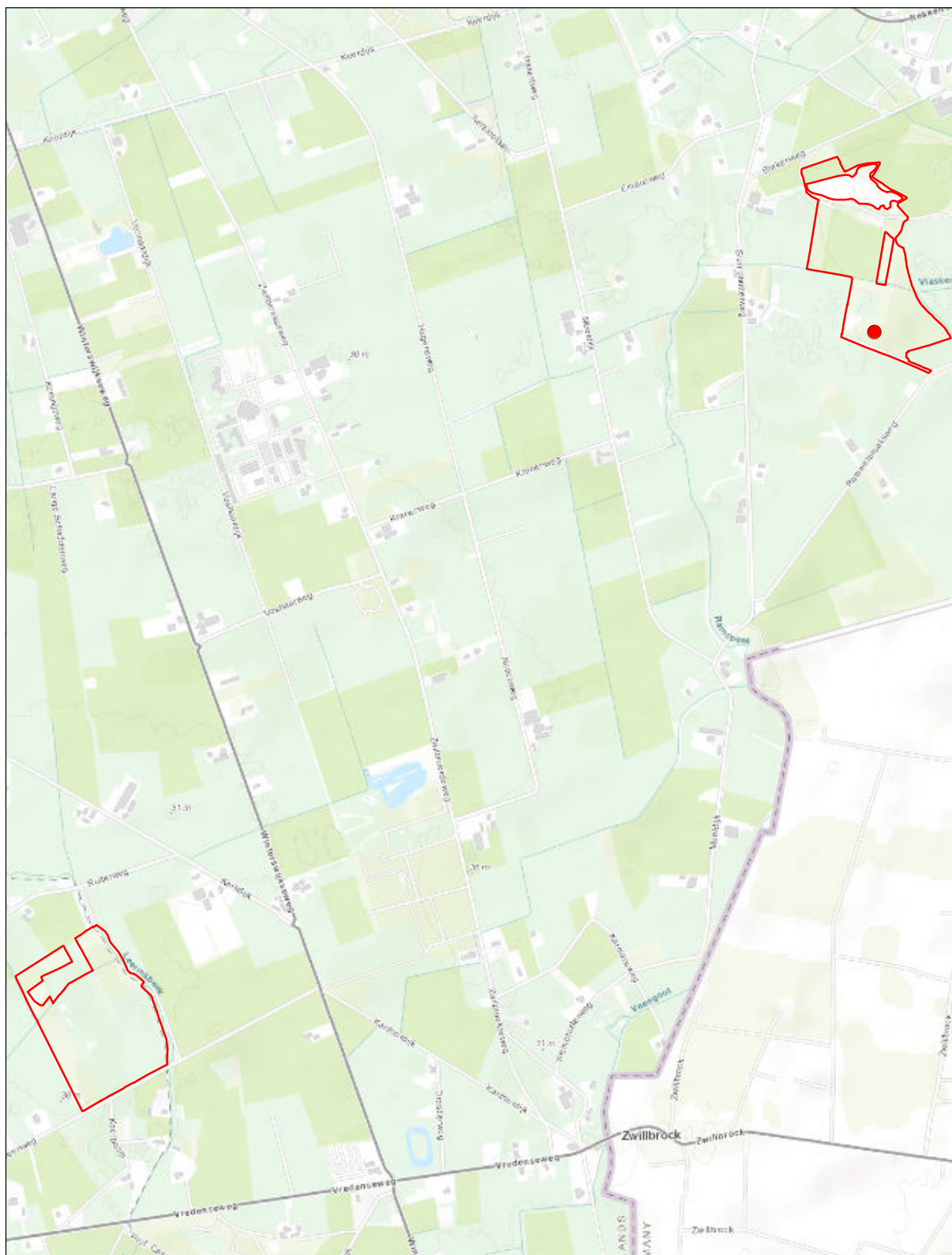
5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Middelste bonte specht

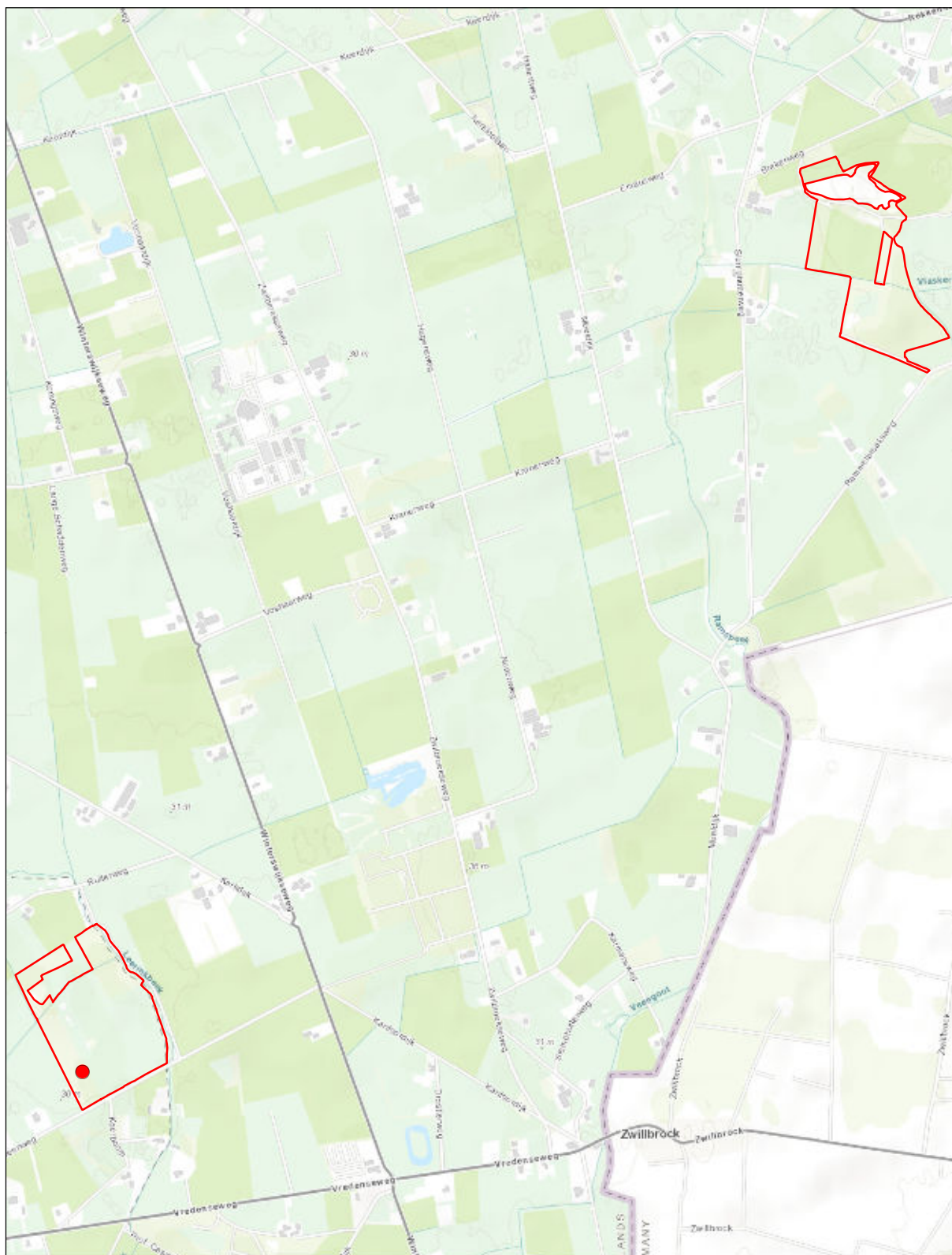
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Kleine bonte specht

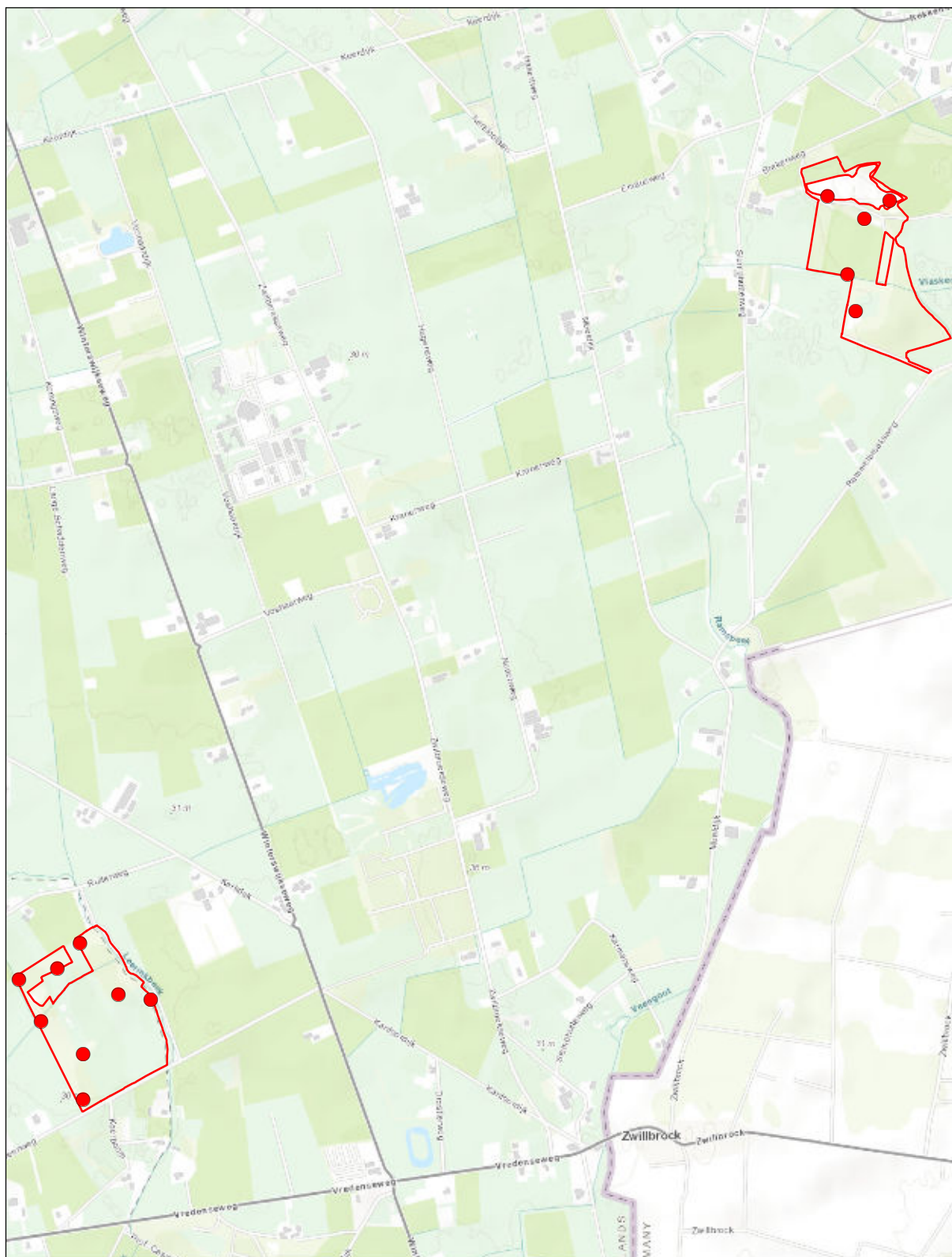
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Boompieper

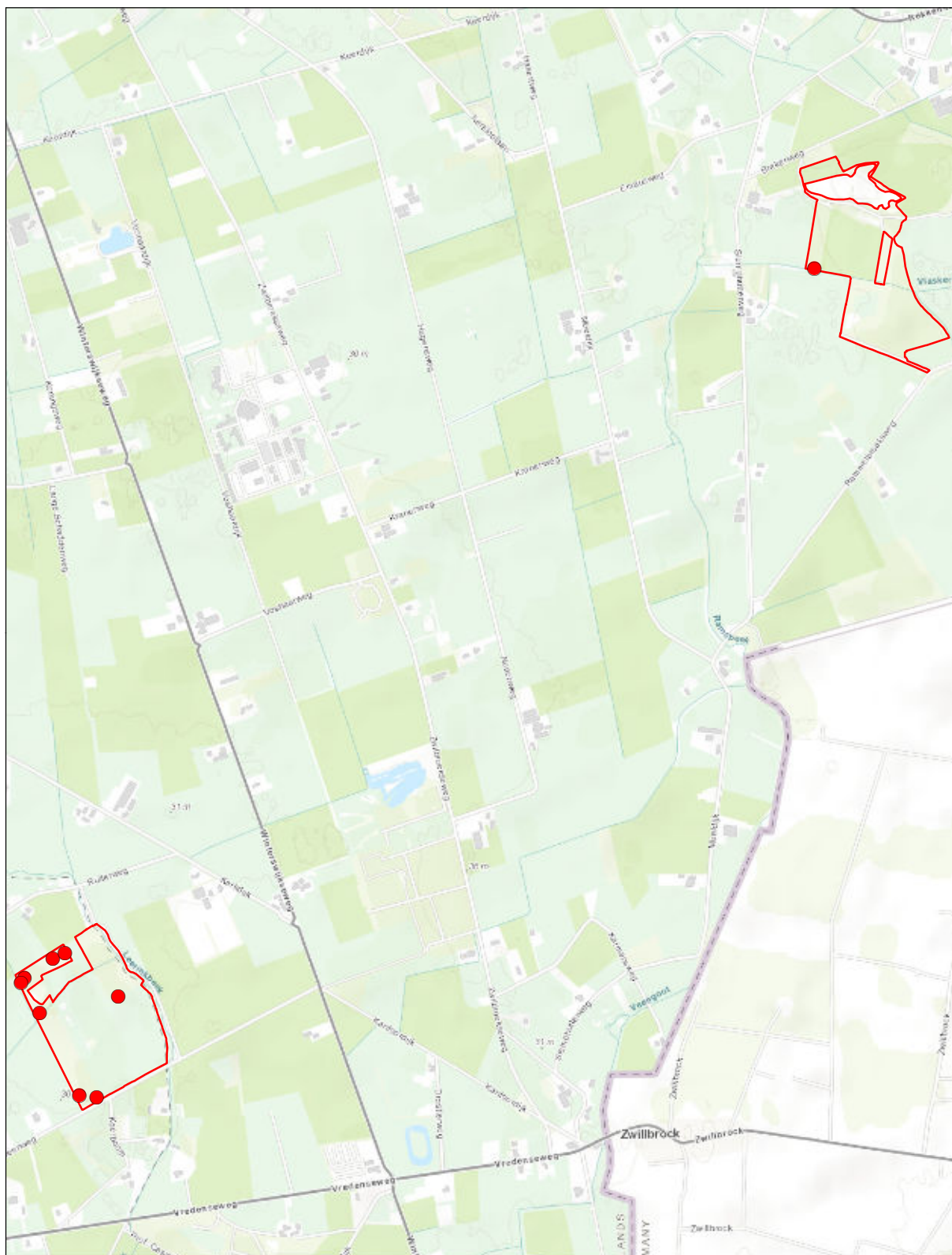
13 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Gekraagde roodstaart

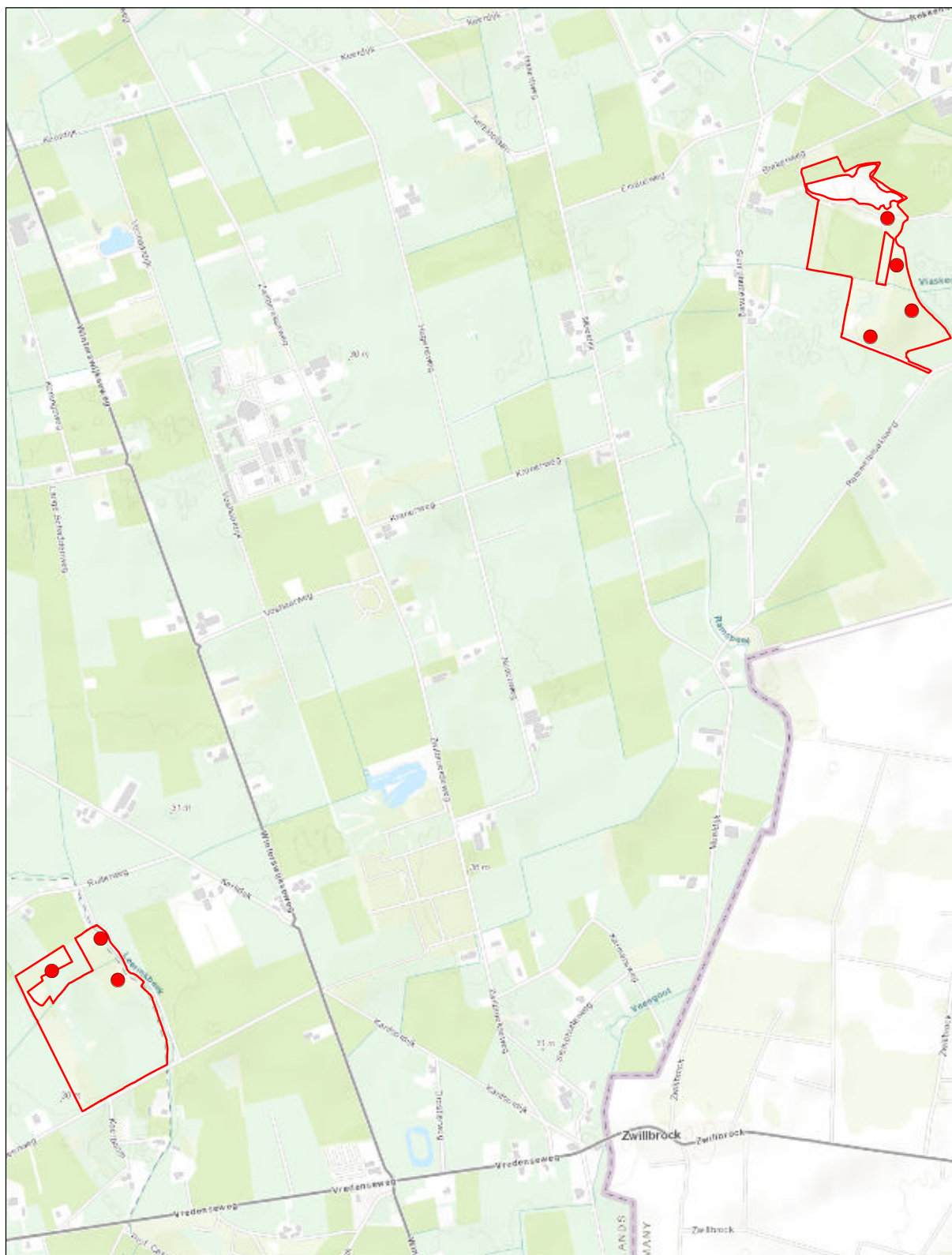
9 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Zanglijster

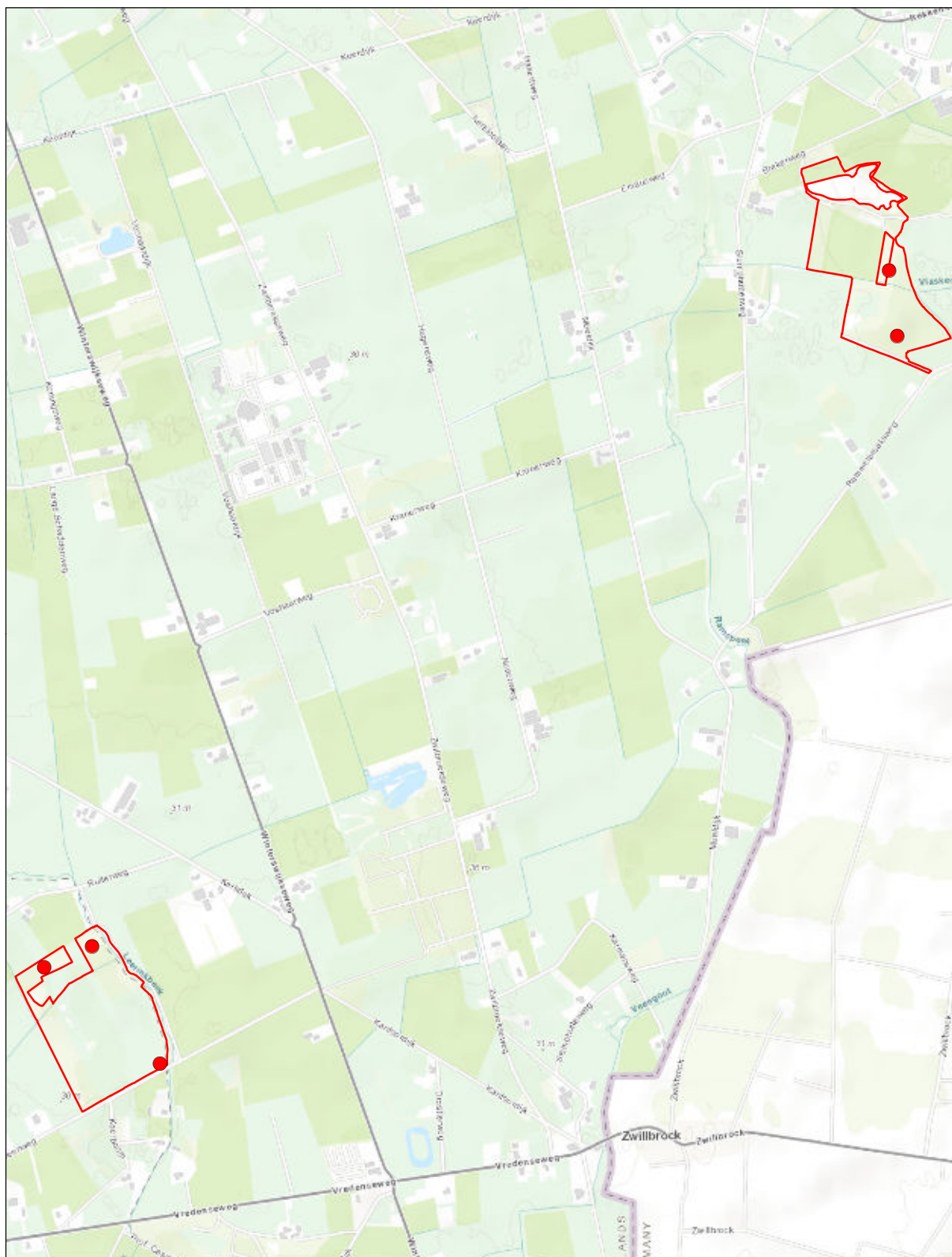
7 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Grote lijster

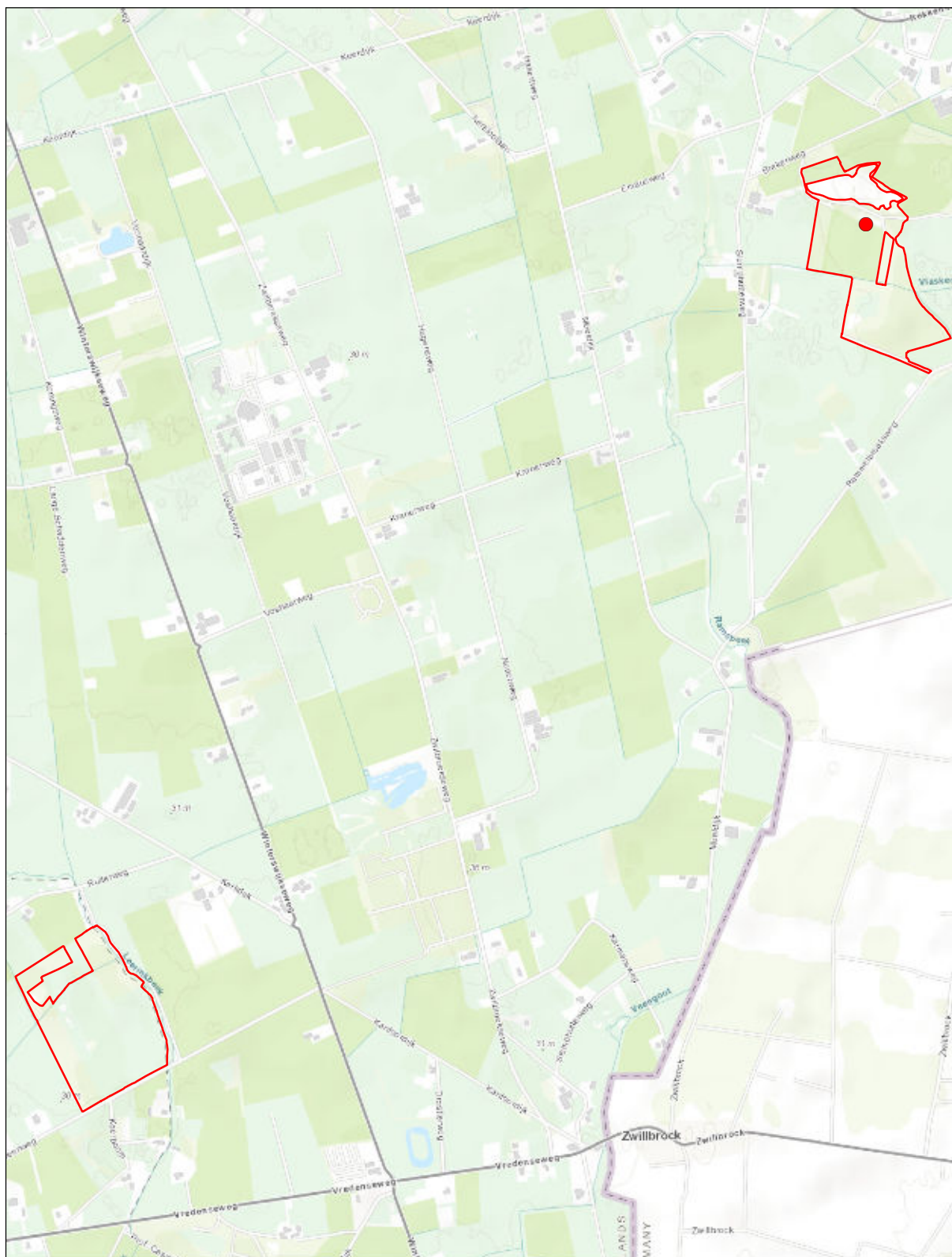
5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Spotvogel

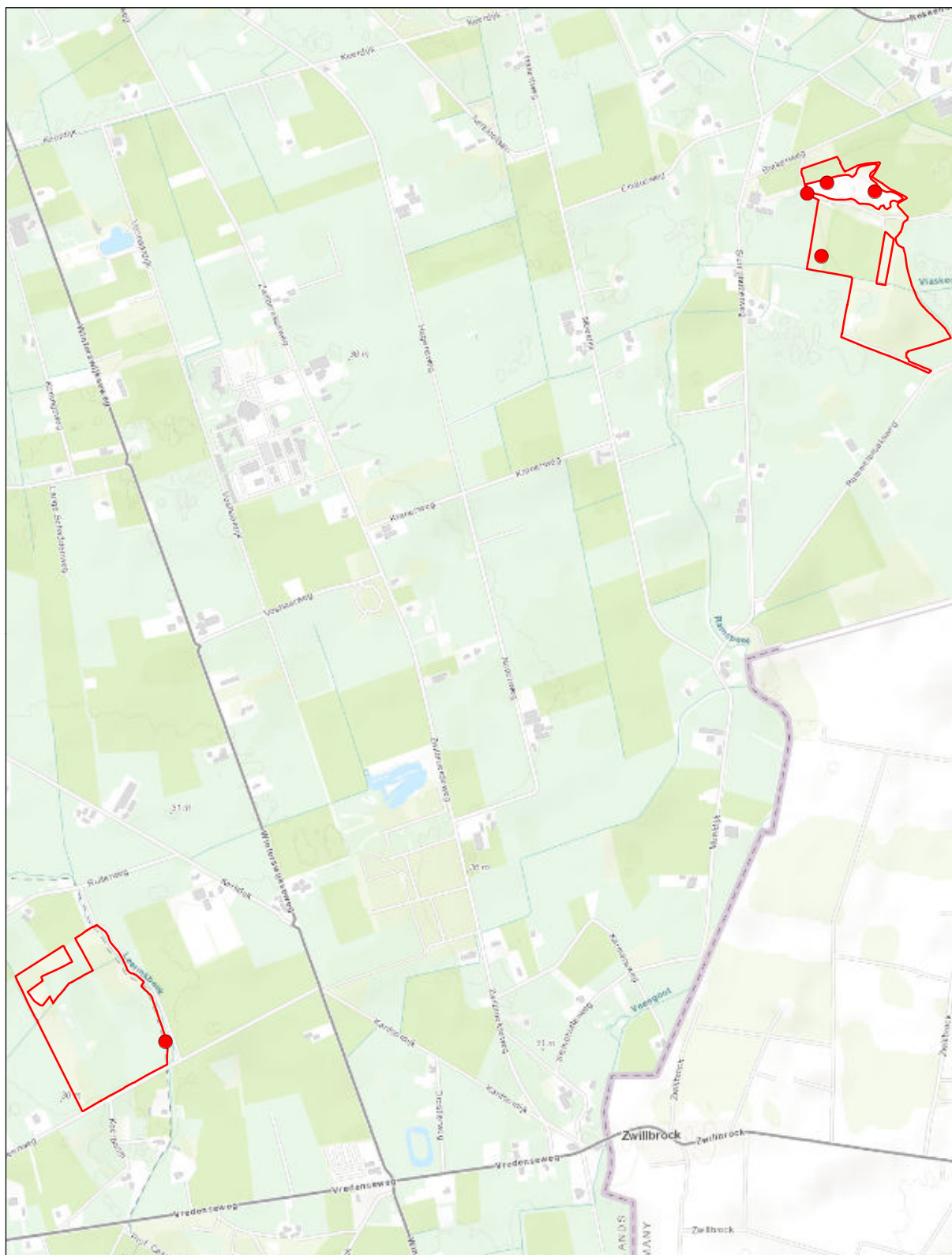
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Grasmus

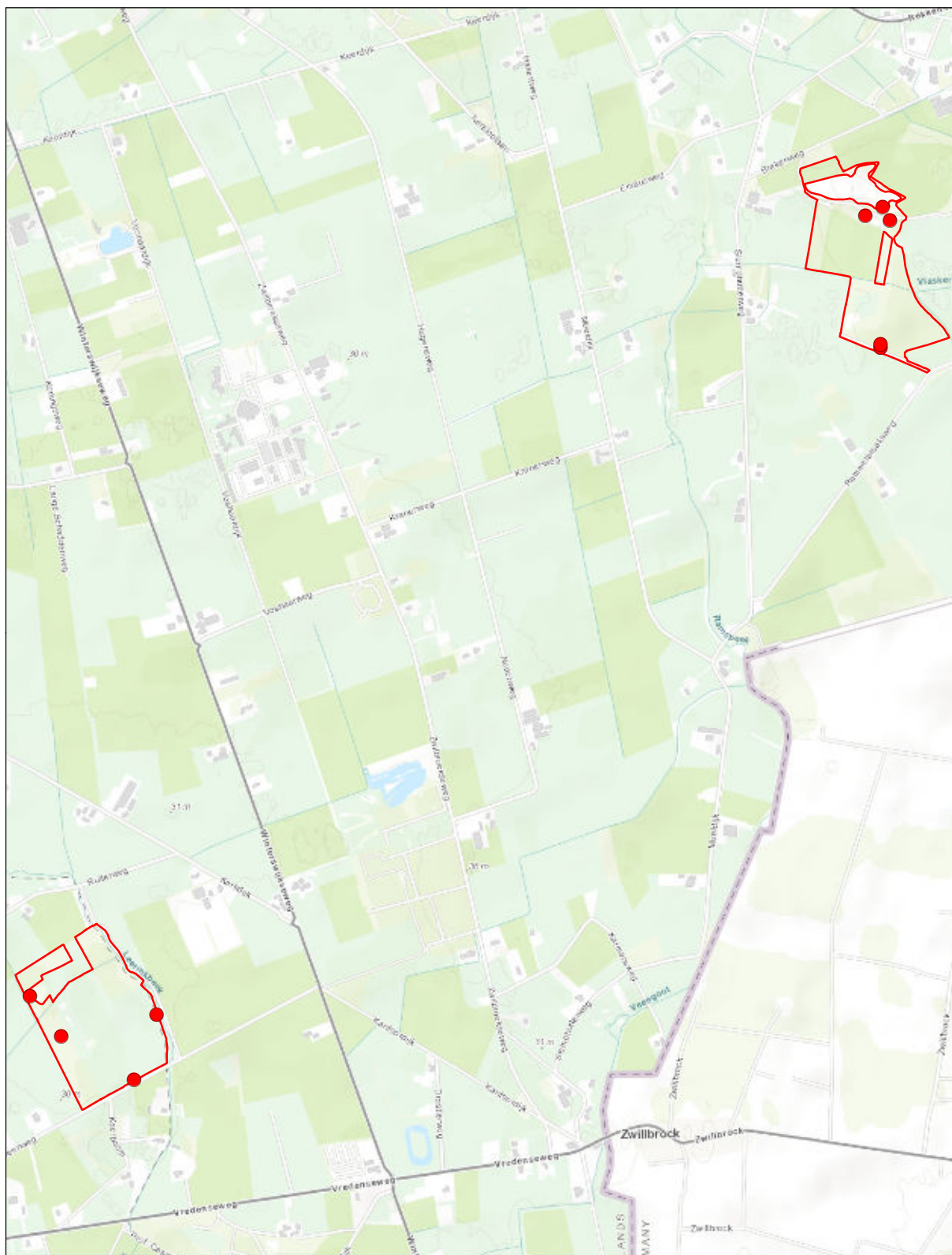
5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Tuinfluiter

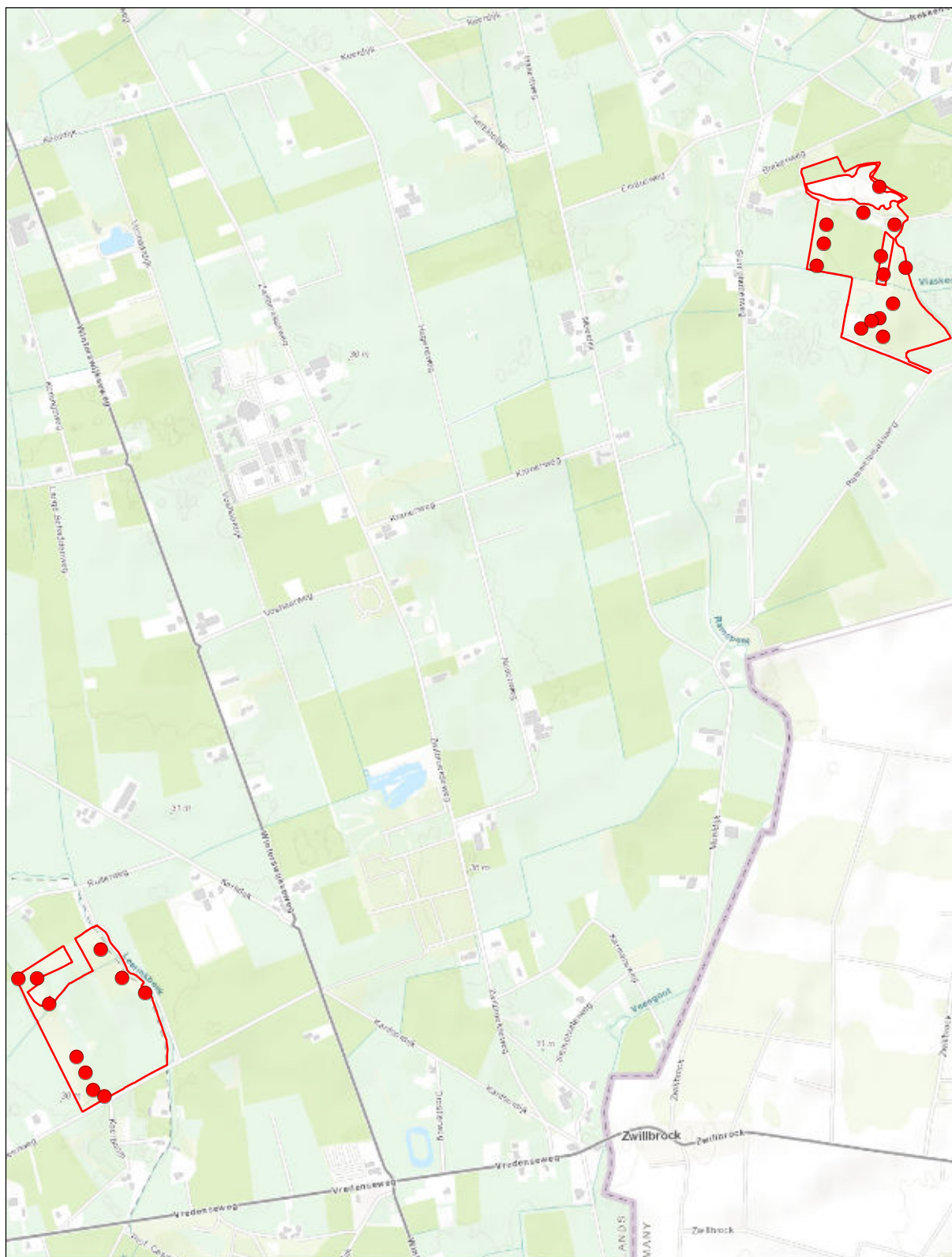
9 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Zwartkop

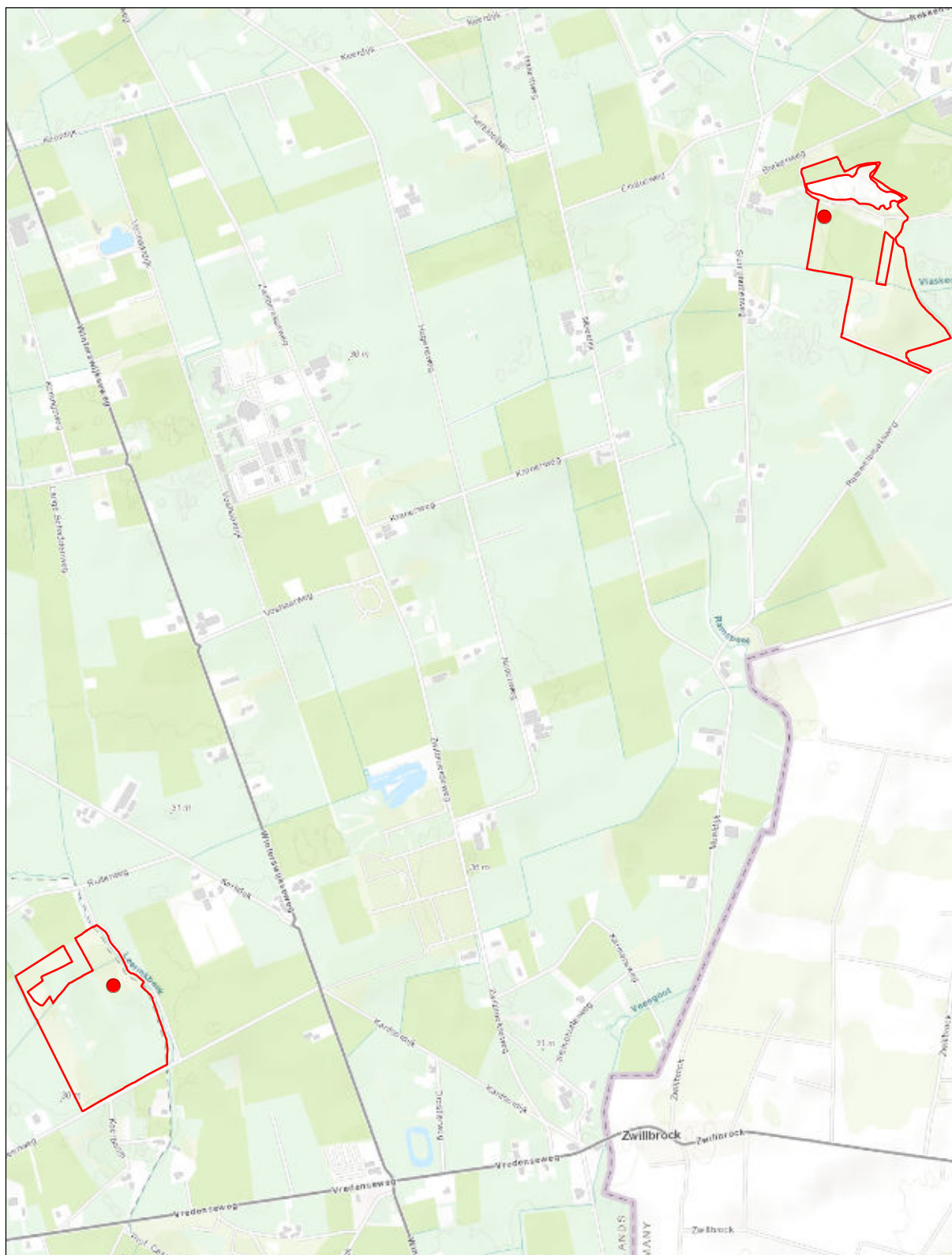
24 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● **Grauwe vliegenvanger**

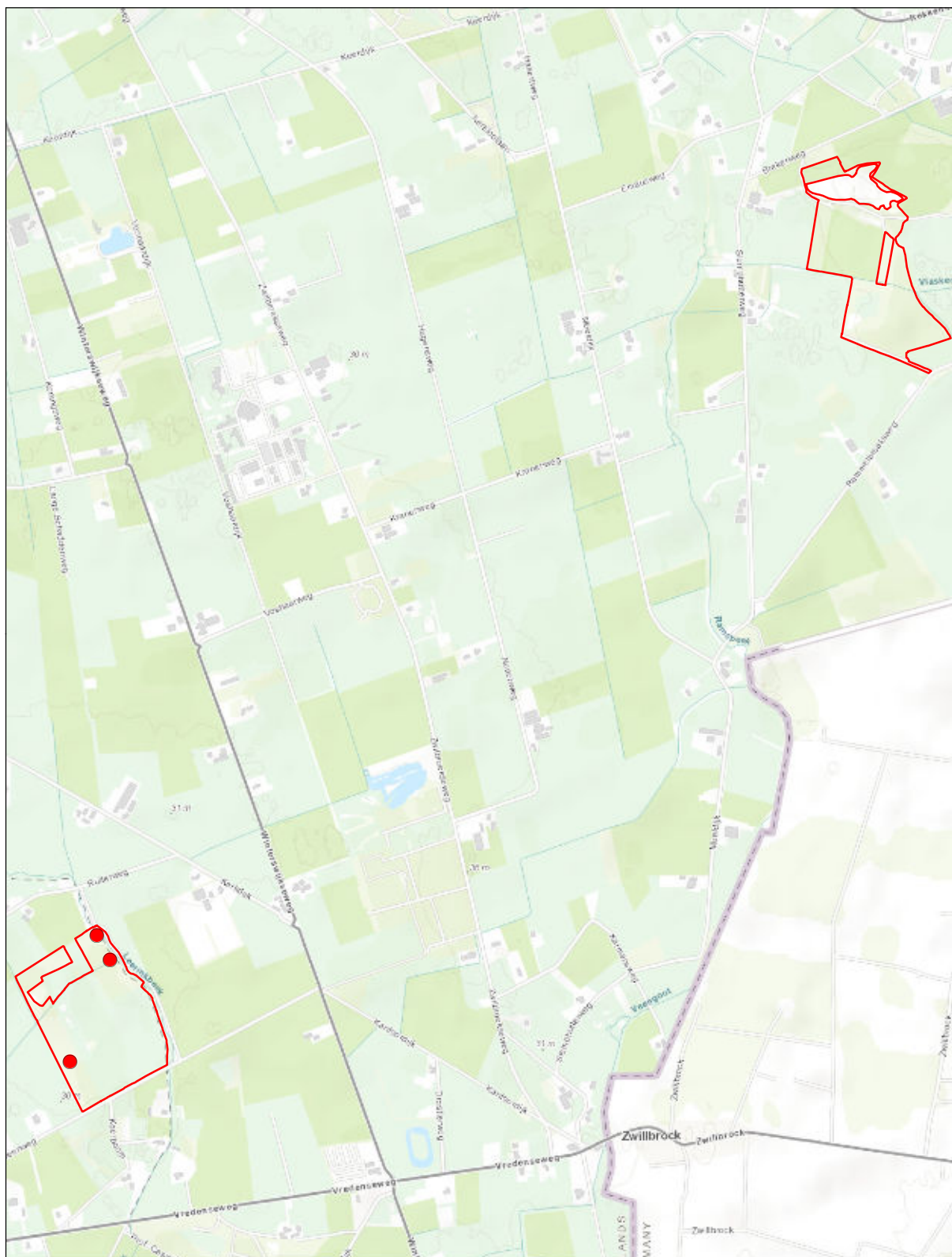
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Bonte vliegenvanger

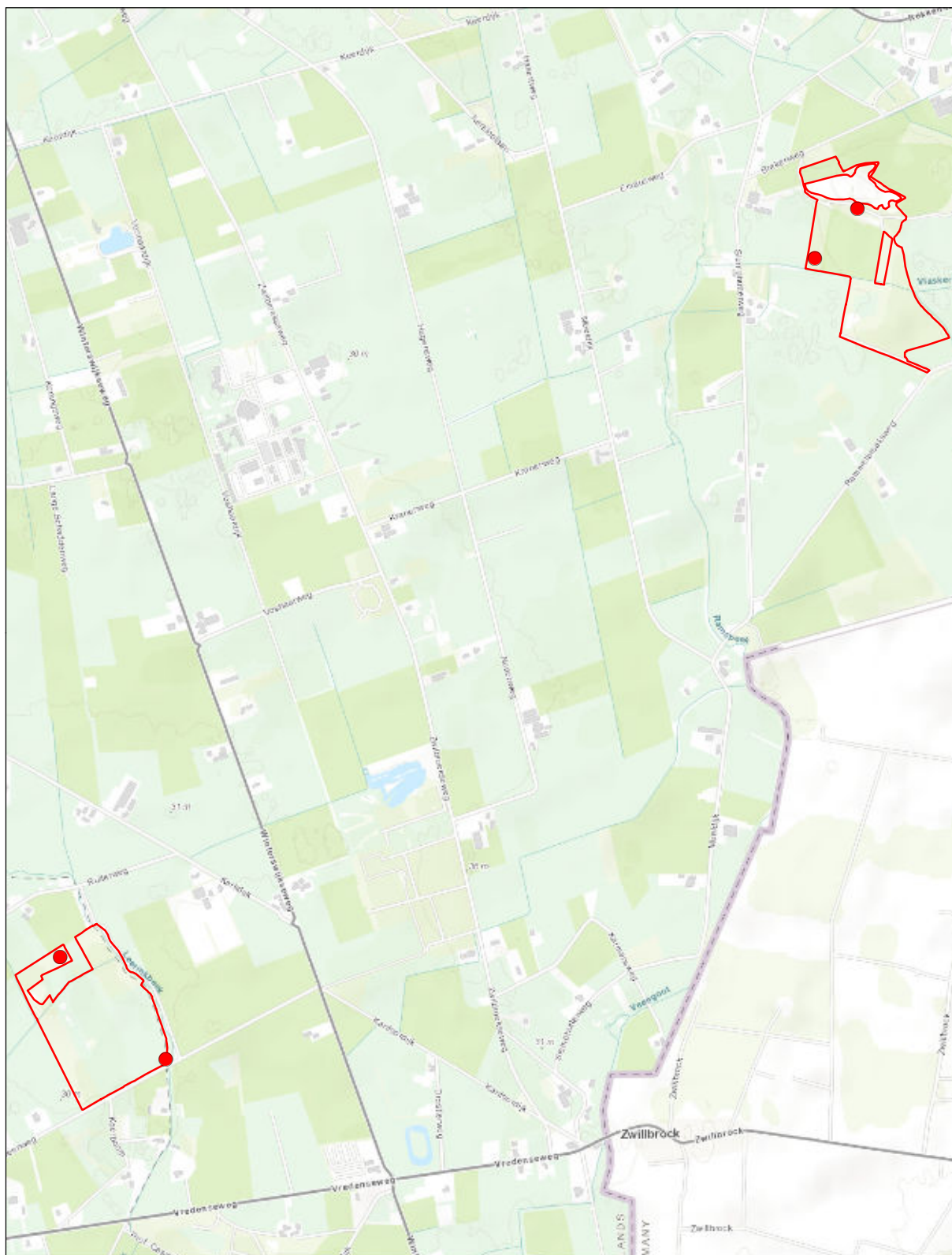
3 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Staartmees

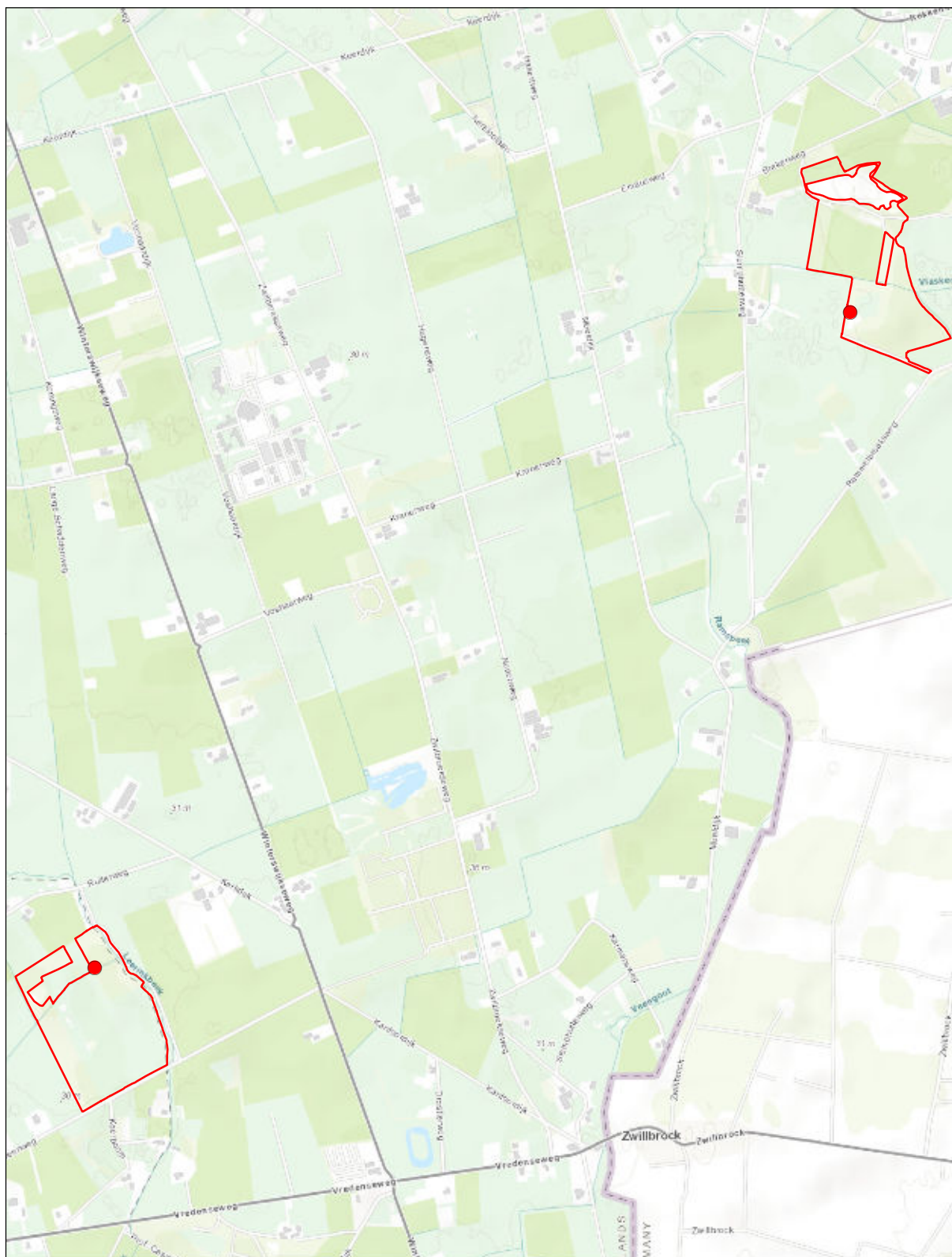
4 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Glanskop

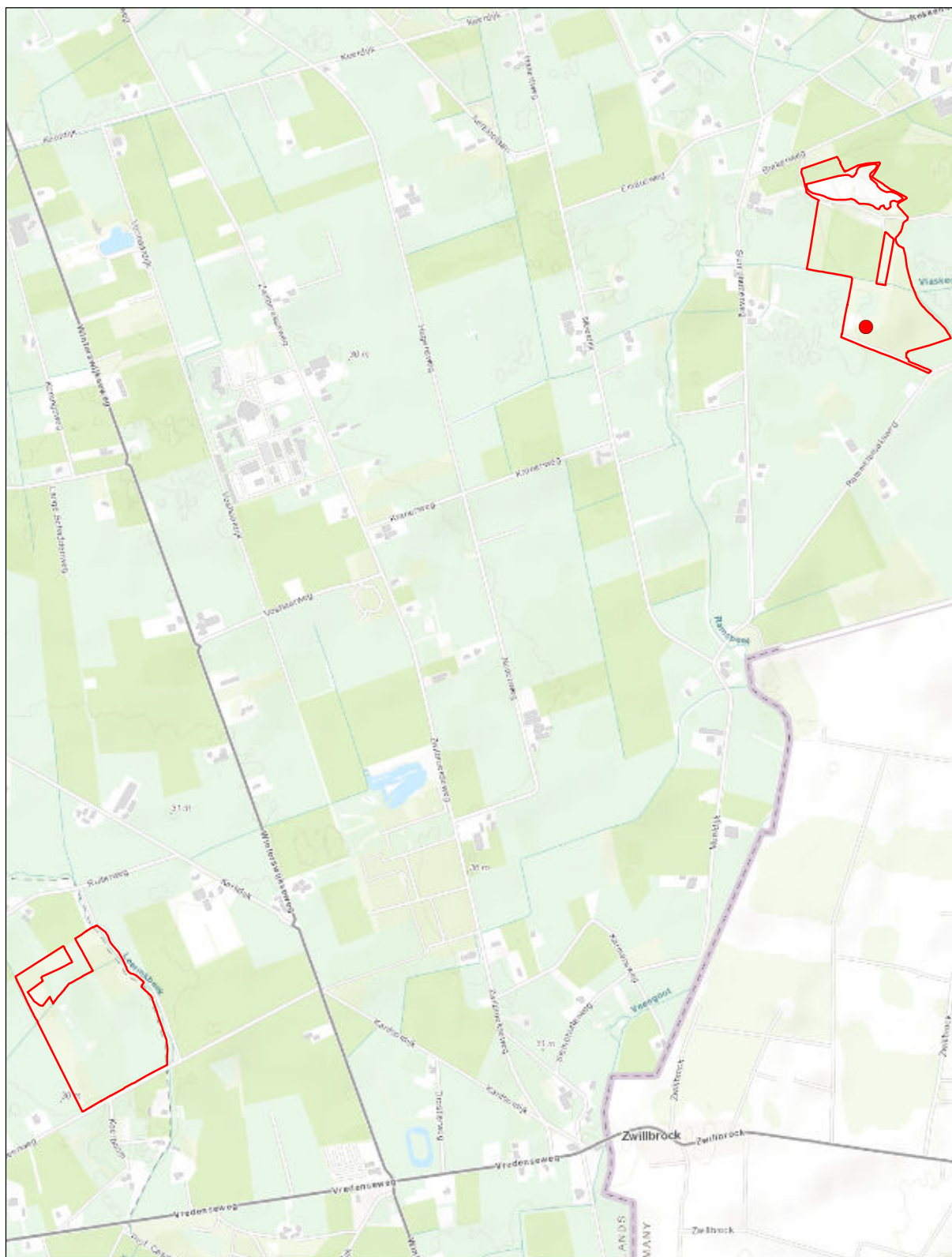
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Matkop

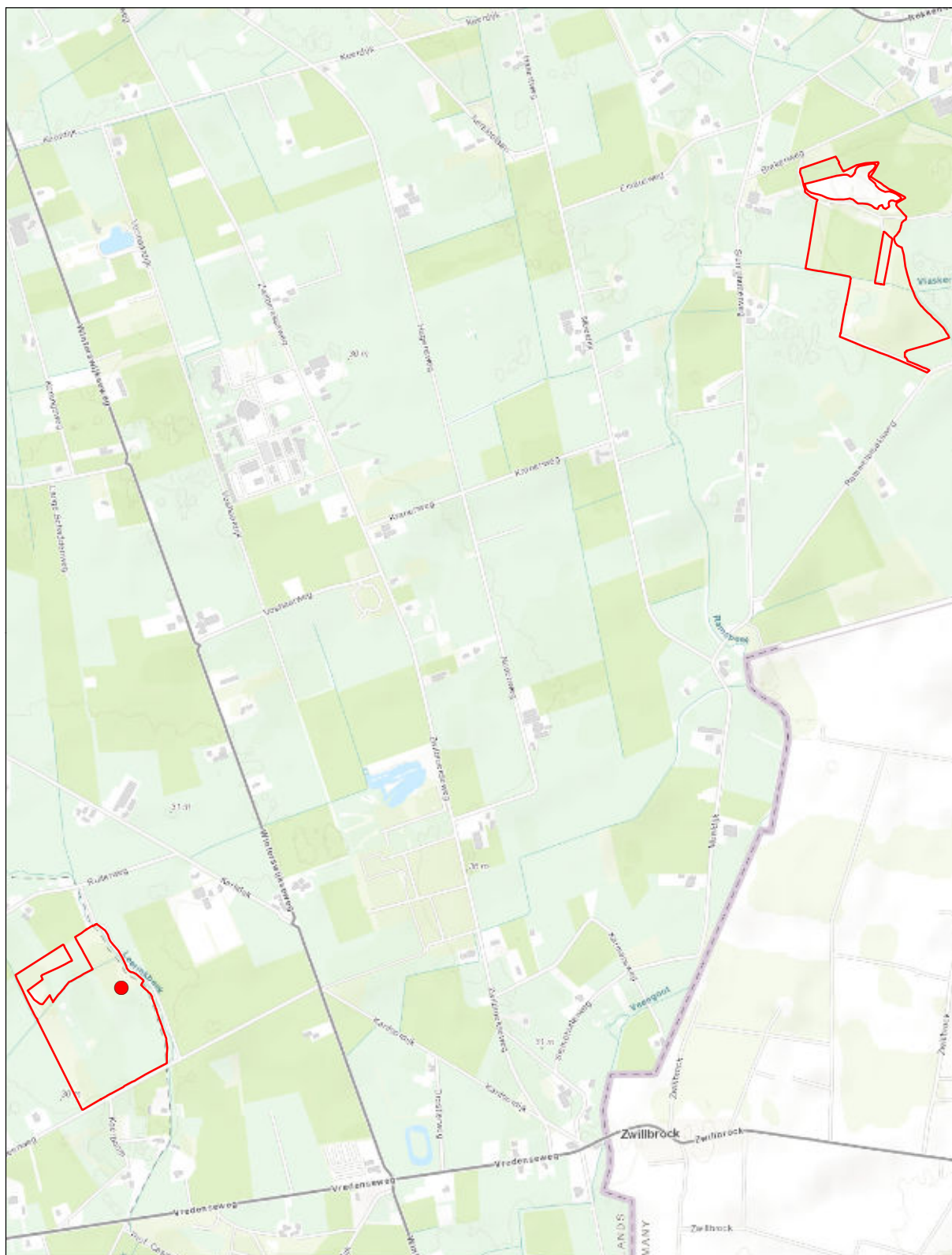
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Kuifmees

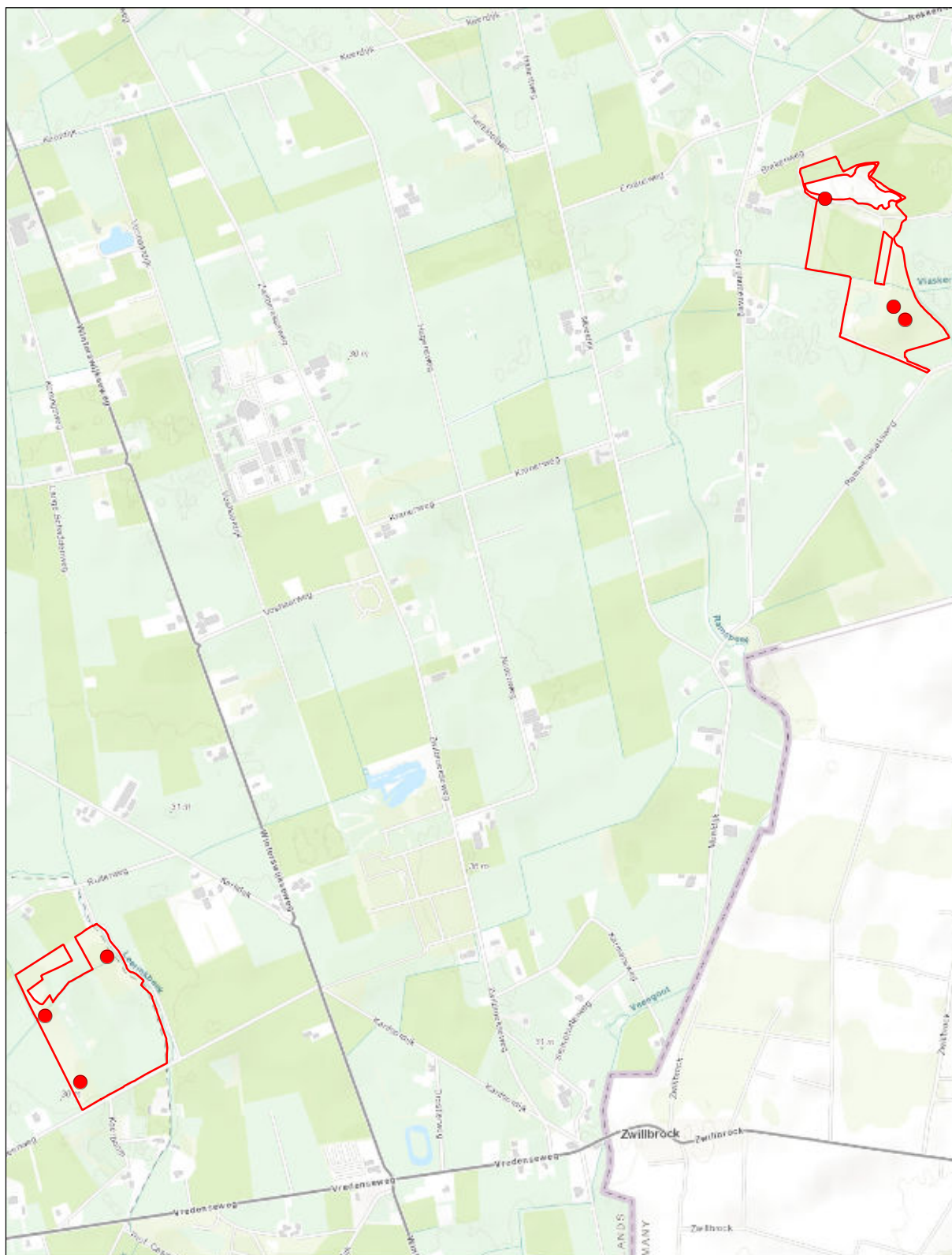
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Boomklever

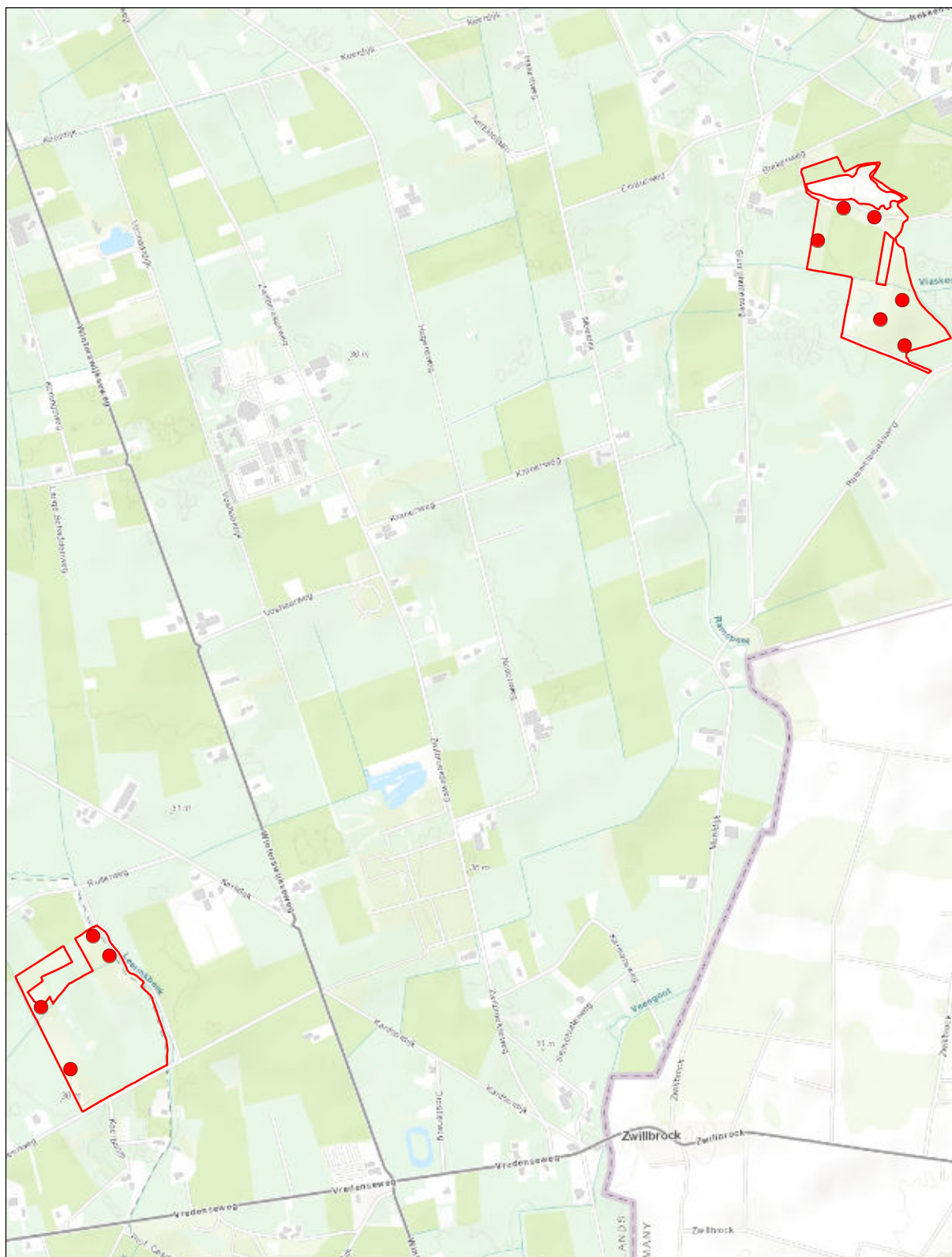
6 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Boomkruiper

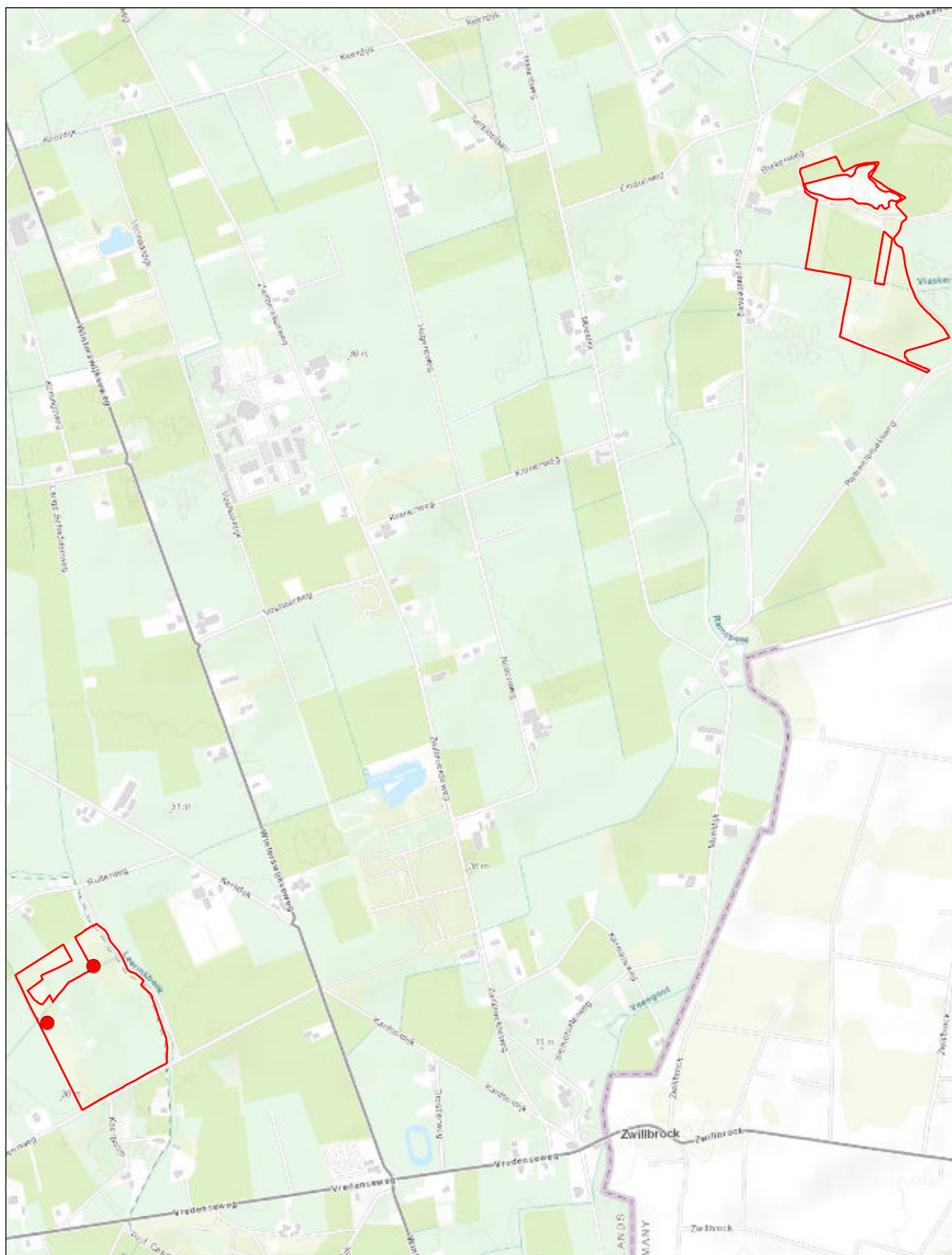
10 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● **Wielewaal**

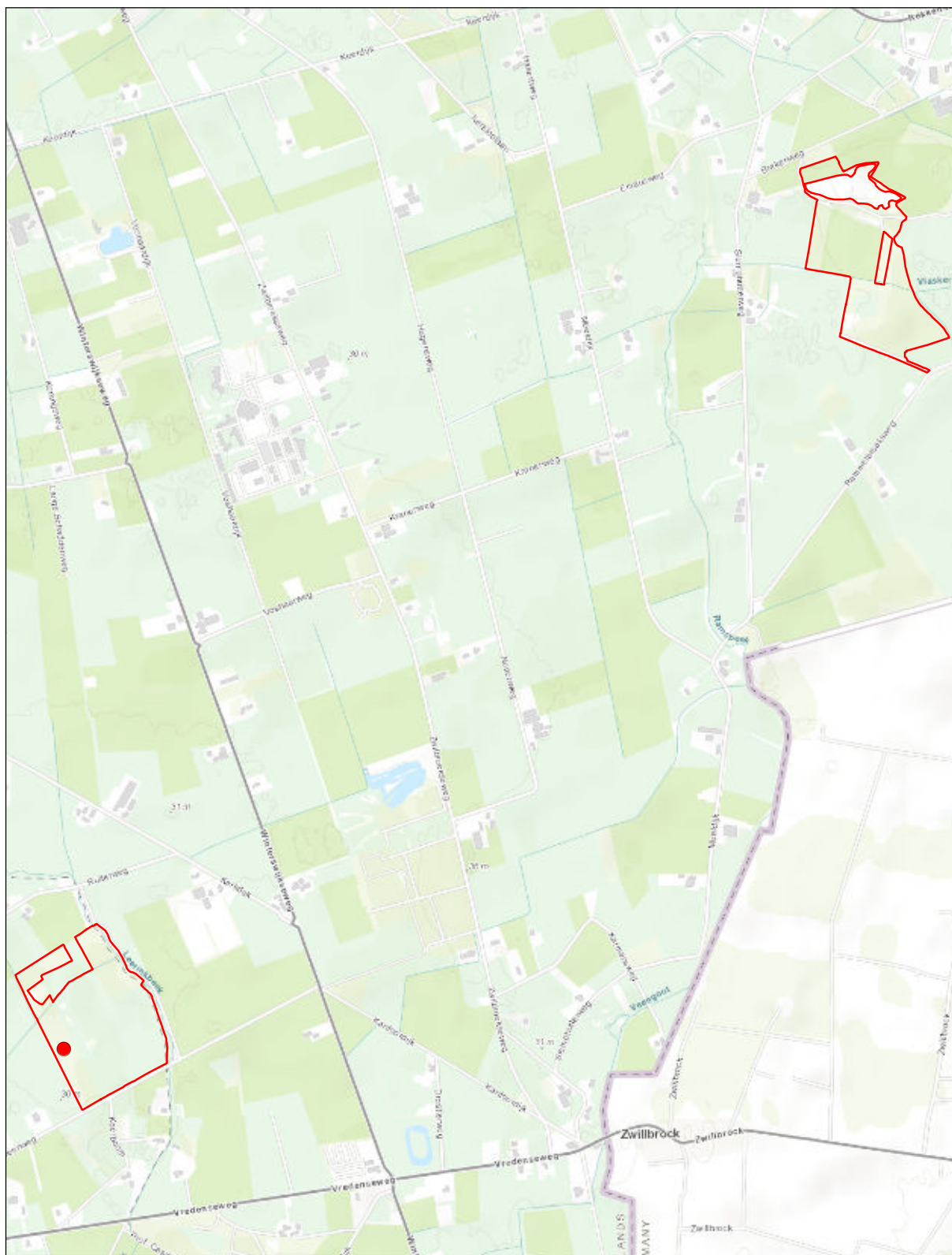
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Zwarte kraai

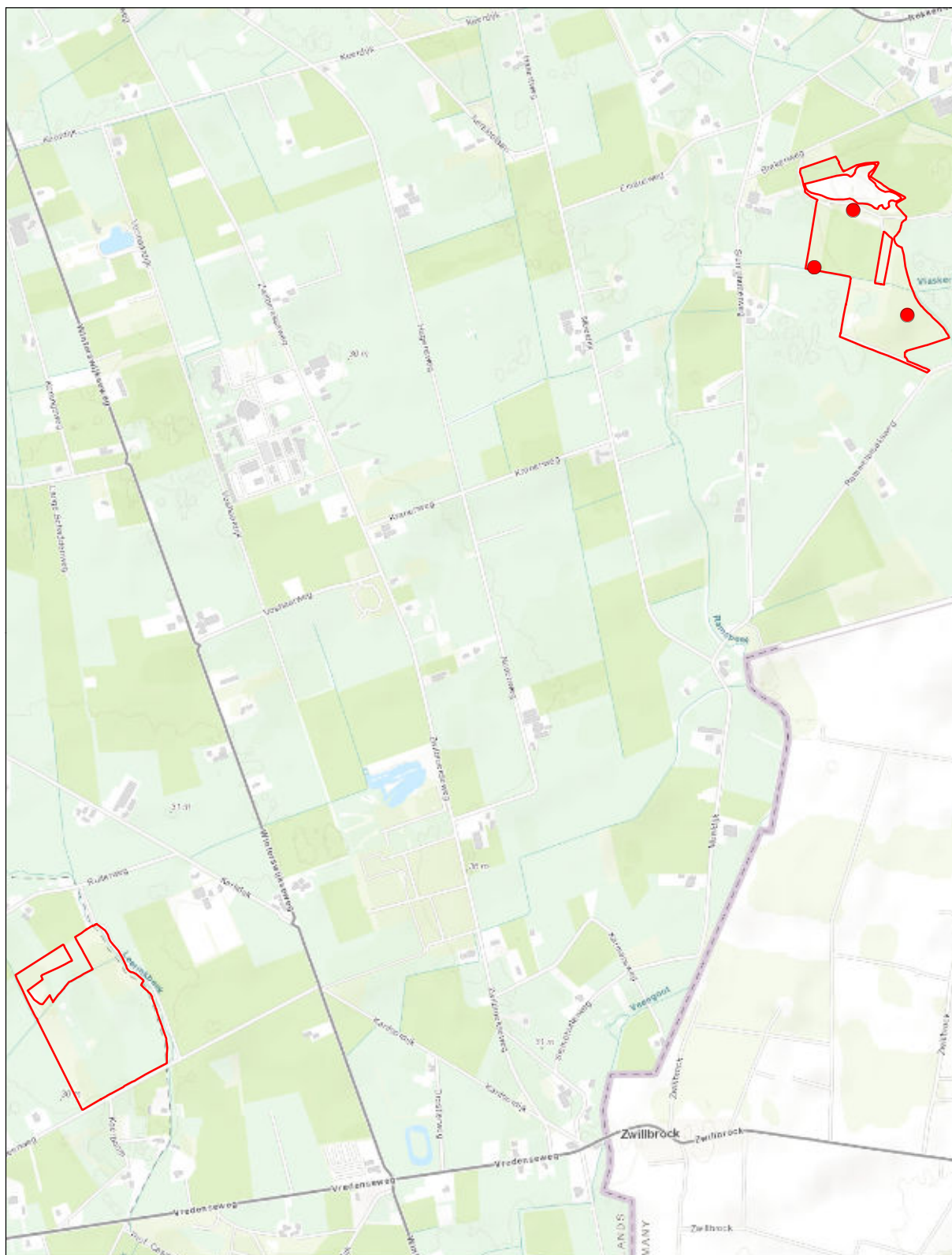
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Spreeuw

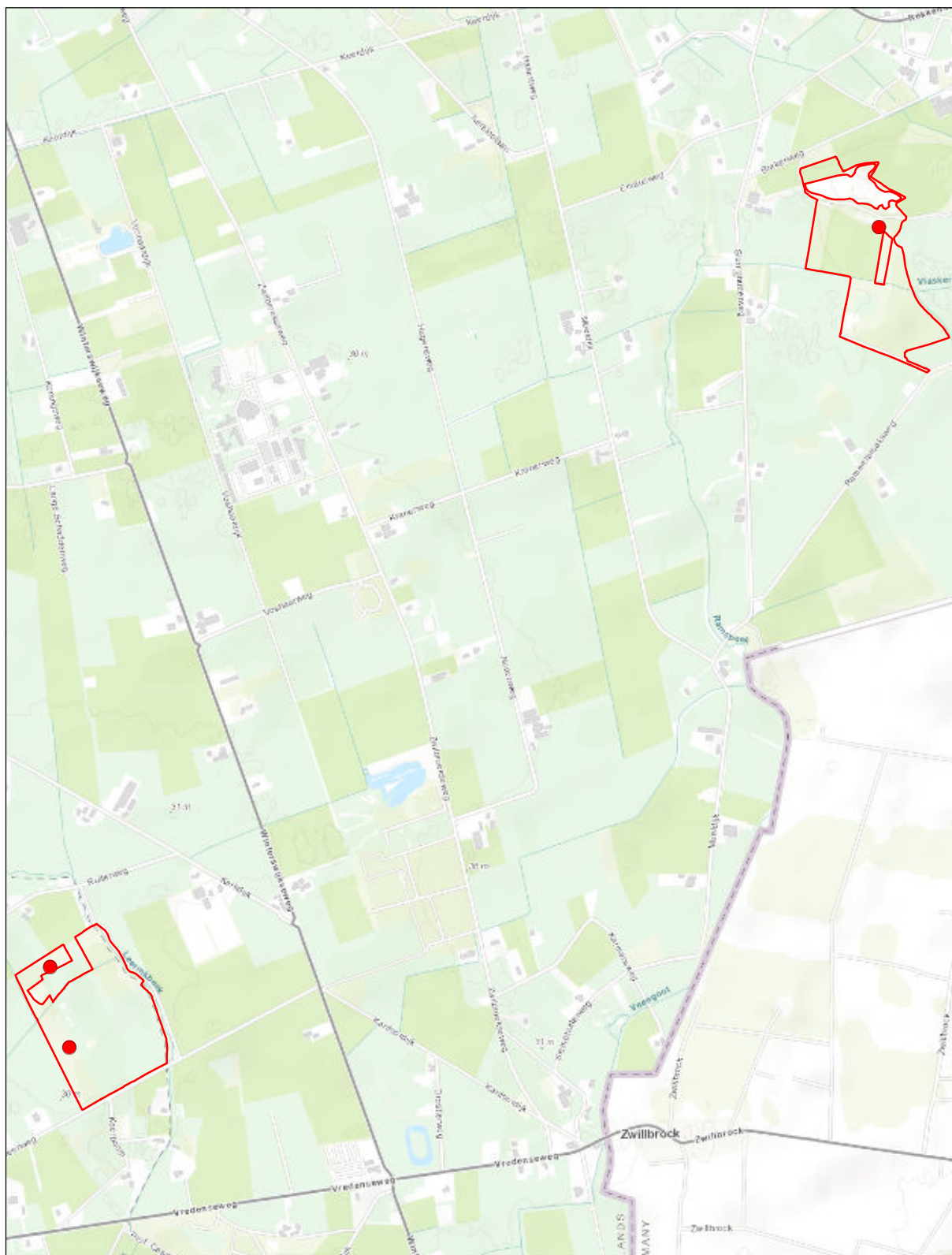
3 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Goudvink

3 territoria

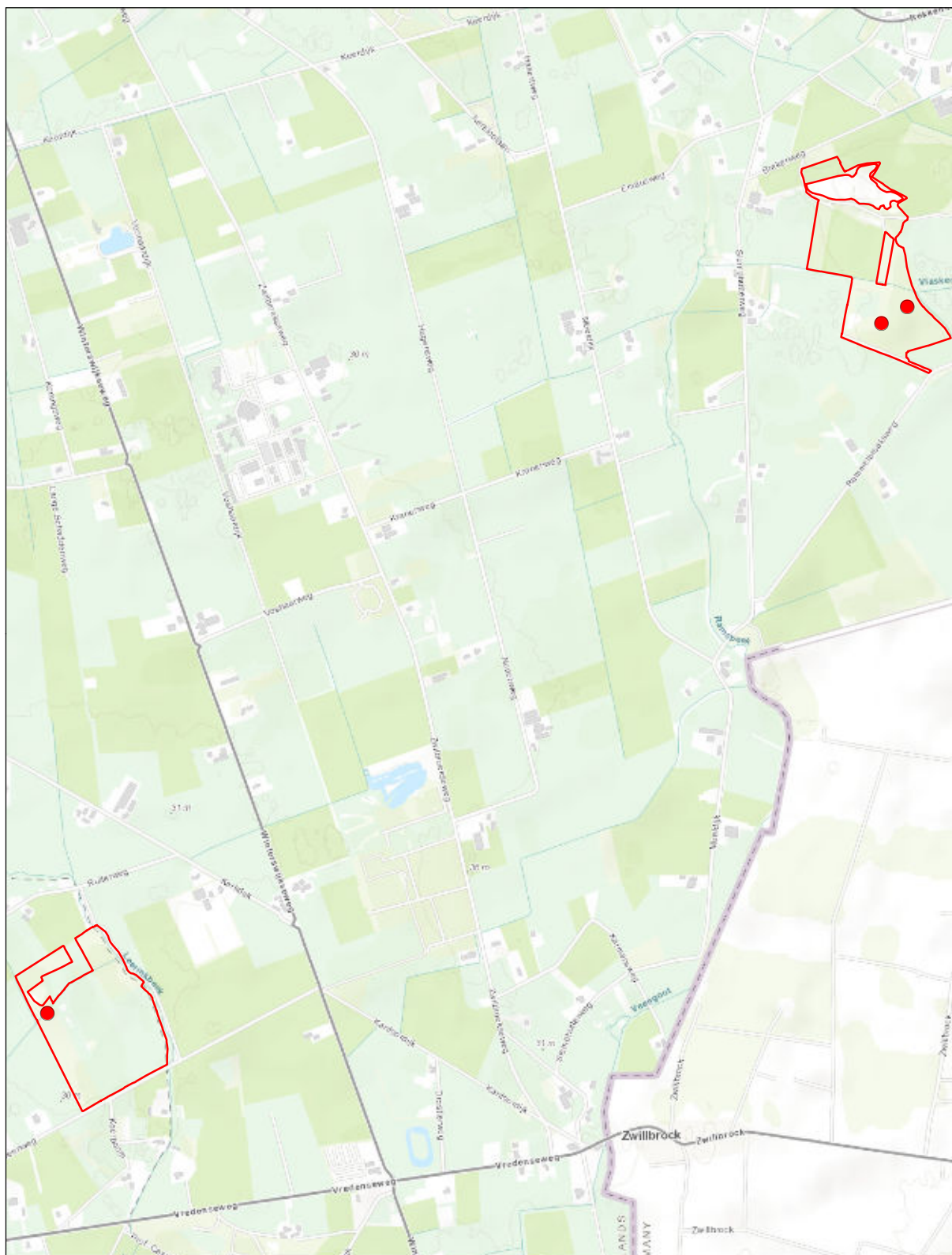

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Appelvink

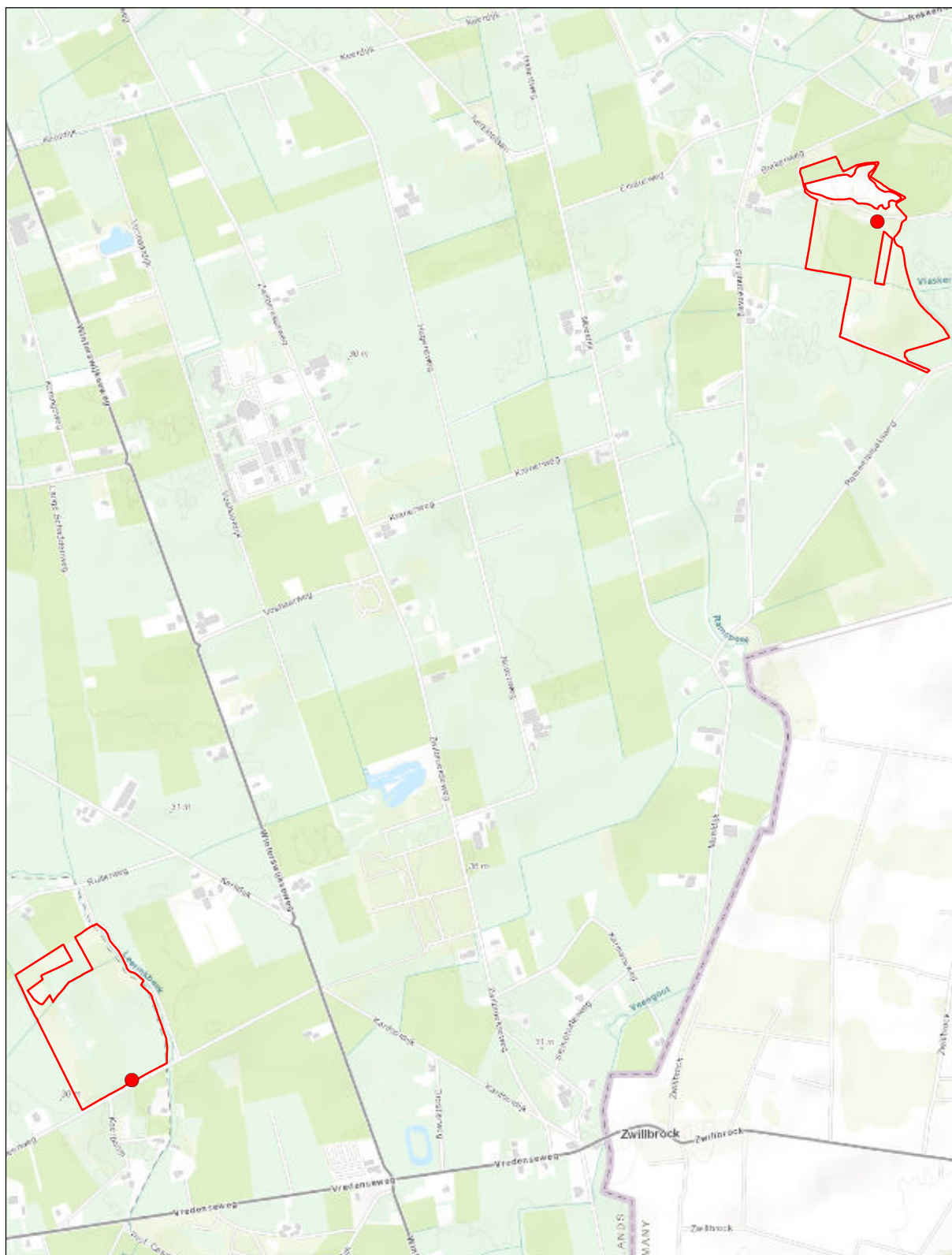
3 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Geelgors

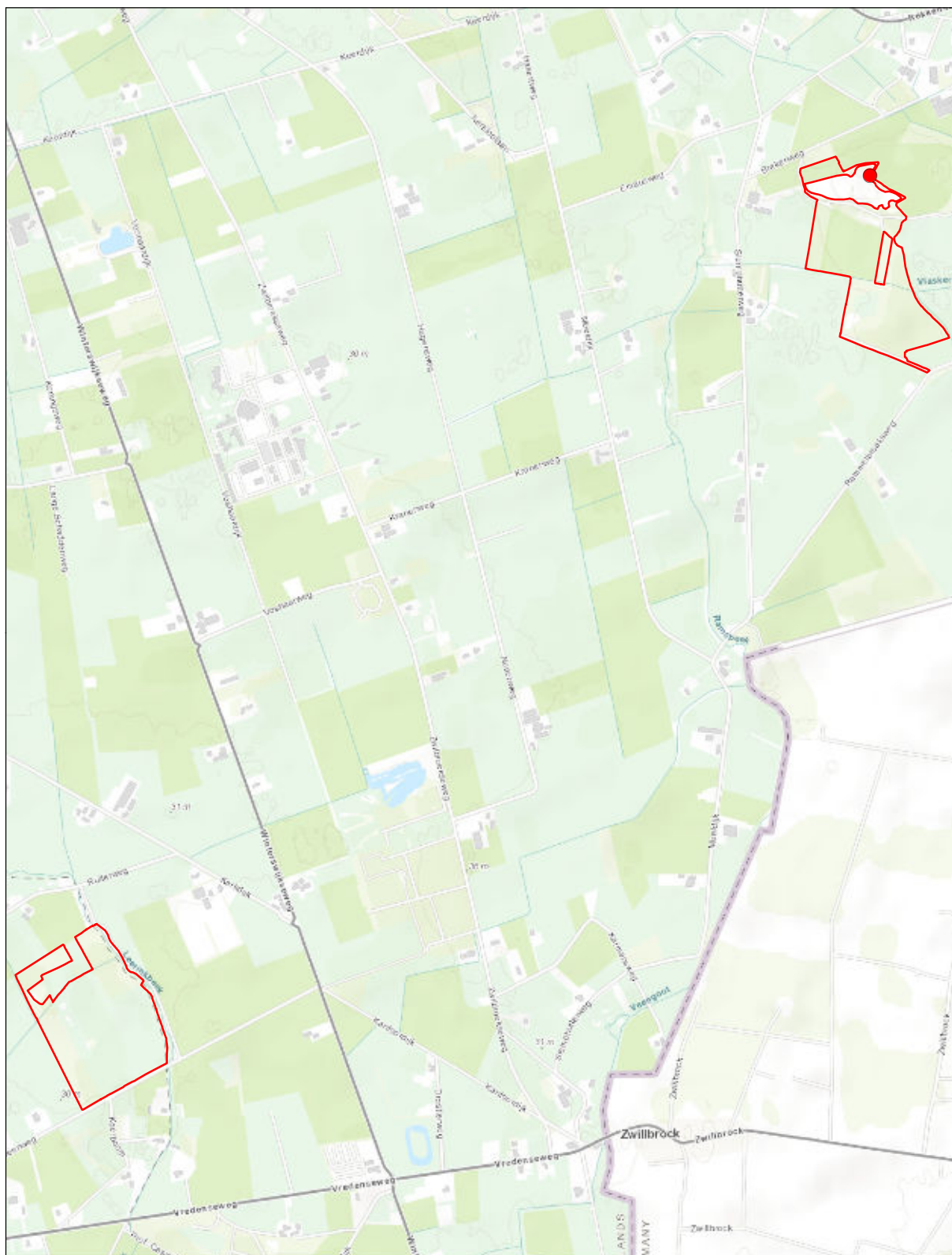
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Rekken

Verspreidingskaart 2017

● Rietgors

1 territorium

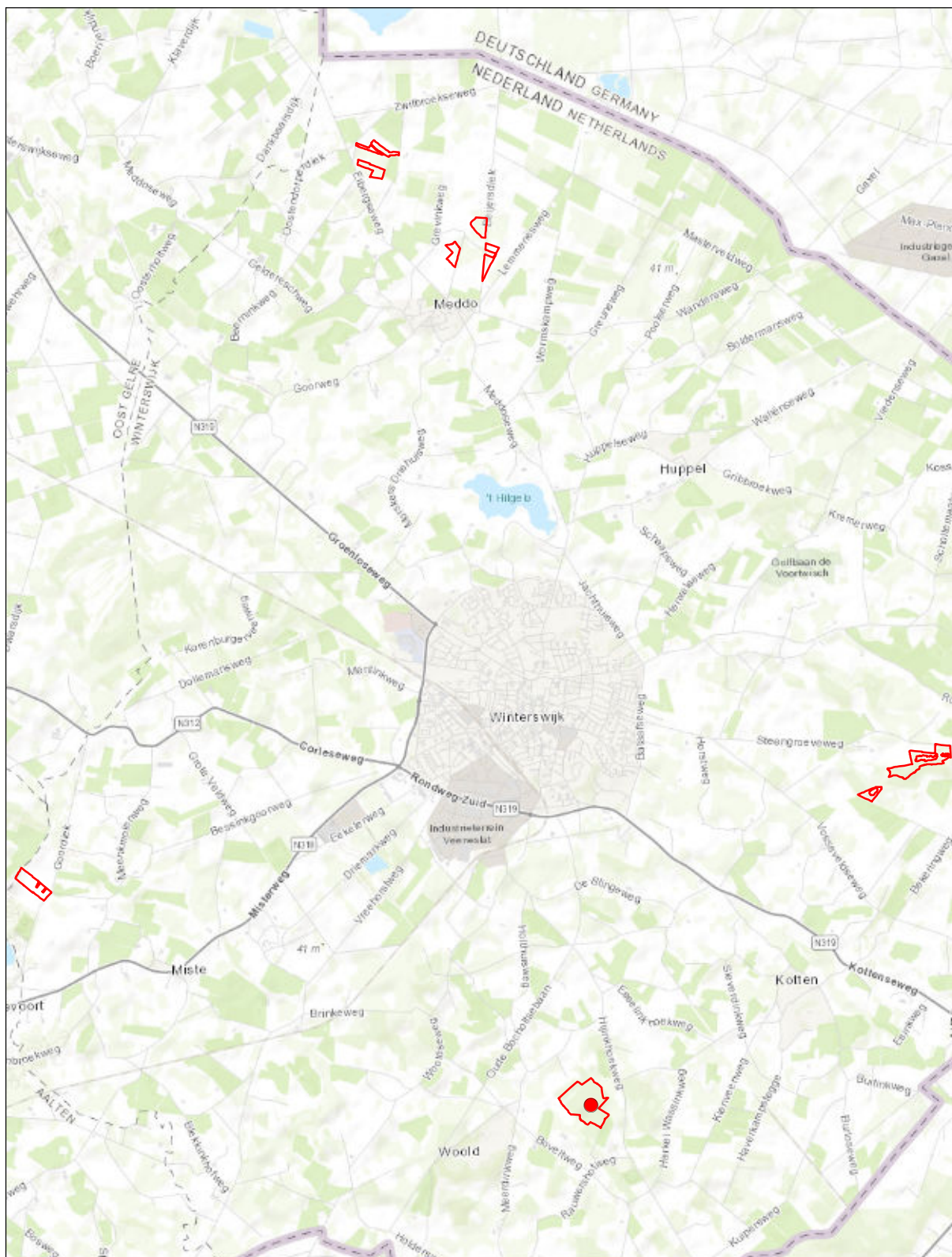
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,75 km

Bijlage 3 Verspreidingskaarten broedvogels Winterswijk

Buizerd	1	Grasmus	5
Waterhoen	1	Tuinfluit	21
Houtsnip	1	Zwartkop	38
Holenduif	1	Vuurgoudhaan	10
Koekoek	1	Grauwe vliegenvanger	1
Oehoe	1	Bonte vliegenvanger	9
Bosuil	1	Staartmees	4
Groene specht	2	Glanskop	9
Grote bonte specht	16	Zwarte mees	1
Middelste bonte specht	3	Boomklever	17
Kleine bonte specht	1	Kortsnavelboomkruiper	4
Boompieper	3	Boomkruiper	22
Nachtegaal	2	Wielewaal	2
Gekraagde roodstaart	6	Kauw	1
Zanglijster	14	Spreeuw	7
Grote lijster	6	Goudvink	5
Bosrietzanger	1	Appelvink	9
Kleine karekiet	2	Geelgors	1

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Buizerd

1 territorium

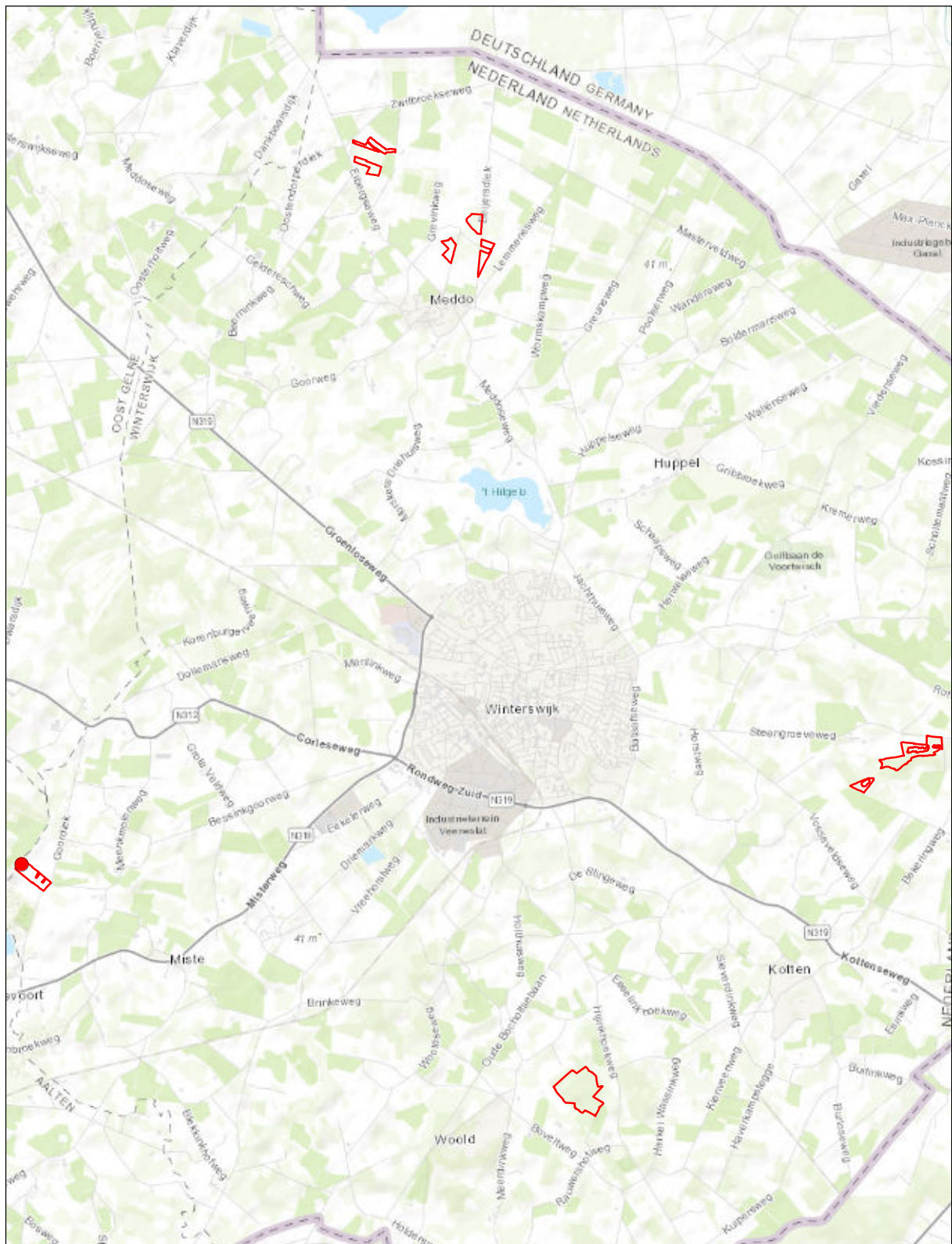

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Waterhoen

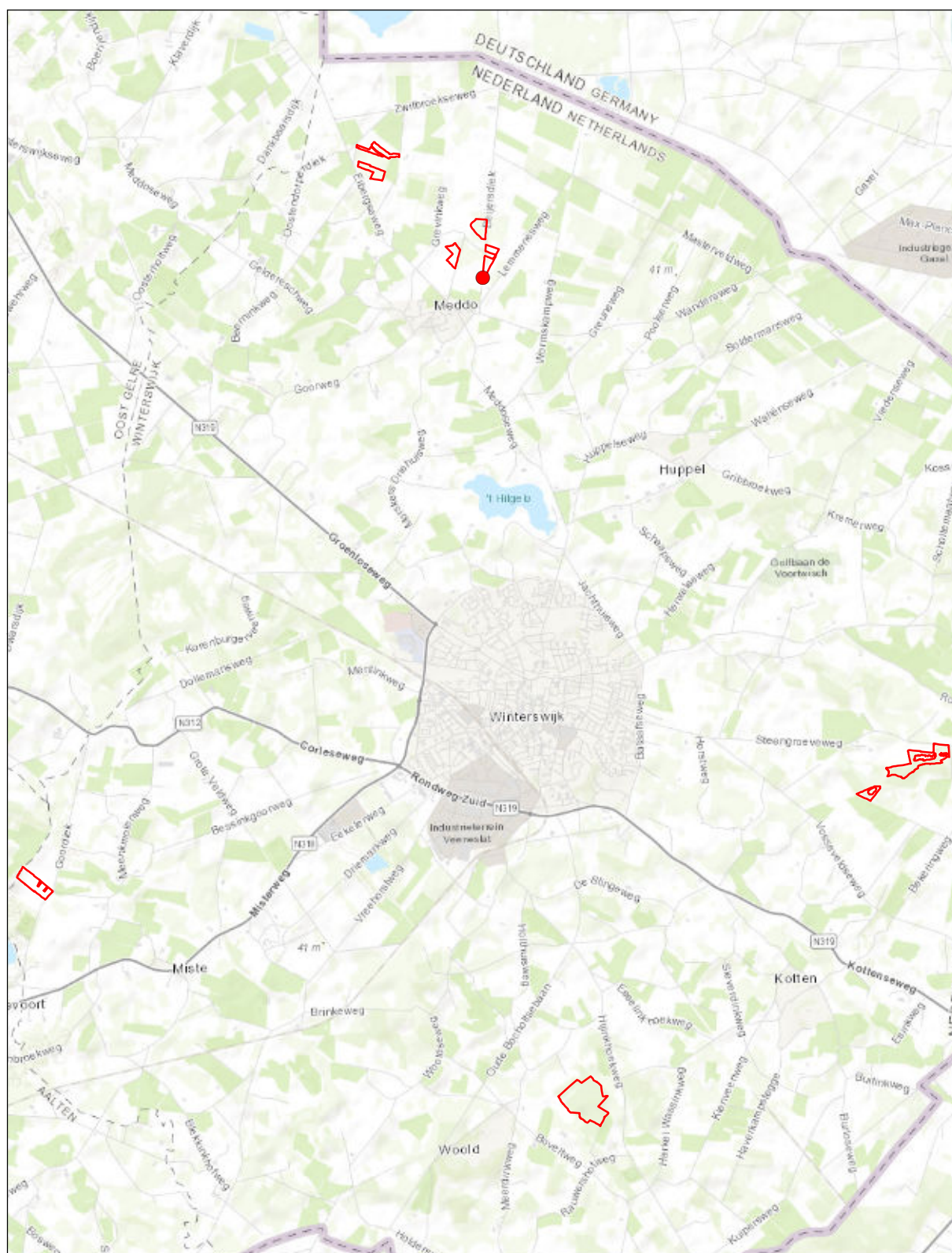
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Houtsnip

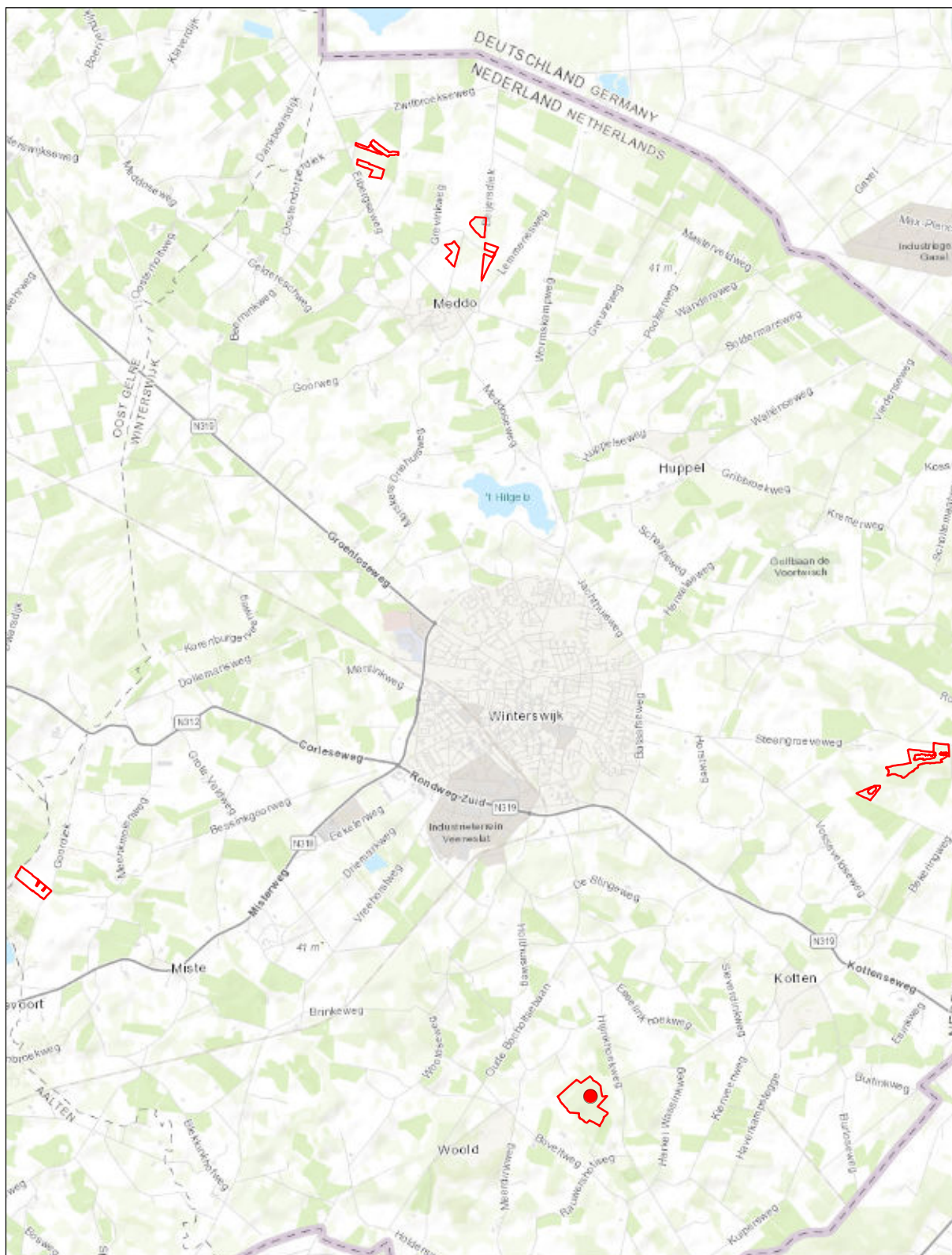
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Holenduif

1 territorium

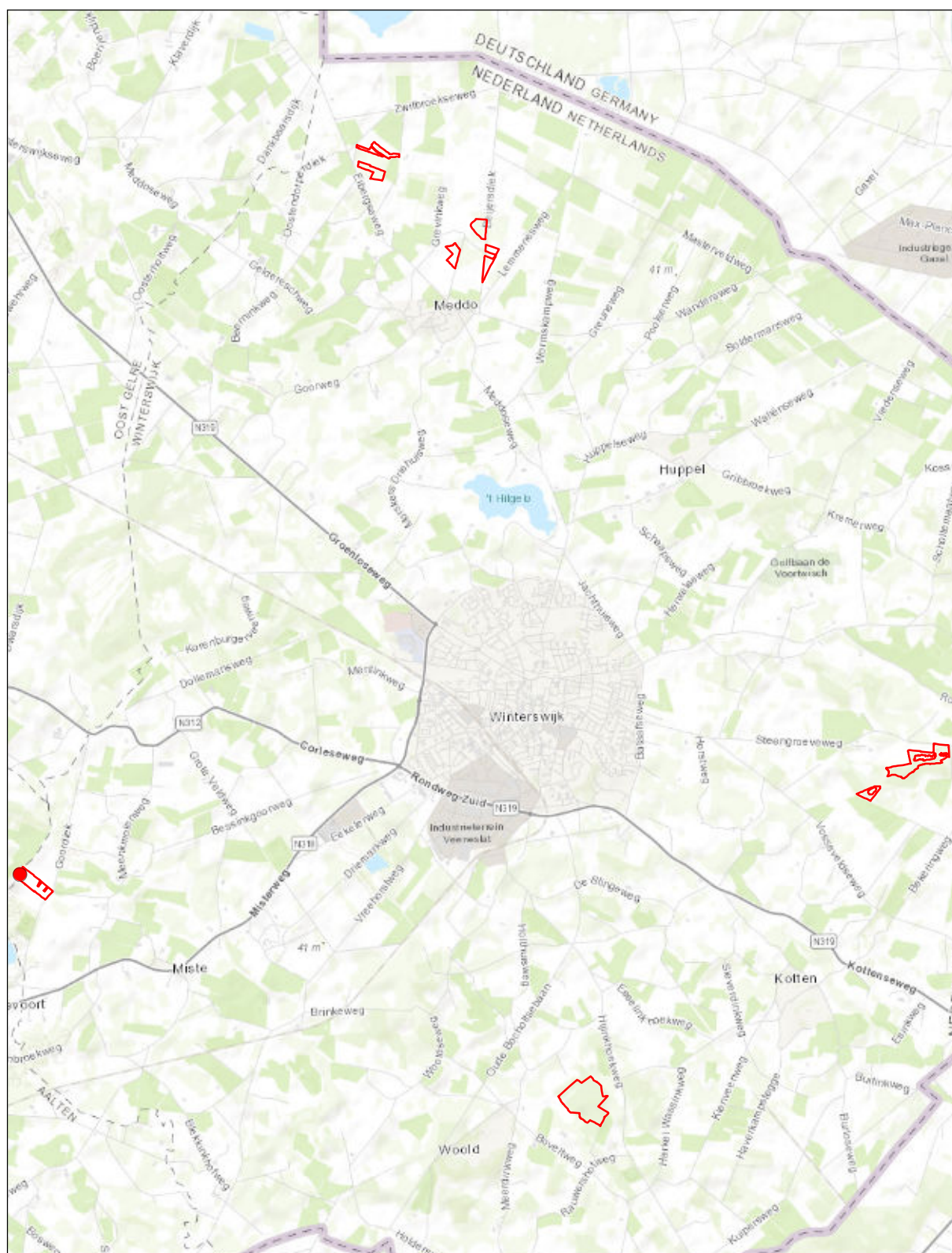

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Koekoek

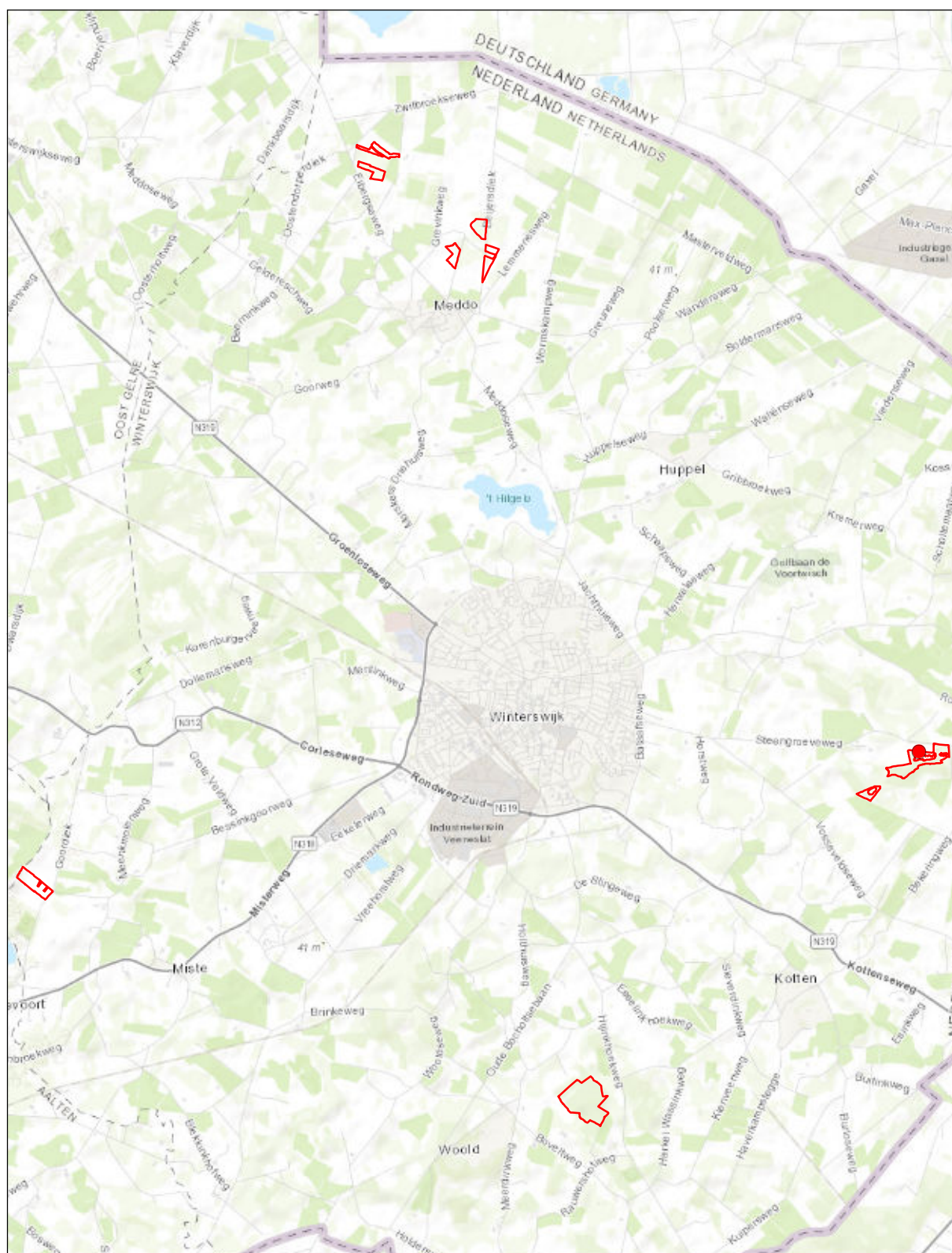
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Oehoe

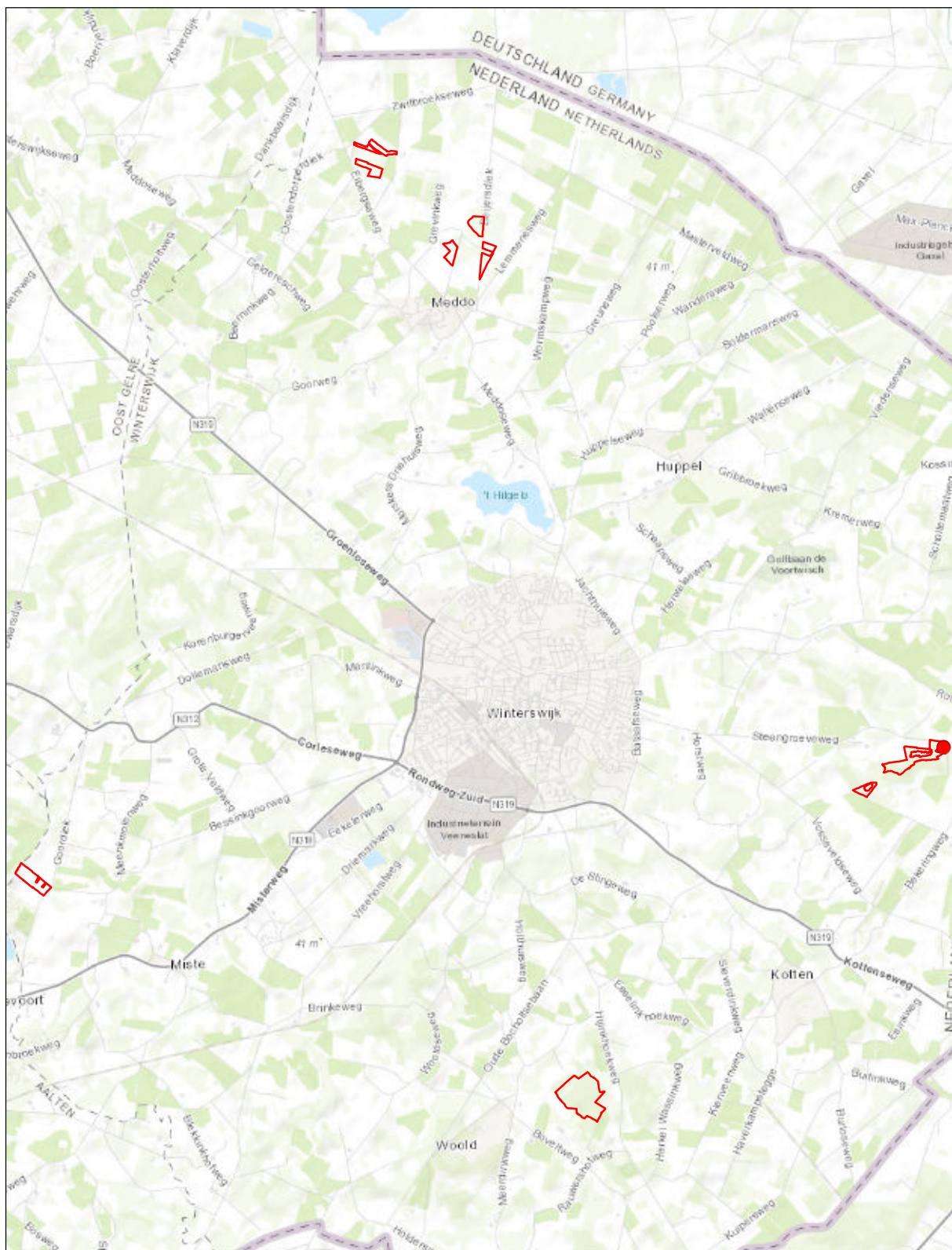
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Bosuil

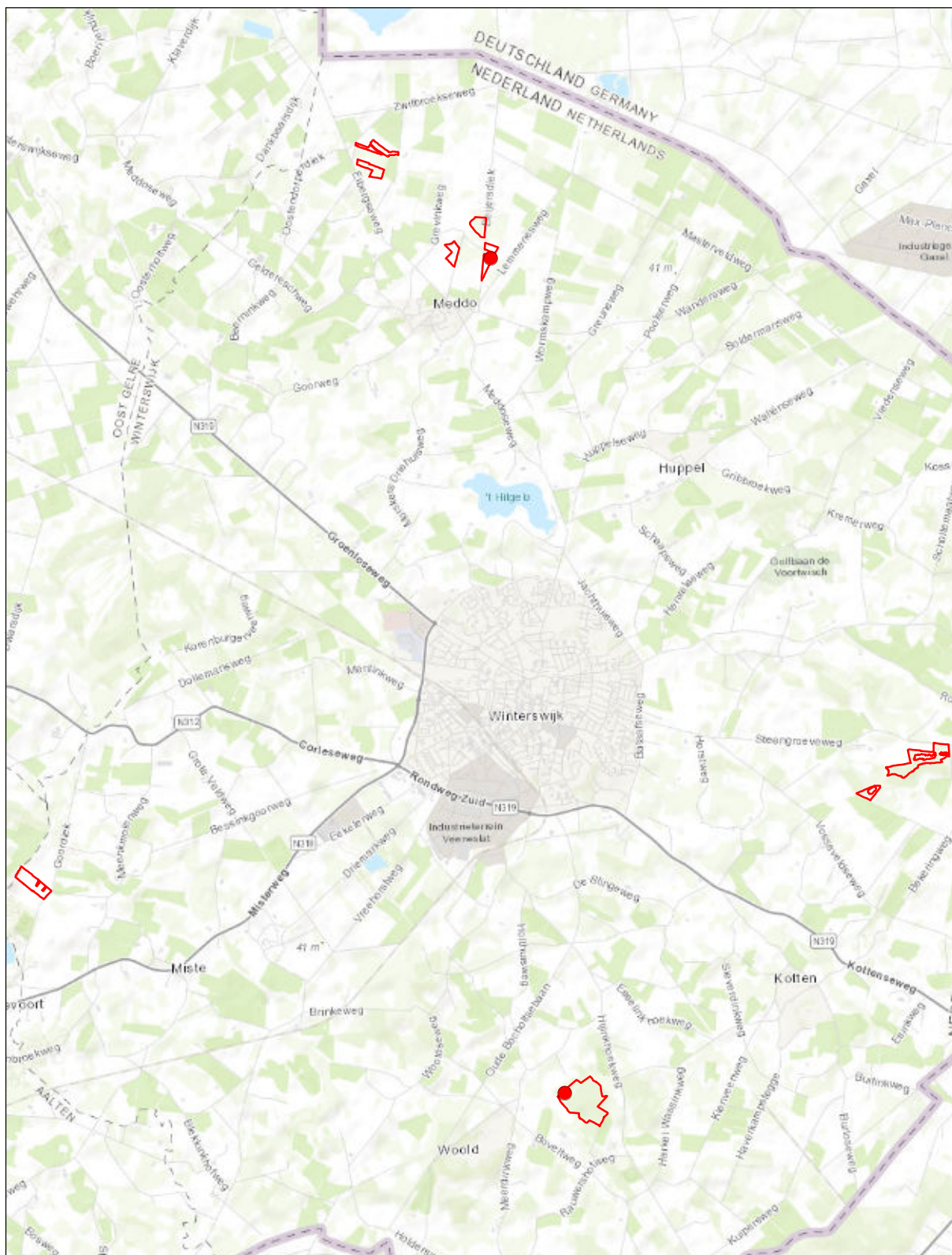
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Groene specht

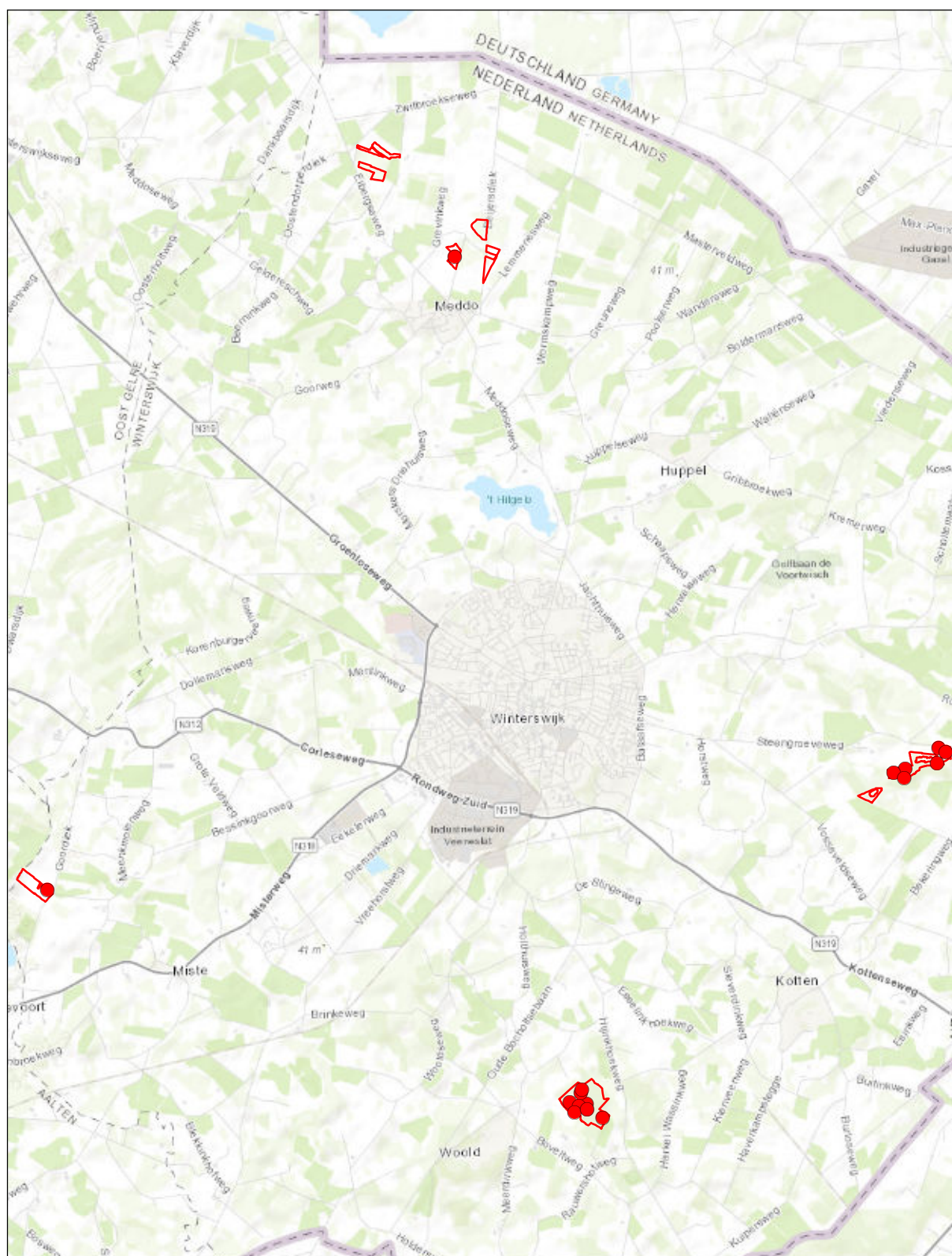
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Grote bonte specht**

16 territoria

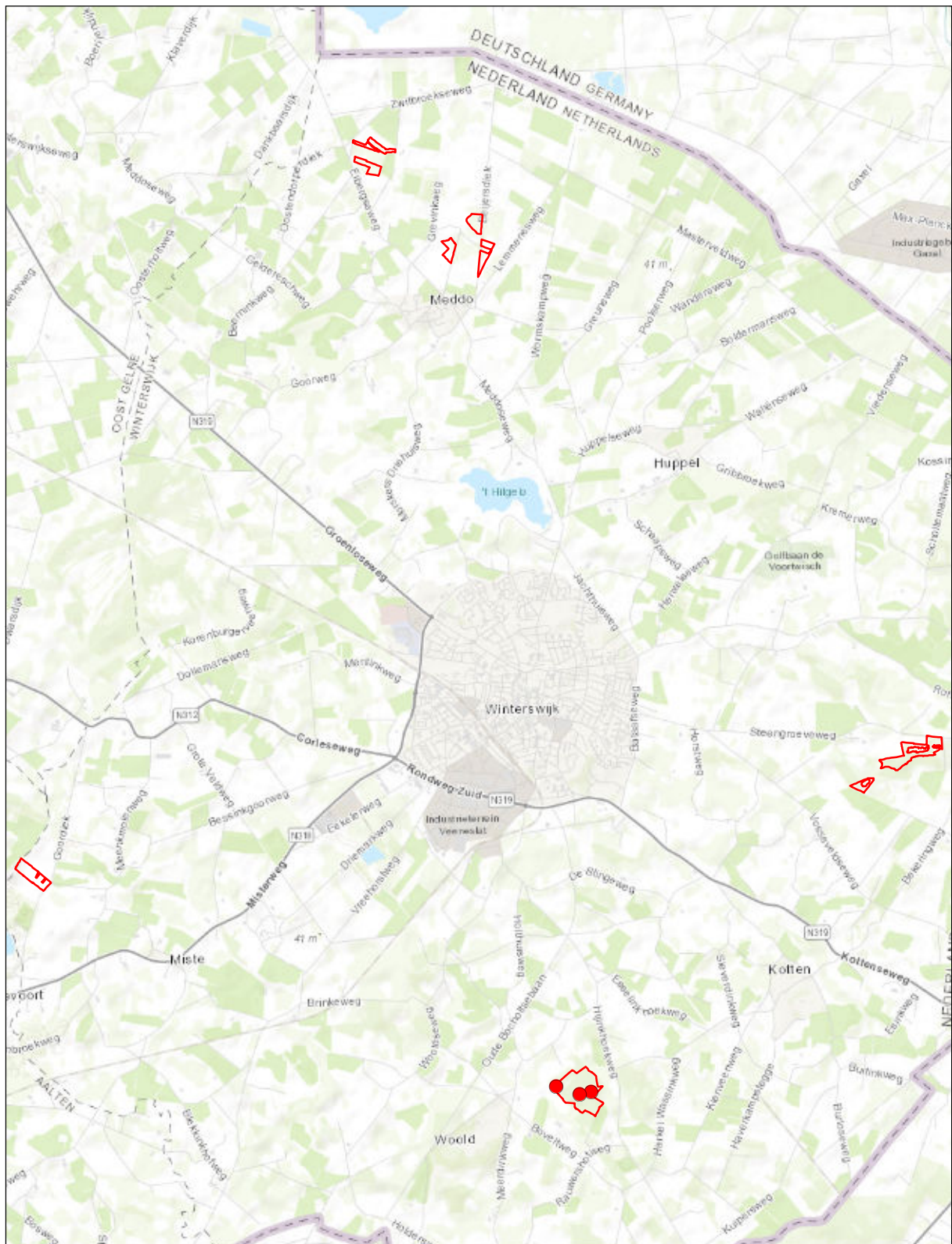

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Middelste bonte specht

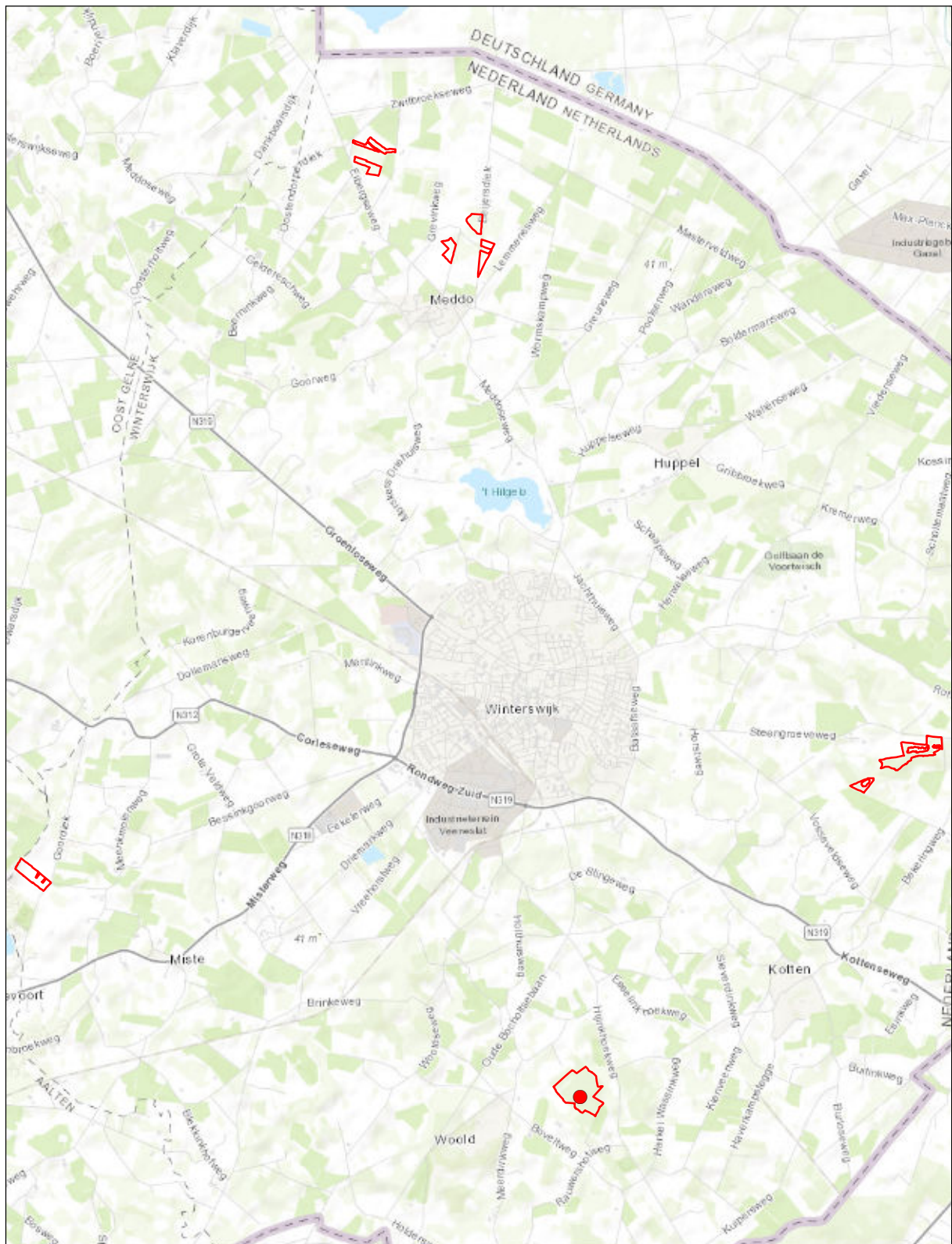
3 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Kleine bonte specht

1 territorium

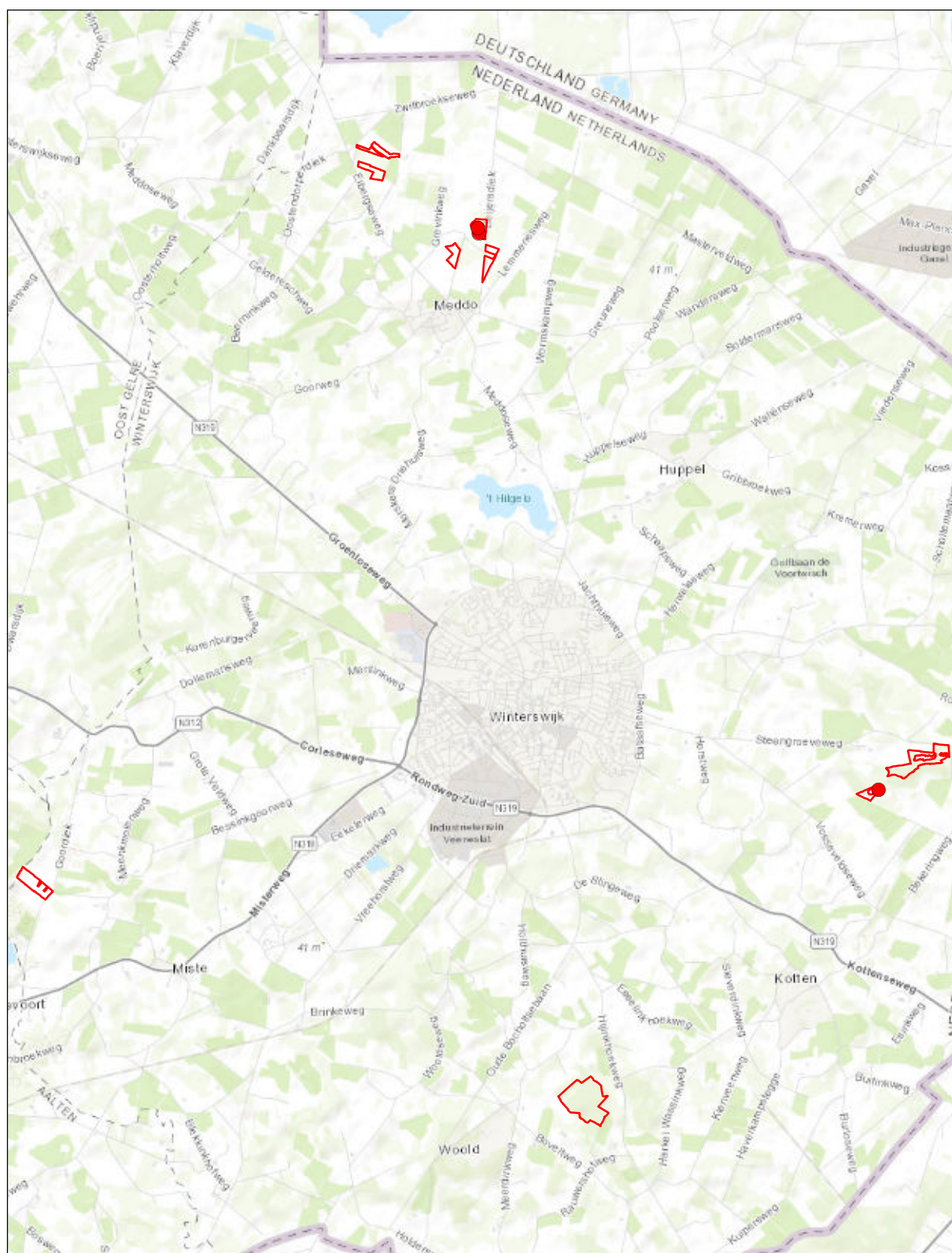

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Boompieper

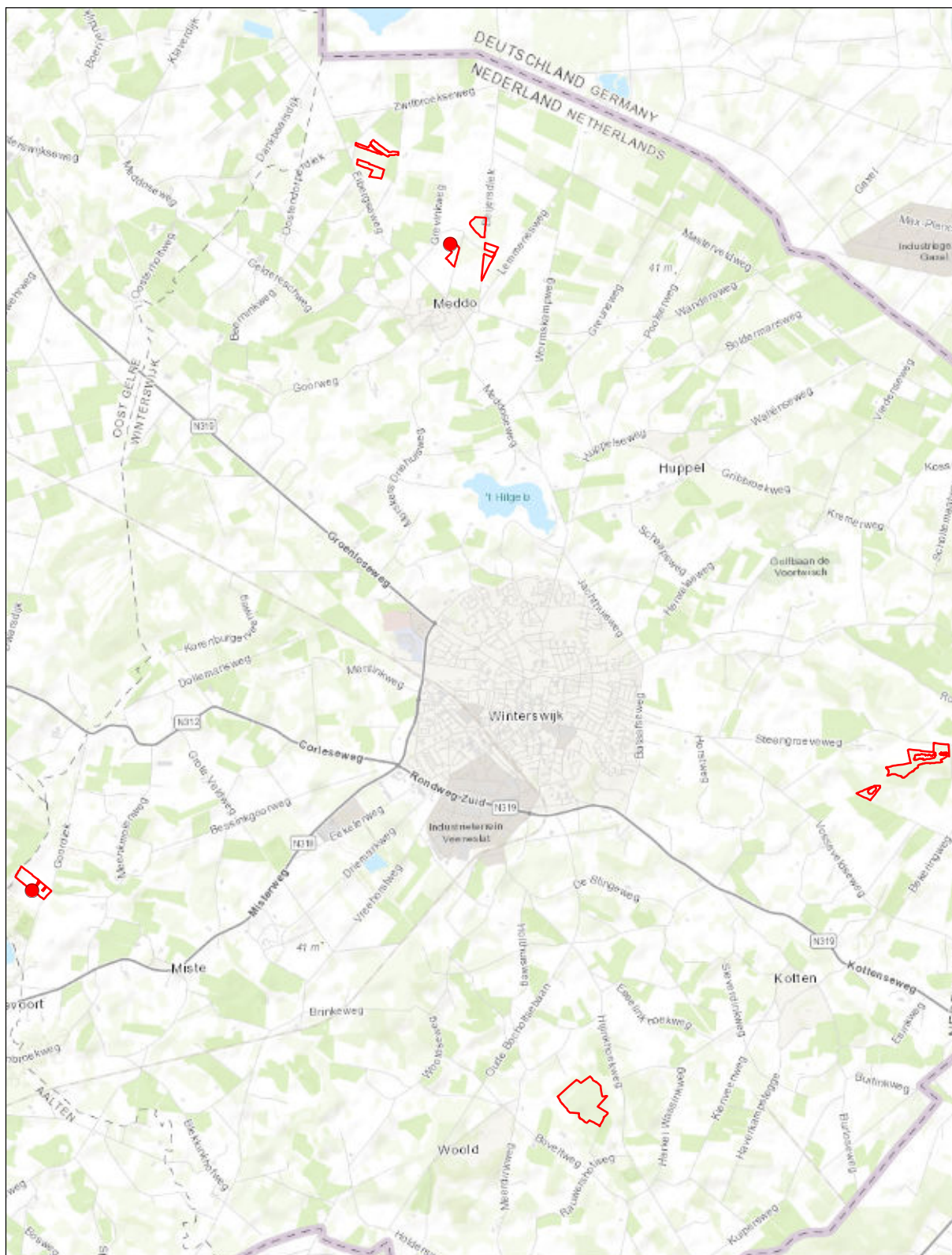
3 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Nachtegaal**

2 territoria

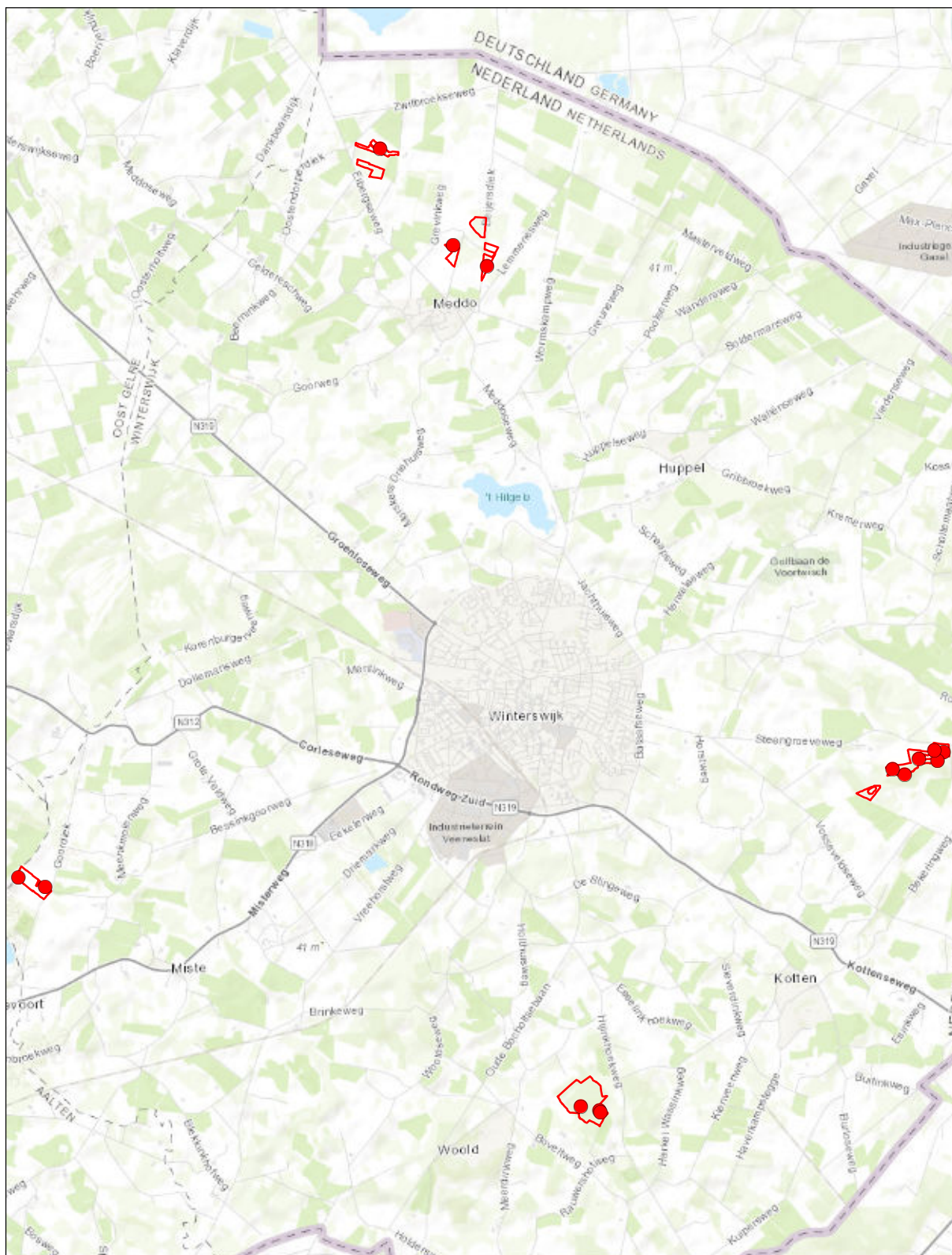

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Zanglijster

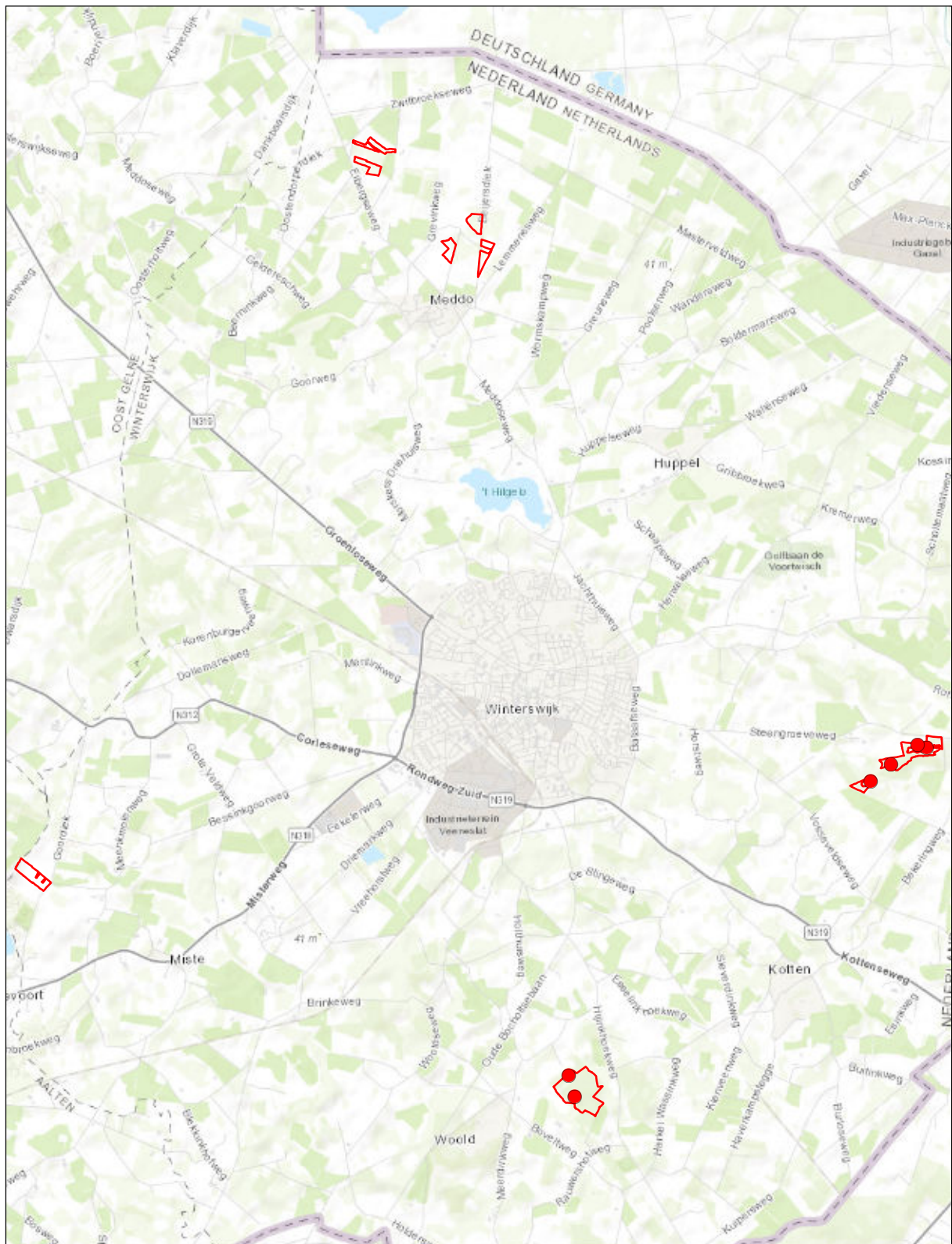
14 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Grote lijster

6 territoria

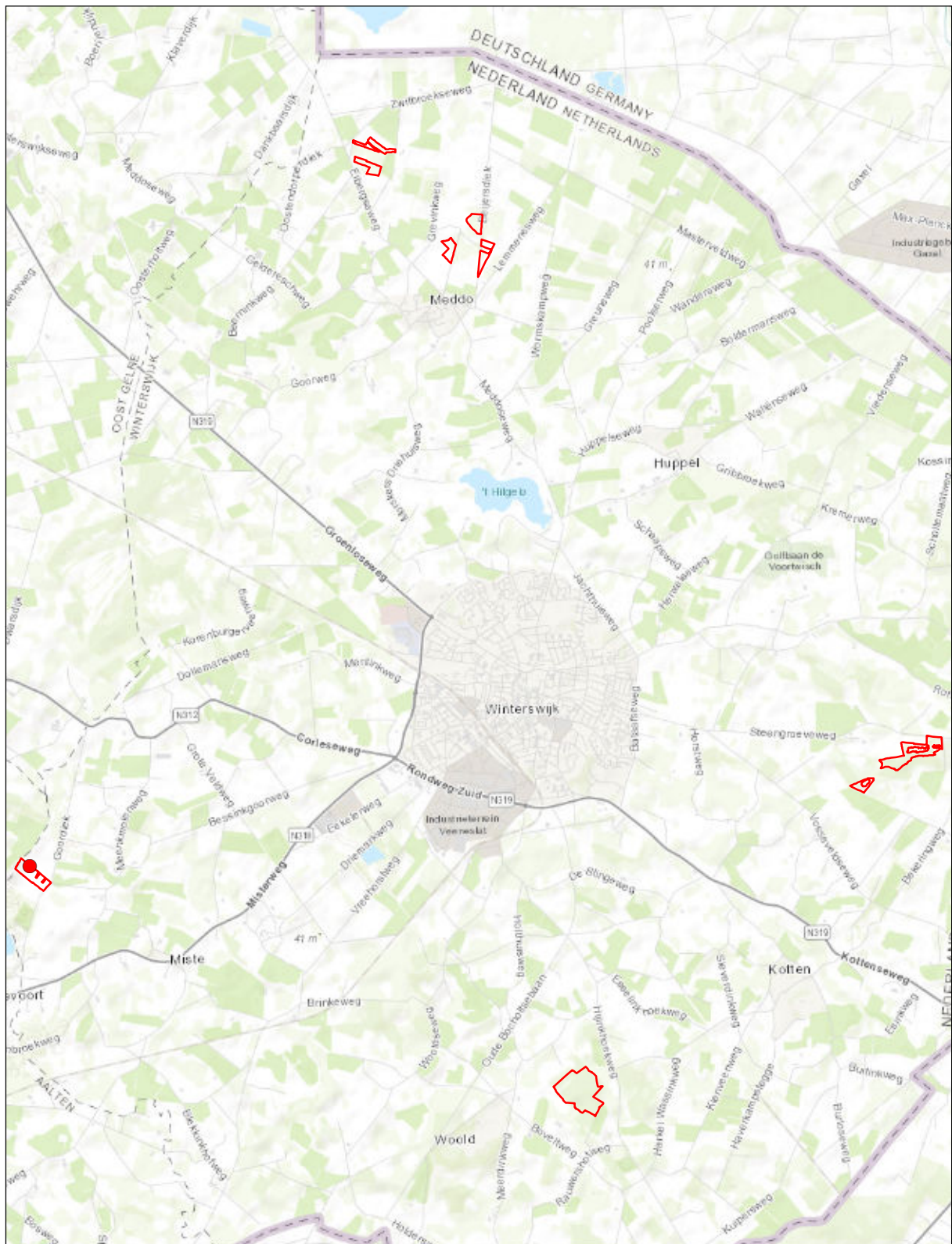

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Bosrietzanger

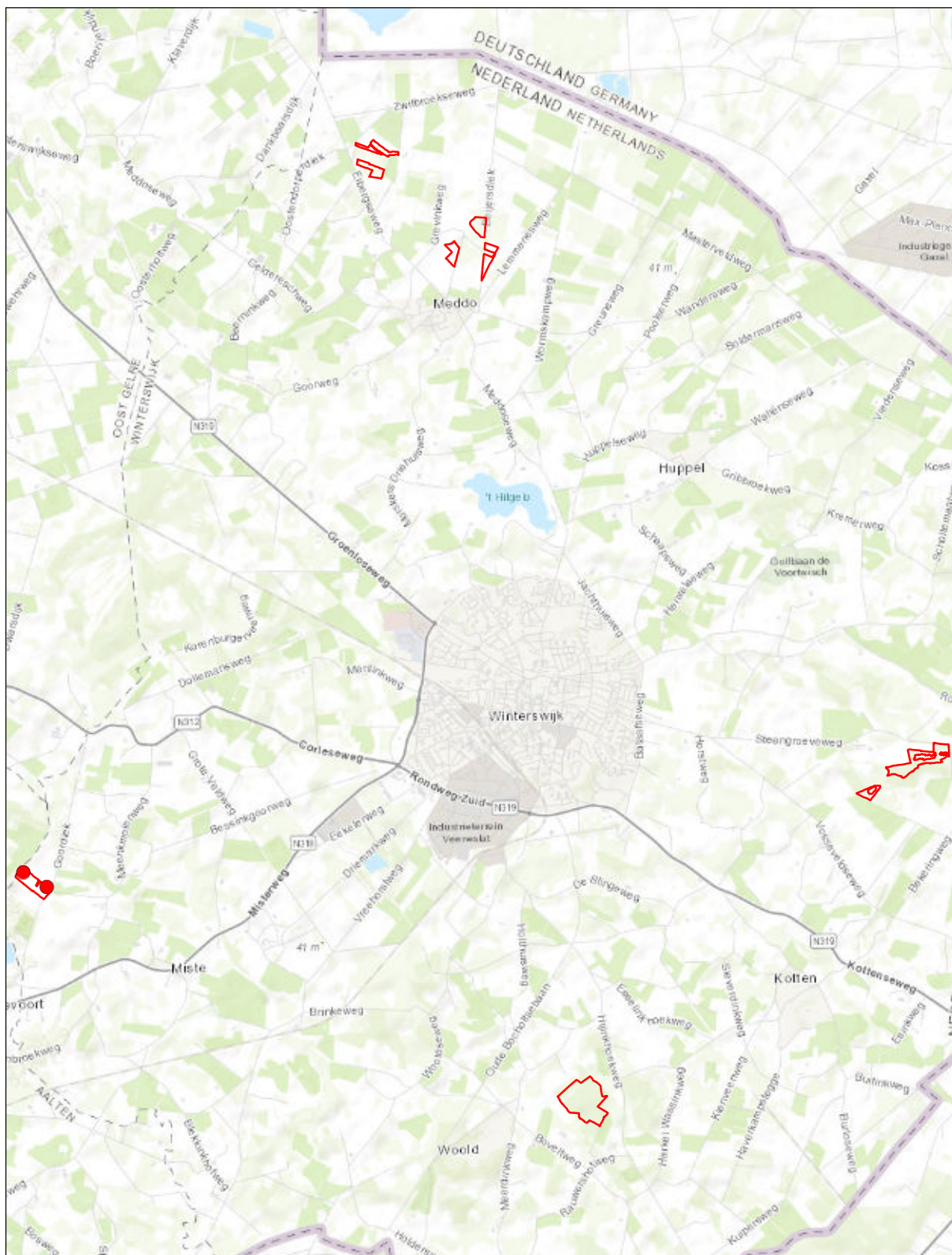
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Kleine karekiet

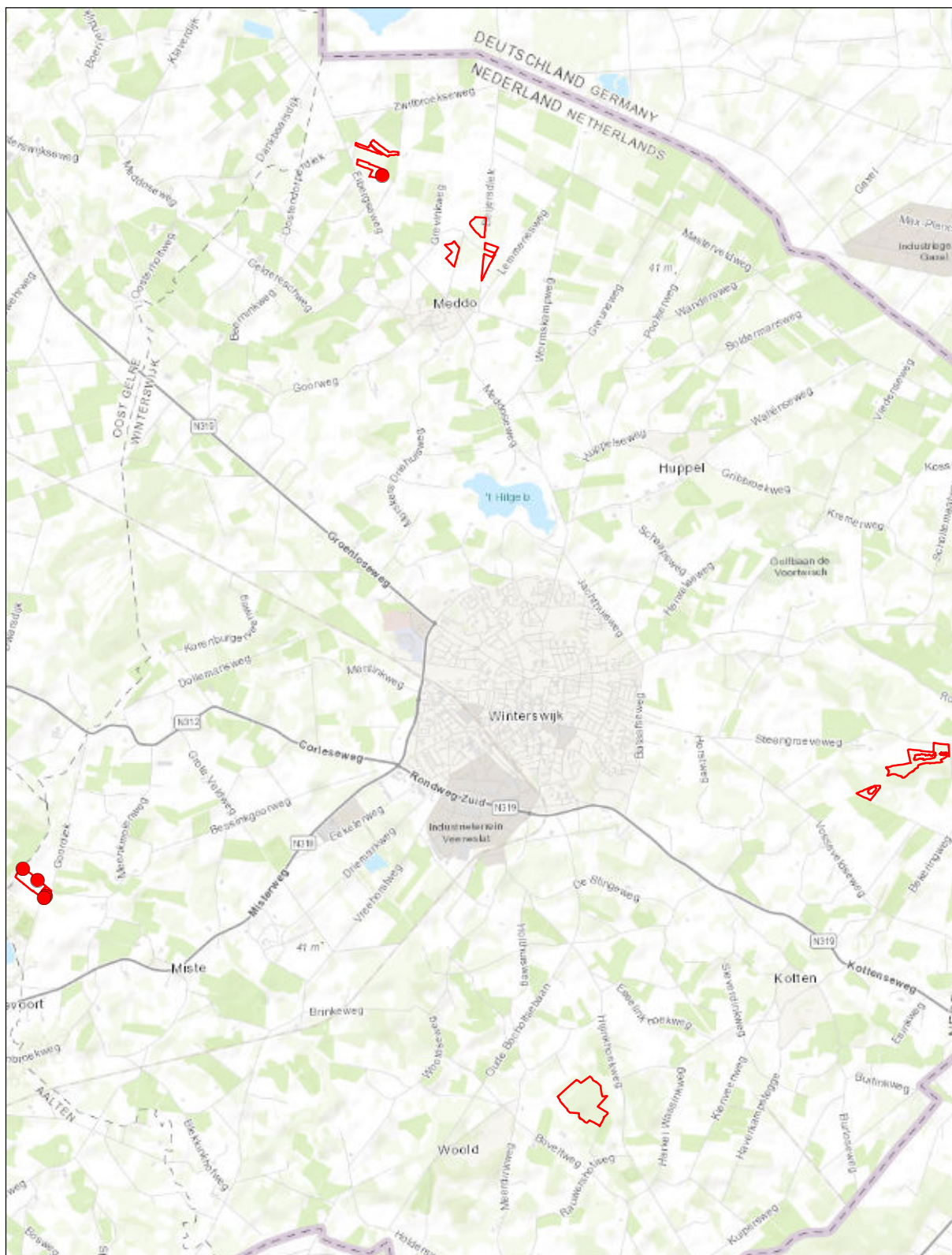
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Grasmus

5 territoria

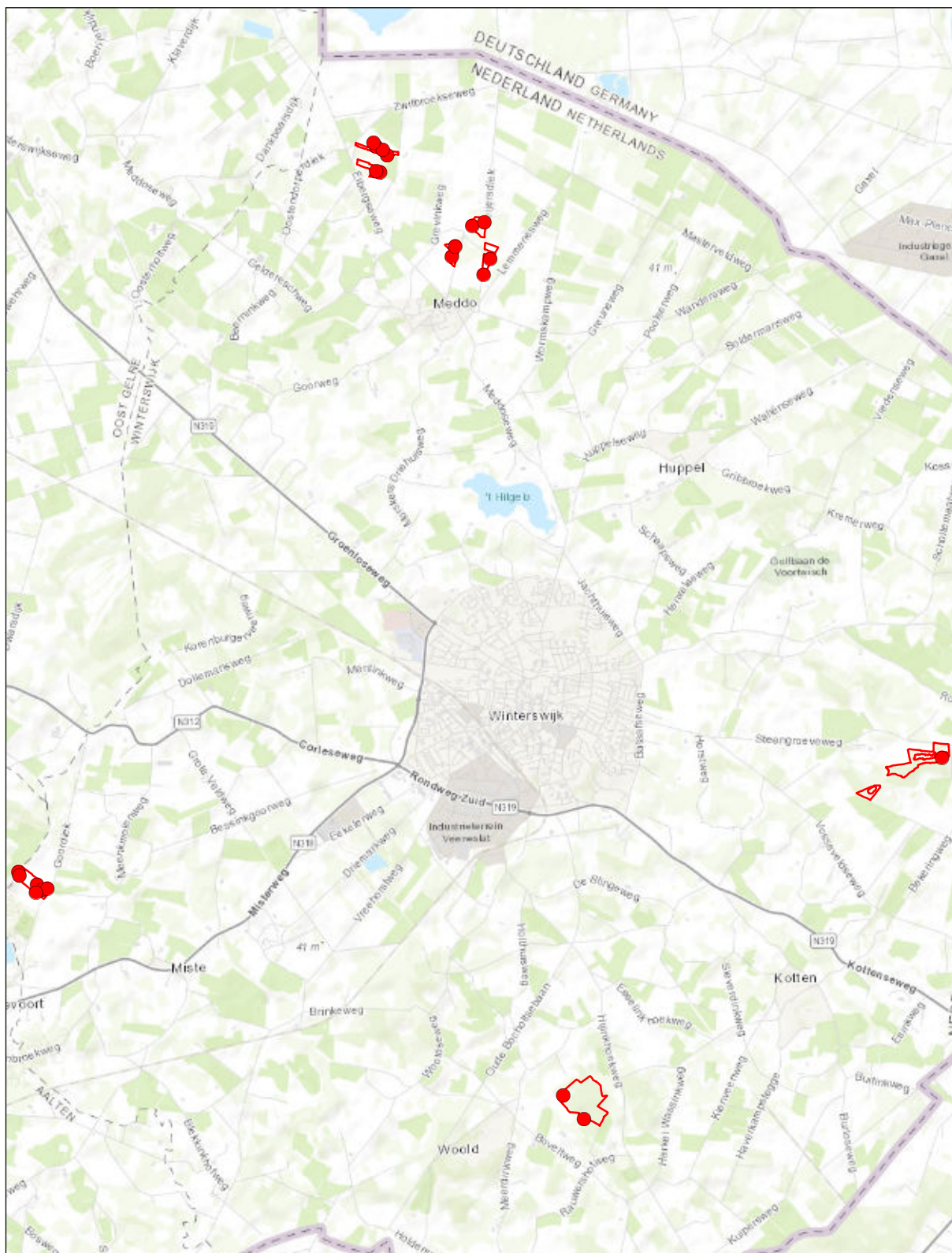

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Tuinfluiter**

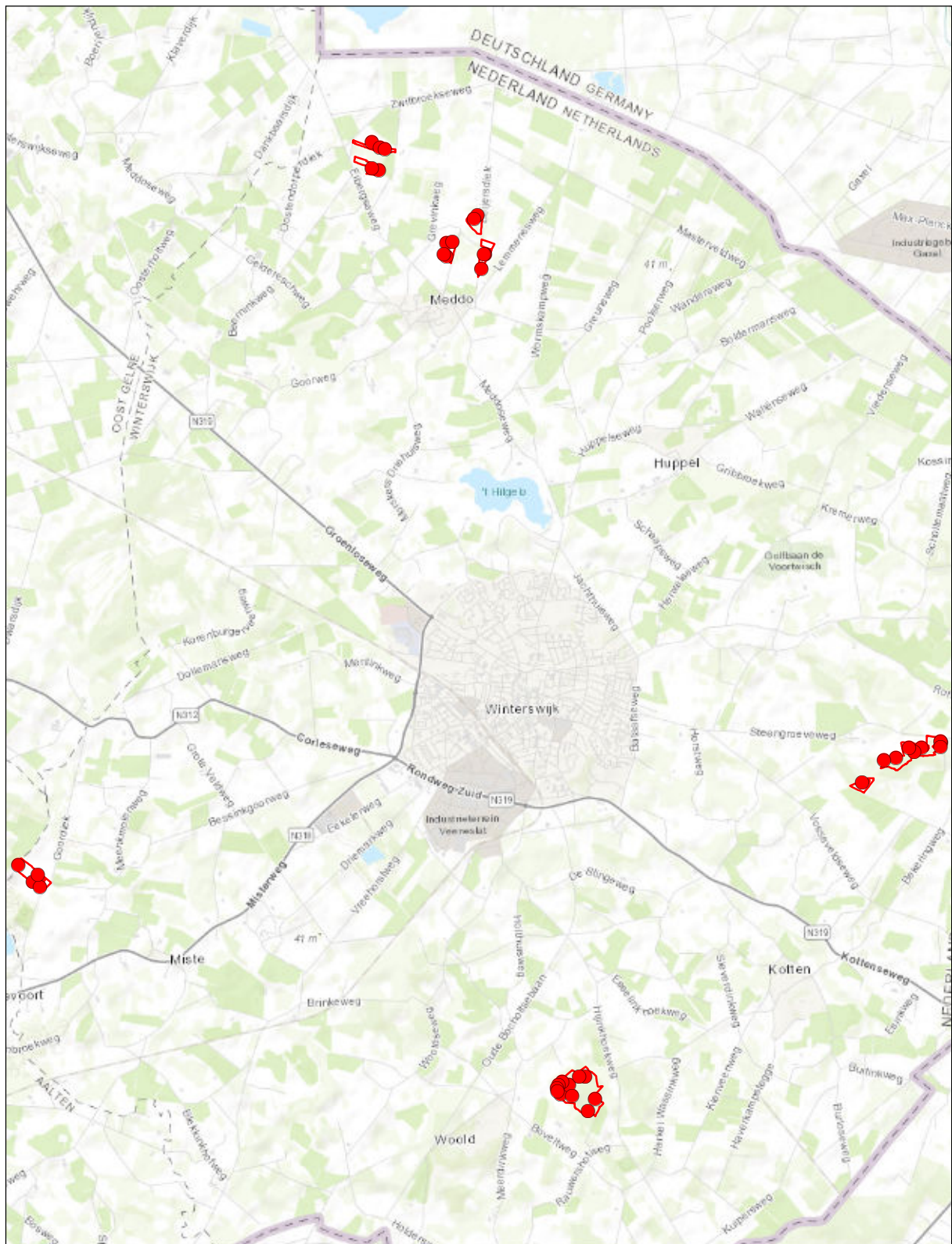
21 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Zwartkop

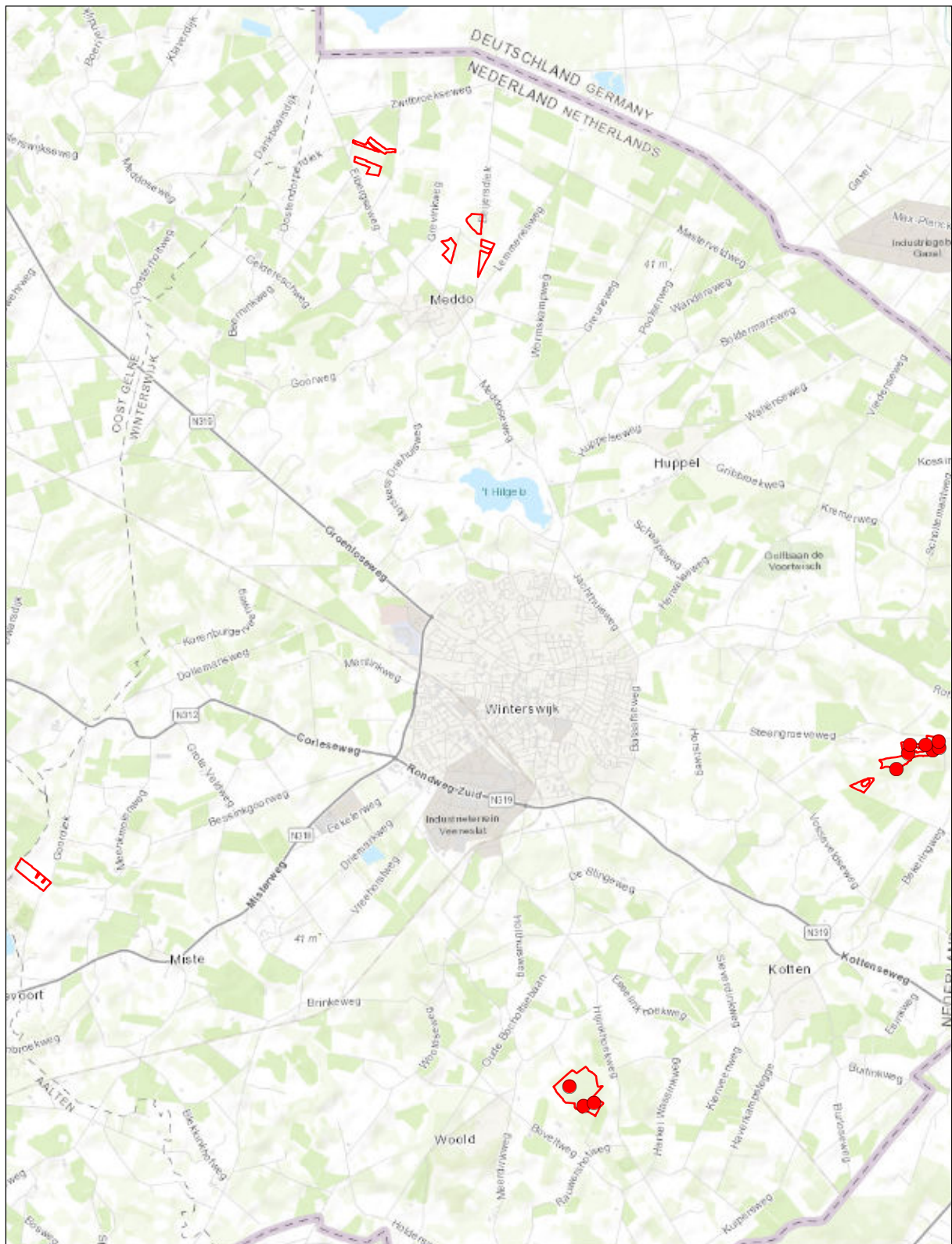
38 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Vuurgoudhaan

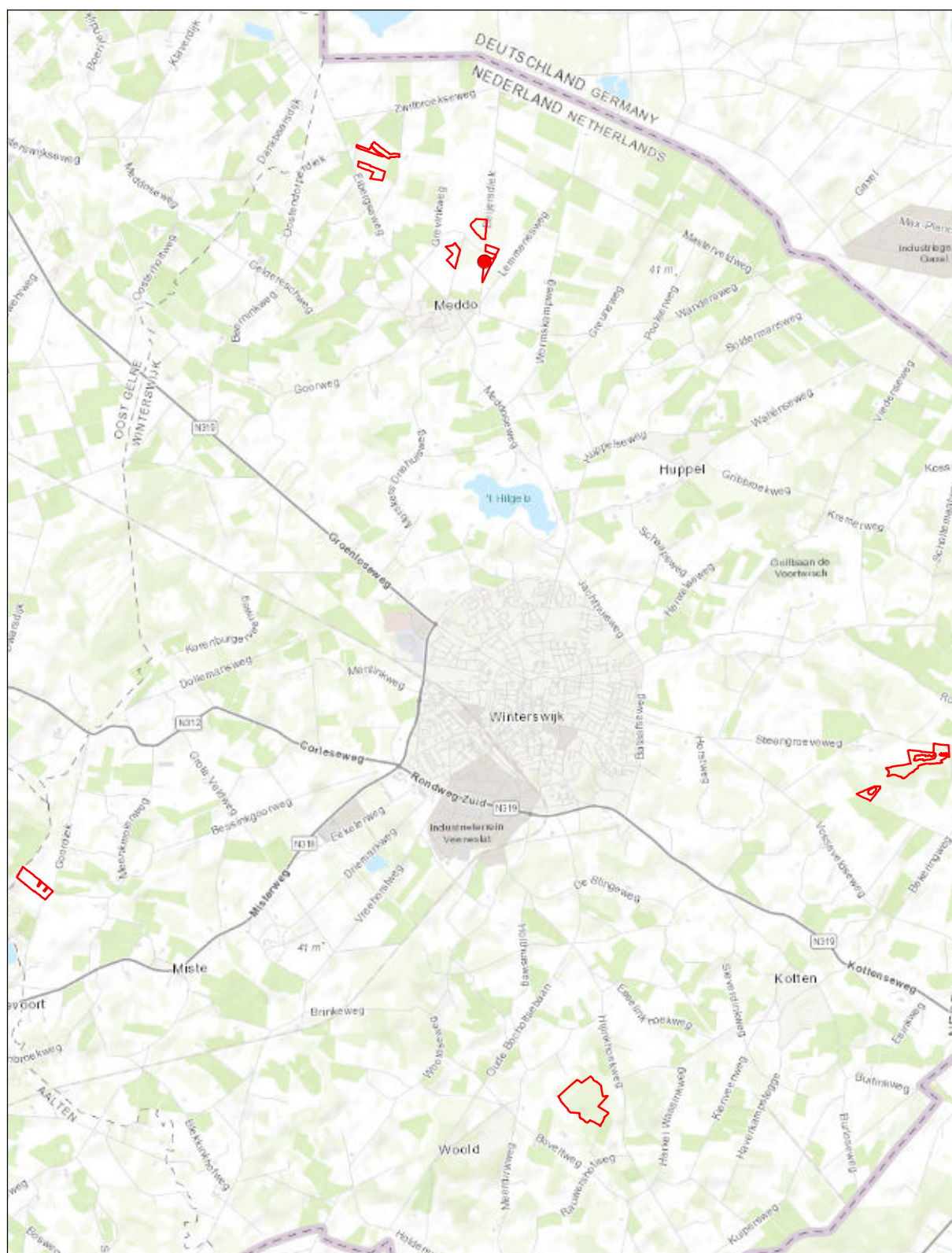
10 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Grauwe vliegenvanger**

1 territorium

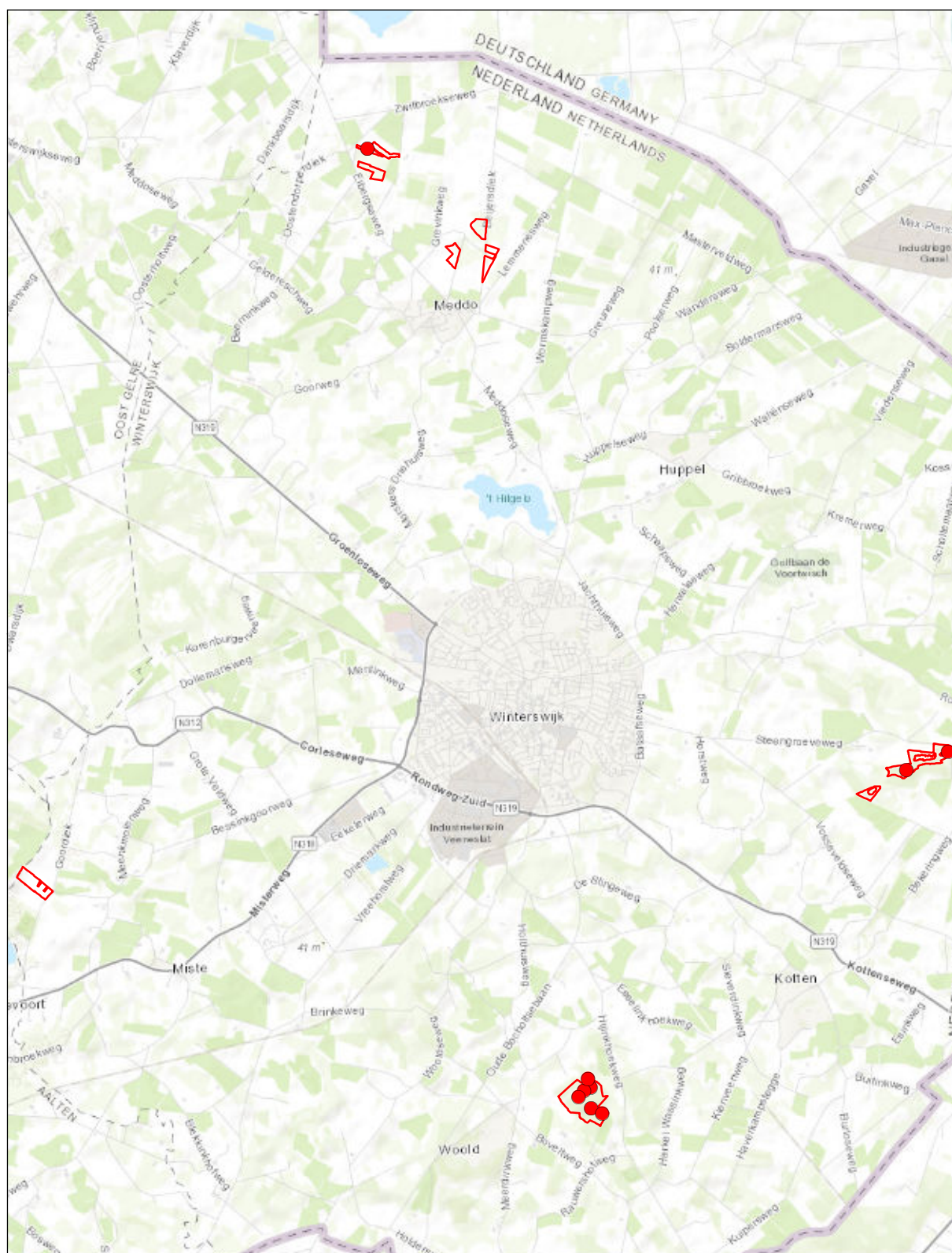
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

staatsbosbeheer

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Bonte vliegenvanger

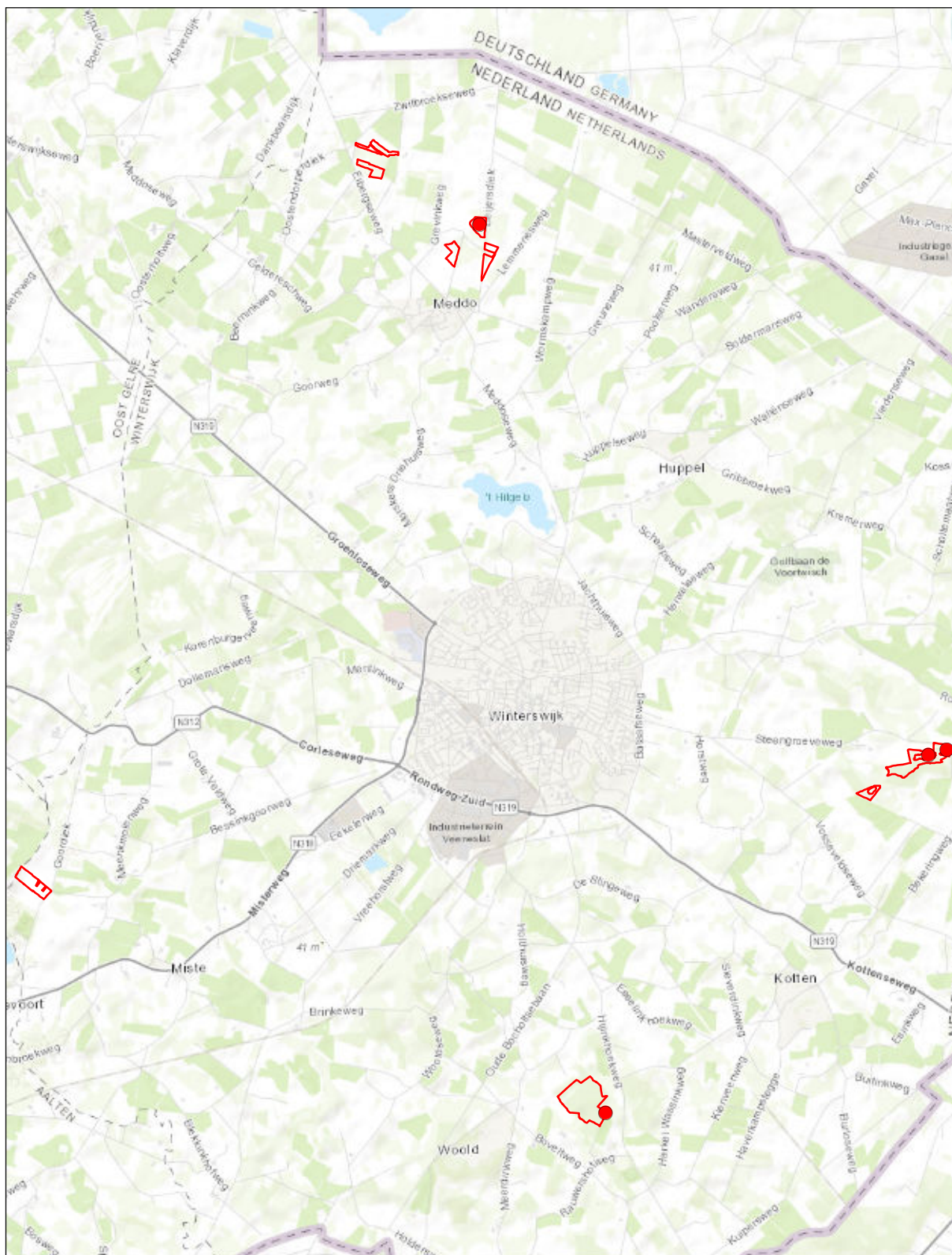
9 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Staartmees**

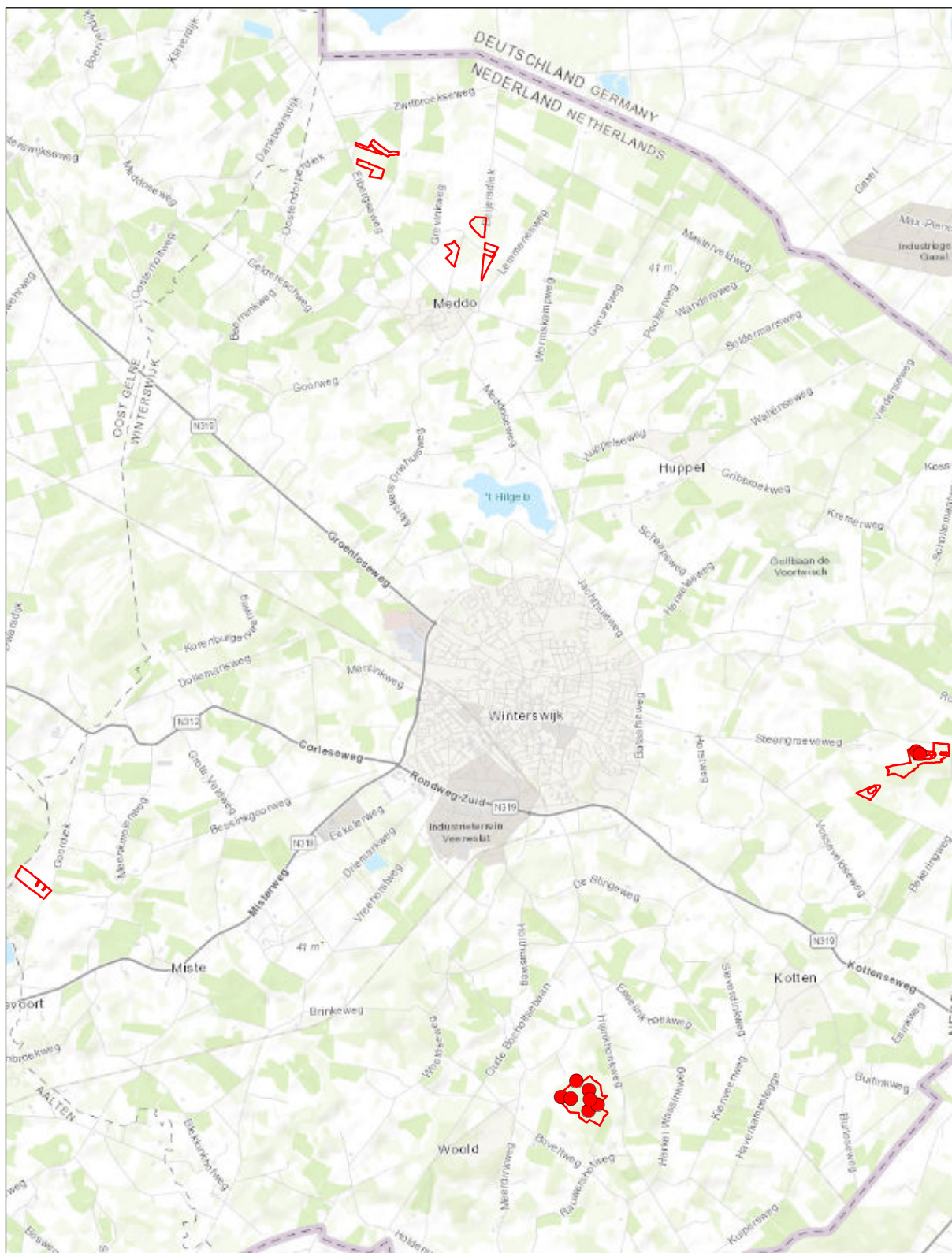
4 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Glanskop

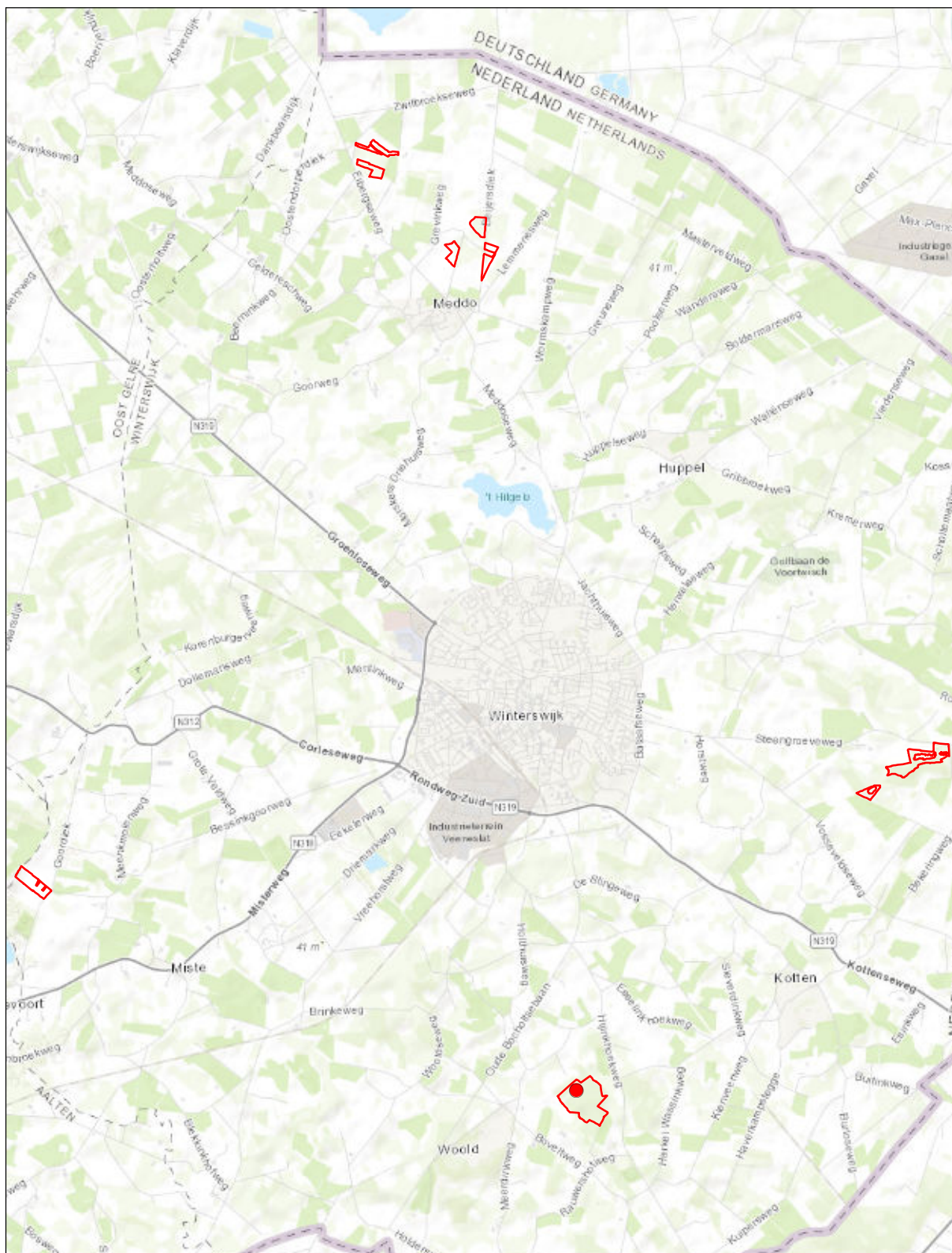
9 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Zwarte mees**

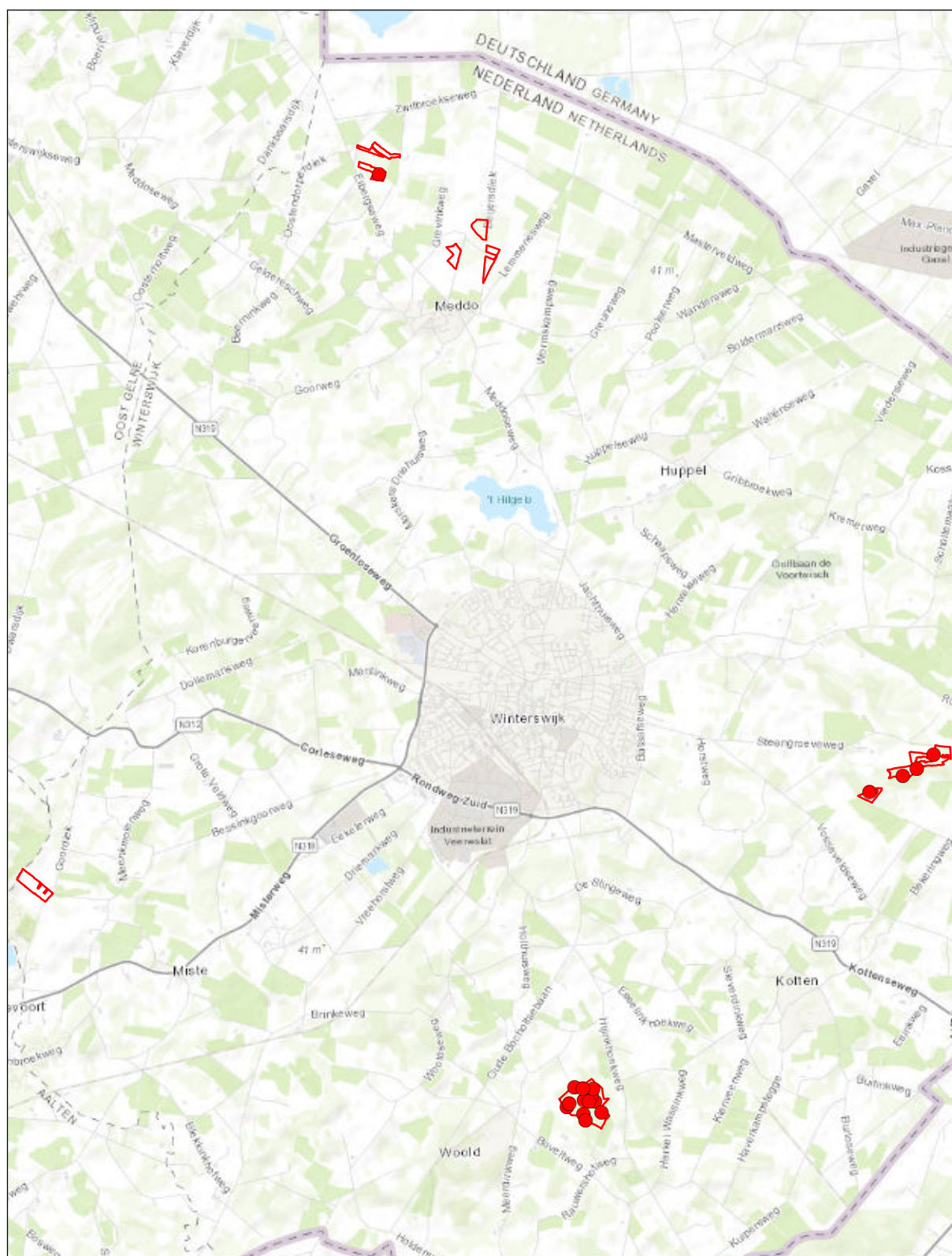
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Boomklever

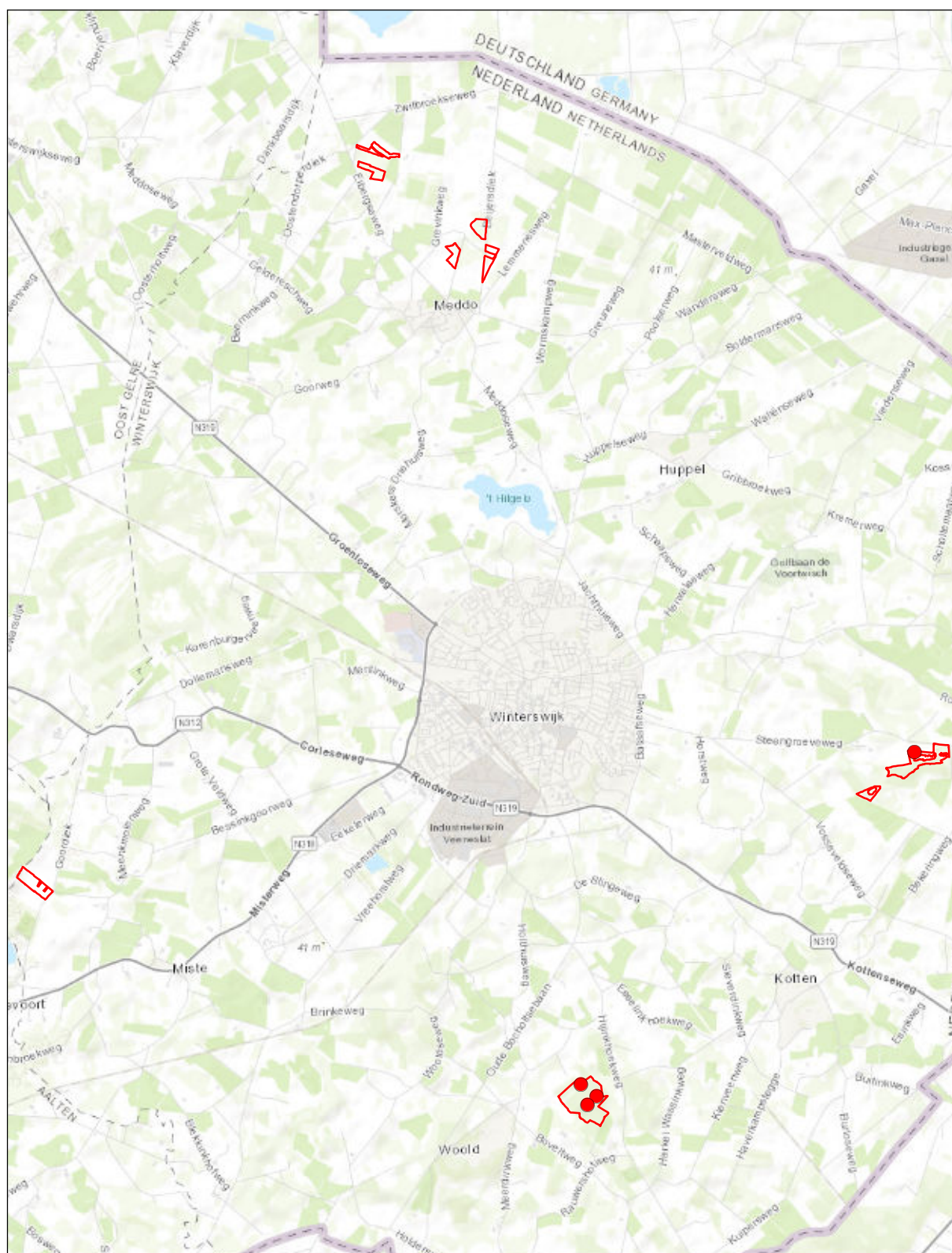
17 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Kortsnavelboomkruiper

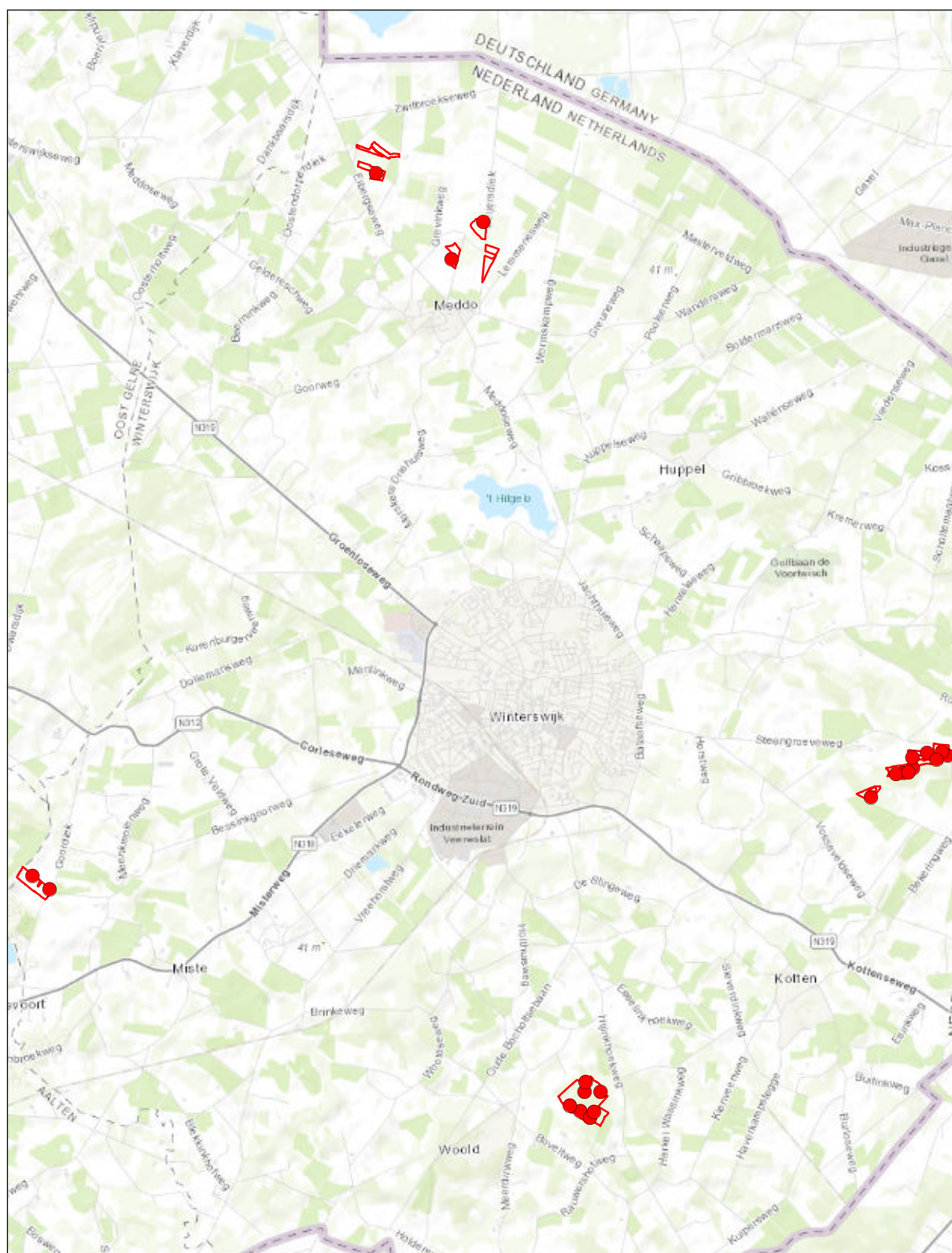
4 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Boomkruiper

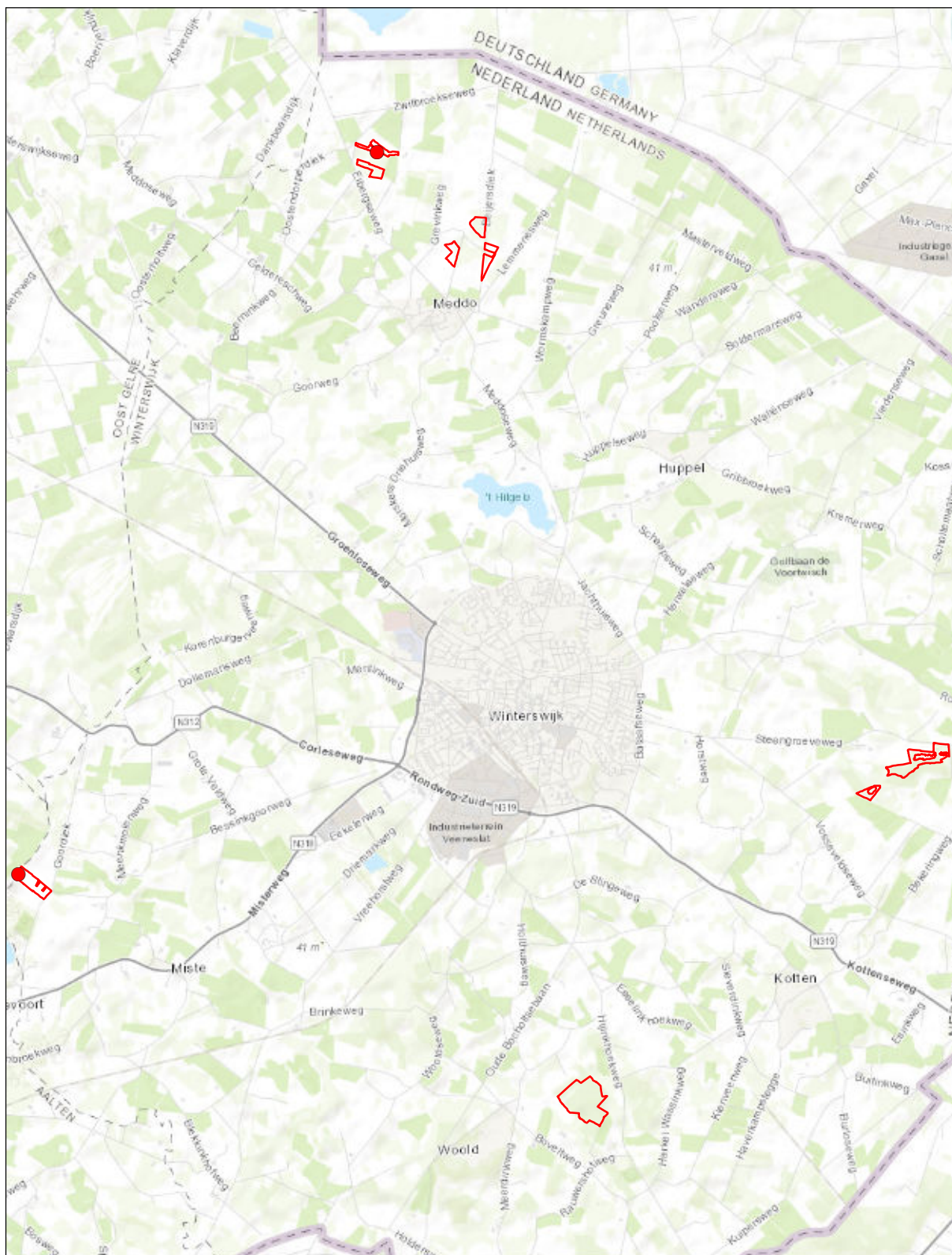
22 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● **Wielewaal**

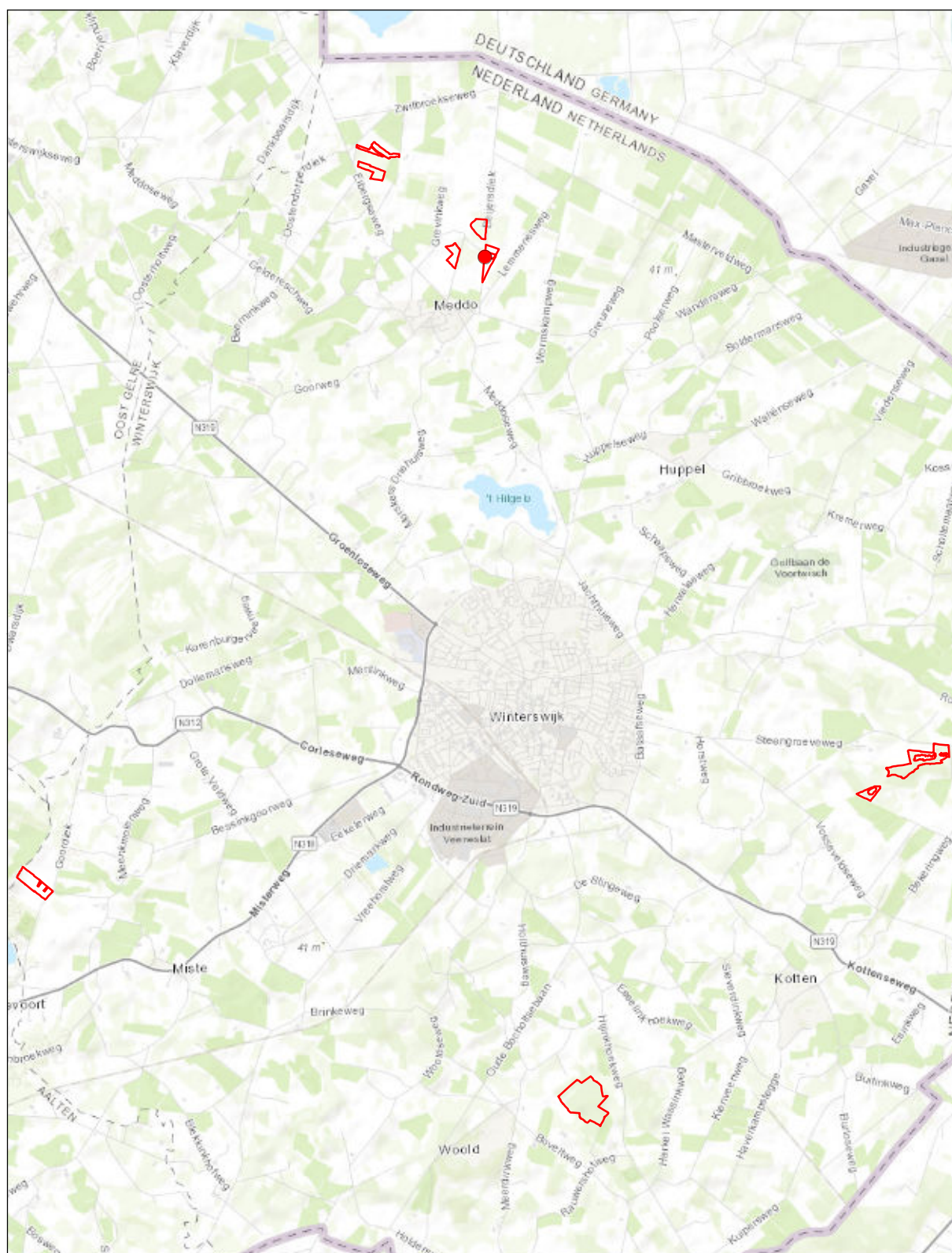
2 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Kauw

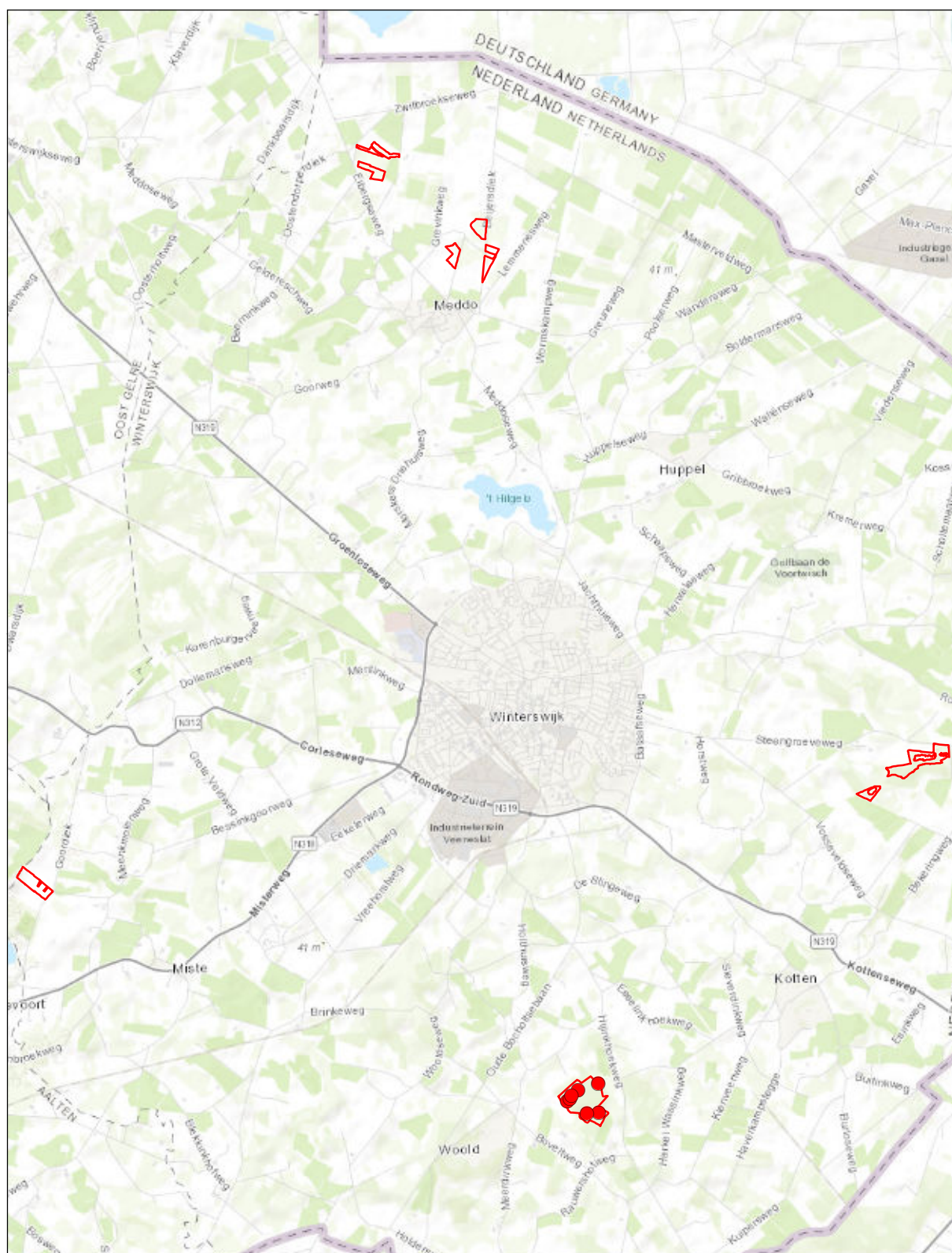
1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Spreeuw

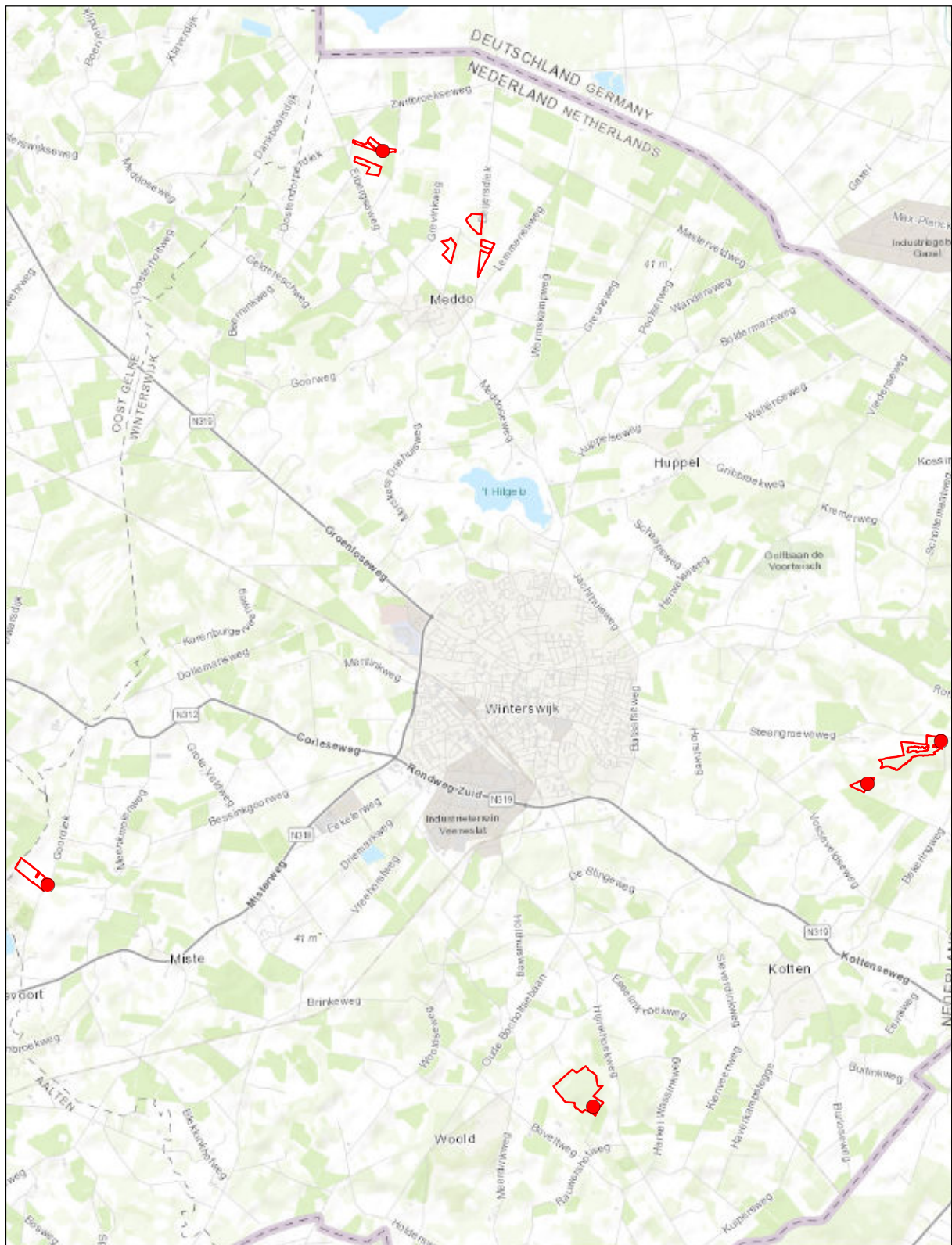
7 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Goudvink

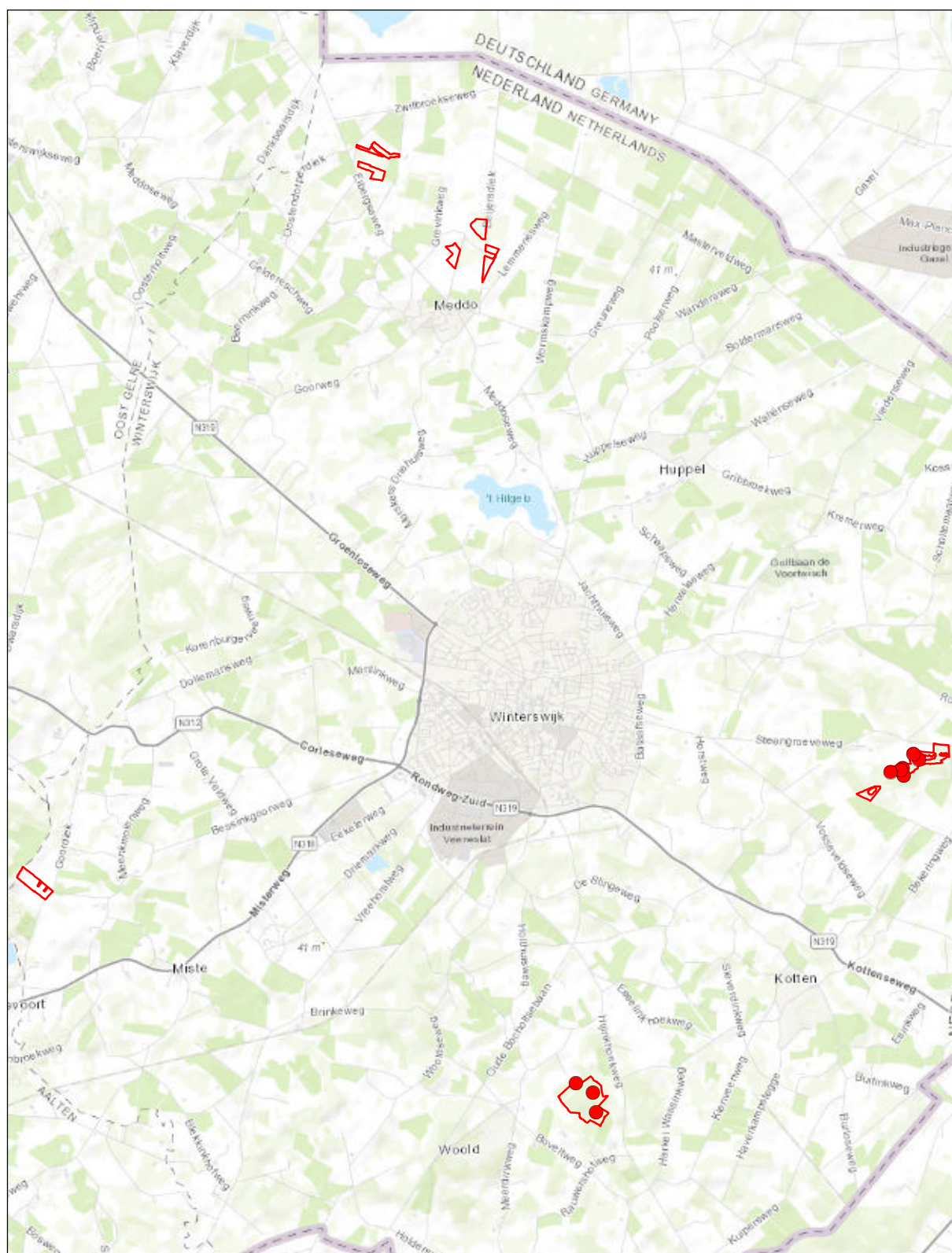
5 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Appelvink

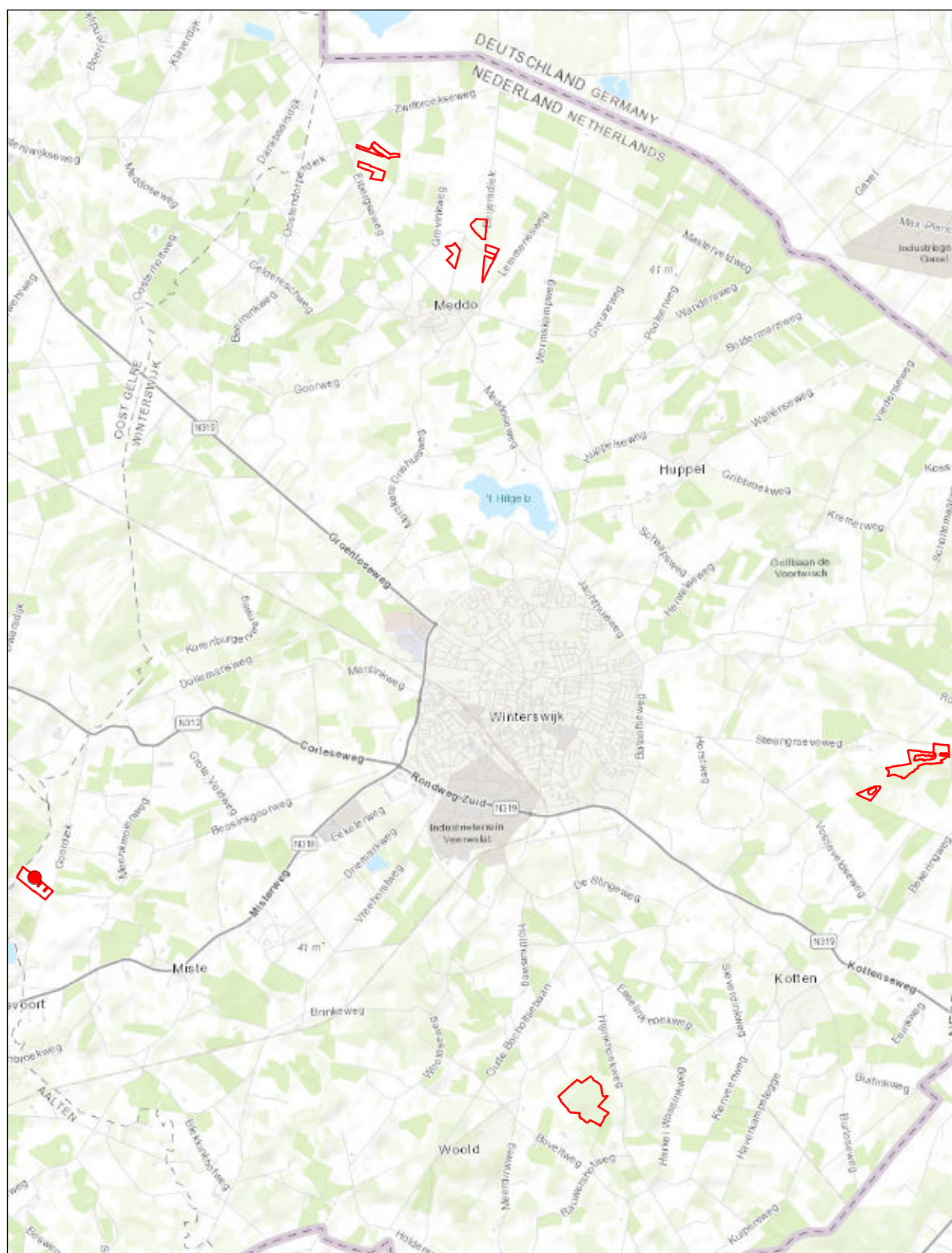
9 territoria

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Winterswijk

Verspreidingskaart 2017

● Geelgors

1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 2,75 km

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Hazenkoog 35A
1822 BS Alkmaar

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

www.vandergoesengroot.nl